

EGM Katalog No : 493
Proje Danışmanı : Prof. Dr. Semiha AYDIN
Proje Koordinatörü : Ali SEVİNÇ
Hazırlayanlar : Ünal KARAKUŞ
Ertuğrul GÜLER
Tansel ORAKOĞLU
M. Fahrettin GÖNBE
Şeyhmus AKDEMİR
Numan AKYAY
Yusuf YANARDAĞ
Yüksel ÇELİK
Turan KÖSE
Emeği Geçenler : Yakup AKTAŞ
Erdal VURAL
Grafik Tasarım : TN İLETİŞİM
Baskı : 1. Baskı, 2011

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Asayiş Dairesi Başkanlığı

Dikmen Cd. No: 89
Dikmen / ANKARA
Tel.: 0312. 412 28 35

CİNAYET SUÇU SORUŞTURMA TEKNİKLERİ

KURSIYER EL KİTABI

İçindekiler

HEDEFLER.....	11
HEDEF ve DAVRANIŞLAR.....	11
ÖĞRENME - ÖĞRETME STRATEJİLERİ.....	11
DEĞERLENDİRME STRATEJİLERİ.....	12
BAŞVURU KAYNAKLARI.....	12
BELİRTKE TABLOSU.....	14
KURS PROGRAMI.....	15
GİRİŞ.....	17

1. BÖLÜM

OLAY MAHALLİNDE YAPILACAK İŞLER.....	1
1.1. İlk Ekibin Görevleri.....	19
1.2. Cinayet Büro Amirliği Personelince Olay Yerinde Yapılacaklar .	20
1.3. Kimliği Belirsiz Cesedin Kimlik Tespiti.....	21
1.4. Olay Yerinin Tespiti.....	21
1.5. Suç Sebebinin Tespiti.....	22
1.6. Planlı Cinayetin Tespiti.....	22
1.7. Senaryo Üretimi.....	22
1.8. Şüphelinin Tespiti.....	23
1.9. Şüphelinin Kaçış Yolunun Tespiti.....	24
1.10. Yakalama.....	24

2. BÖLÜM

ÖLDÜRÜLME ŞEKİLLERİ.....	
2.1. Ateşli Silahla Vurularak Öldürülme Hali.....	27
2.2. Delici Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali.....	27
2.3. Kesici Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali.....	28
2.4. Kesici ve Yırtıcı Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali.....	28
2.5. Boğarak Öldürme Hali.....	28
2.6. Asılma Olayları İle Ölüm Hali.....	28
2.7. Zehirlenmeler.....	29
2.8. Düşmeler.....	30
2.9. Yanıklar.....	30
2.10. Boğulmalar.....	31
2.11. Darp Sonucu Ölüm Hali.....	31

2.12. Cinsel Cinayetler.....	32
2.13. İntiharlar.....	32
2.14. Öldürülme Şekillerinde Dikkat Edilmesi Gerekenler.....	33
2.15. Olayı Çözmede Karşılaşılan Problem.....	38
2.16. Olay Çözüldü Mü (Cinayet Mi, İntihar Mı)?.....	38
2.17. Soruşturmacı/Uzman Hekim/Adli Tıp Uzmanı İşbirliği.....	39

3. BÖLÜM

ÖLÜM ZAMANININ TESPİT EDİLMESİ.....

3.1. Vücut Isısı.....	41
3.2. Ölüm Sonrası Lekeleri.....	41
3.3. Ölü Katılığı.....	41
3.4. Çürüme.....	41
3.5. Hematomik lekeler.....	42
3.6. Kanamalar.....	42
3.7. Kadaverik spazm.....	42

4. BÖLÜM

SORUŞTURMADA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER.....

4.1. Soruşturmada Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar.....	45
4.2. Soruşturmada Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	46
4.3. Soruşturmacının Özellikleri ve Yapması Gerekenler.....	46
4.4. Soruşturma Dosyalarının Düzenlenmesi.....	47

5. BÖLÜM

HTS İNCELEMELERİ “HISTORICAL TRAFFICING SEARCH”.....

5.1 Maktulün HTS'nin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	49
5.2 Maktul Yakınlarının HTS'lerinin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....	50
5.3 Şüphelilerin HTS'lerinin İncelenmesinde.....	50
5.4 Olayla İlgisi Olabilecek Kişilerin HTS'lerinin.....	51
5.5 HTS'lerin İncelenmesindeki Genel Bilgiler.....	51

6. BÖLÜM

İFADE ALMANIN ÖNEMİ.....	
6.1 Polisin Yürüttüğü İşlemlerde İfade Almanın Önemi.....	53
6.2 İfade Almada Algılamının Önemi.....	54
6.3 Çağdaş İfade Alma Yönteminde İletişim.....	55
6.4 İfade Alan Memurdan Talepler.....	55

7. BÖLÜM

İFADE ALMA SAFHALARI.....	
7.2 Uygulama Safhası.....	60
7.3 Derleme Aşaması.....	77

BÖLÜM

Lİ TAHKİKAT SÜRECİ.....	81
8.1 Adli Tahkikat Süreci.....	81

KAYNAKÇA

EKLER

EK - 1: Kurs Sonu Sınav Soruları.....	83
EK - 2: İfade Almada Performans Kriterleri Ve Gözlemleme	88
EK - 3: Örnek Olaylar Ve Grup Çalışmaları.....	91
EK - 4: Örnek Olaylar Ve Senaryolar.....	92
EK - 5: Kurs Programı Değerlendirme Ölçeği.....	96
EK - 6: Programın Hazırlanmasına ve Uygulanmasına İlişkin Görüşler	97
EK - 7: Yasal Düzenlemeler.....	98
EK - 8: Eğitici Personelin Değerlendirilmesi.....	112

Sunuş

Günümüz medeniyet anlayışı, bireysel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınarak demokrasinin tüm unsurlarıyla geliştirilmesini, küresel düzeyde toplumların barış içerisinde yaşamasını ve genel olarak adaletli bir sistemin işletilmesini hedeflemektedir. Böyle bir medeniyet, tüm toplumların katkısı ve kendilerinden bir şeyler bulması ile gelişebilecektir.

Türkiye, coğrafi olarak üç kıtanın buluşma noktasında, tarihî ve kültürel zenginlikleri ile toplumlar arasında bir köprü görevi görmektedir. Yüzyıllardır farklı din ve kültürler Anadolu coğrafyasında barış ve hoşgörü içerisinde yaşamaktadır. Türkiye, sahip olduğu bu potansiyeli ile dünya medeniyetinin gelişimine katkı sağlamak, barış ve istikrarın küresel düzeyde kalıcı hale gelmesi için çaba harcamaktadır. Bu amaç çerçevesinde, üyesi olduğu BM, NATO, AGİT ve İslam Konferansı ile üyelik sürecinde olduğu AB gibi Uluslararası Örgütler bünyesinde aktif sorumluluk üstlenmektedir. Birleşmiş Milletler barışı koruma misyonlarında, Balkanlardan Afrika'ya, Amerika'dan Uzak Doğu'ya pek çok ülkede dünya barışı için görev almaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin önemli kurumlarından birisi olan Türk Polis Teşkilatı, ülkenin genel politika ve hedeflerine uygun olarak dünyada güvenlik alanında yaşanan her türlü gelişmenin takipçisidir. Türk Polis Teşkilatı, güvenlik bilimi ve teknolojilerinde yaşanan gelişmeleri büyük bir dikkat ve titizlikle takip ederken, 2000'li yıllarla birlikte üretmeye ve deneyimlerini geleceğe yön verecek birikimlere dönüştürmeye başlamıştır.

Türk Polisi, 70 milyonu aşan nüfusa sahip bir ülkenin 250 bin çalışanı ile ulusal bir polis teşkilatıdır. Coğrafi olarak geçiş bölgesi olması dolayısıyla uyuşturucu başta olmak üzere her türlü kaçakçılıkla mücadele deneyimi vardır. İnsan ticareti ve kaçakçılığını önlemedeki başarısı özellikle uluslararası güvenlik kuruluşları tarafından takdir edilmektedir. Türk polisinin son yıllarda önemli gelişme gösterdiği Terörizmle mücadele alanındaki uygulamaları örnek alınmaktadır. Polis havacılığı, kriminal incelemeler, bilgi işlem ve bilişim teknolojileri, haberleşme sistemleri, istihbarat ve suç analiz programları, toplumsal olaylara müdahale ile sosyal kaynaşma ve suç önleme odaklı toplum destekli polislik anlayışı örnek alınabilecek belli başlı alanlardır.

Türk polisi, son yıllarda Avrupa, Balkanlar, Orta Asya, Ortadoğu ve Afrika'daki birçok ülke polisi ile eğitim işbirlikleri gerçekleştirmiş, son iki yılda 35 farklı ülke polisinden yaklaşık 4000 polis, Türk polisi tarafından organize edilen hizmet içi eğitim programlarına katılmıştır. Bu eğitimler, bilgi ve deneyim paylaşımlarının yapıldığı, güvenlik sorunlarına demokratik polislik anlayışı çerçevesinde çözümlerin tartışıldığı, mesleki dostlukların kurulduğu ortamlar oluşturmuştur. Türk polisi, bilginin saklanarak değil paylaşılarak değer kazanacağı düşüncesinden hareketle birikimlerini dünya polisine açma noktasında son derece açık ve paylaşımcı olurken diğer ülke polislerinden öğrenebileceklerinin de farkındadır.

Ülkeler arasında yapılan eğitim işbirliklerinin ve planlanan hizmet içi eğitim aktivitelerinin beklenen sonuçları vermesi için eğitim biliminin temel ilke ve prensipleri doğrultusunda hareket edilmesi gerekmektedir. Eğitimden en üst düzeyde verimin elde edilebilmesi için temel gereklerden biri de eğitim materyallerinin hazırlanmasıdır. Türk polisi, yaklaşık iki yıl önce başlattığı proje çerçevesinde uluslararası eğitimlerde kullanılacak eğitim kitaplarının modern öğretim yöntem ve tekniklerine uygun olarak yeniden hazırlanması amacıyla bir çalışma başlatmıştır. Eğitim bilimleri alanında uzman öğretim üyeleri ve tasarımcıların desteğinde, alanında uzman polisin katılımıyla eğitici ve kursiyer kitapları ayrı olmak üzere toplam elli dört konu başlığında kitap yazım ve tasarım çalışması yapılmıştır. Katılımcı merkezli, örnek olay çözümlemeli ve uygulama ağırlıklı oluşturulan bu kitapların eğitimde verimi artırması hedeflenmektedir.

Yoğun emek sarf eden meslektaşlarımızı çalışmalarından dolayı tebrik ederiz.

Bu eğitim kitaplarının dünya polisinin paylaşımlarını en üst düzeye taşıması, dünya barışına ve daha güvenli bir geleceğe hizmet etmesi dileğiyle...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

HEDEFLER

1. Cinayet suçu soruşturmaları ile ilgili mevzuat bilgisi
2. Cinayet suçu soruşturma yöntemlerini kavrama gücü
3. Suç soruşturmasında etkili ifade alma
4. Suç soruşturmasında kullanılan analiz yöntemlerini kavrama gücü

HEDEF ve DAVRANIŞLAR

1. Cinayet suçu soruşturmaları ile ilgili mevzuat bilgisi
 - 1.1. Cinayet suçu mevzuat bilgisine sahip olma
 - 1.2. Hukuki mevzuata göre hareket etme
2. Cinayet suçu soruşturma yöntemlerini kavrama gücü
 - 2.1. Cinayet suçu soruşturmasında etkili yöntemler uygulama
 - 2.2. Ölüm şekillerine göre cinayeti çözme yöntemleri uygulama
 - 2.3. Cinayet suçu sebeplerini tahmin etme
 - 2.4. Olay mahallinde olay analizi yapma
3. Suç soruşturmasında etkili ifade alma
 - 3.1. İfade almada farklı taktikler uygulama
 - 3.2. İfade almada hukuki mevzuata göre hareket etme
 - 3.3. İfade alma sırasında güvenli ortam oluşturma
 - 3.4. İfade alma sırasında uygun fiziki şartları hazırlama
4. Suç soruşturmasında kullanılan analiz yöntemlerini kavrama gücü
 - 4.1. Telefon analiz yöntemleri ile olay çözme
 - 4.2. Olay analizi yapma
 - 4.3. Operasyon analizi yapma

BAŞVURU KAYNAKLARI

- ^ EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği
- ^ EGM İl/İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirlikleri Asayiş Şube Müdürlüğü/ Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği
- ^ Modern Soruşturma Teknikleri (A.Turhan ŞENEL)

T

- ^ Asayiş Dairesi Başkanlığınca 2001-2005 yılları arasında yapılan çalışmalar.
- ^ Cinayet Olayları Soruşturma Teknikleri 2006 (EGM Yayın No:411)
- ^ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
- ^ 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- ^ İfade Almada Standartların Belirlenmesi için Görüş ve Tavsiyeler Kılavuzu. "AB Eşleştirme Projesi TR02-JH-01 "
- ^ Cinayetin Şifreleri (Mustafa KAYGISIZ ve Hanefi SEVER)

SÜRE
25 Ders saati

e

ÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI
Sunuş, buluş ve uygulama yoluyla öğretme

ÖĞRETİM TEKNİKLERİ
Anlatma, tartışma, soru-cevap ve örnek olay

m

ARAÇ - GEREÇLER
Tepegöz-yansı, video cd-kaset

ETKİNLİKLER
Tiyatral oyunlar

T

O

BELİRTKE TABLOSU

HEDEFLER

1. BÖLÜM:
OLAY MAHALİNDE YAPILACAK
İŞLER

X

2. BÖLÜM:
ÖLDÜRÜLME ŞEKİLLERİ

X

ÖLÜM ZAMANININ TESPİT
EDİLMESİ

X

3. BÖLÜM:
SORUŞTIRMADA DİKKAT
EDİLMESİ GEREKENLER

X

X

X

4. BÖLÜM:
HTS İNCELEMELERİ

X

X

5. BÖLÜM:
İFADE ALMANIN ÖNEMİ

X

X

X

6. BÖLÜM:
İFADE ALMA SAFHALARI

X

X

7. BÖLÜM:
ADLİ TAHKİKAT SÜRECİ

X

X

X

KURS PROGRAMI

SAATLER	PAZARTESİ	SALI	ÇARŞAMBA	PERŞEMBE	CUMA
09.30 10.15	Açılış Konuşması ve Kurs Bilgilendirmesi	Ölüm / Öldürülme Şekilleri ve Ölüm Zamanının Tespiti	HTS Analizi	İfade Alma Teknik ve Yöntemleri	Mevzuat
10.30 11.15	Cinayet Mahallinde Yapılacak İşler	Ölüm / Öldürülme Şekilleri ve Ölüm Zamanının Tespiti	HTS Analizi (Örnek Olaylar)	İfade Alma Teknik ve Yöntemleri	Mevzuat
11.30 12.15	Cinayet Mahallinde Yapılacak İşler	Ölüm / Öldürülme Şekilleri ve Ölüm Zamanının Tespiti	HTS Analizi (Örnek Olaylar)	İfade Alma Teknik ve Yöntemleri	Adli Tahkikat

ÖĞLE ARASI

13.30 14.15	Olayın Aydınlatılmasına Yönelik Yapılacak Çalışmalar	Ölüm / Öldürülme Şekilleri ve Ölüm Zamanının Tespiti	İfade Alma Teknik ve Yöntemleri	Sınav
14.30 15.15	Olayın Aydınlatılmasına Yönelik Yapılacak Çalışmalar	HTS Analizi	İfade Alma Teknik ve Yöntemleri (Örnek Olaylar)	Kurs Değerlen- dirmesi Kapanış
15.30 16.15	Olayın Aydınlatılmasına Yönelik Yapılacak Çalışmalar	HTS Analizi	İfade Alma Teknik ve Yöntemleri (Örnek Olaylar)

GİRİŞ

GİRİŞ

Ölüm, gizeminden dolayı genellikle insanların dikkatini çeken bir olaydır. İnsanlar çevresinde ölüm olayı gerçekleştiğinde algılarını bu yöne çevirir ve olayın neden-sonuç ilişkisini öğrenmeye çalışır. Cinayet olayları ise daha dikkat çekici ve uyarıcıdır. Ortada ölen ve öldüren vardır. İnsanlar alıcılarını bu yöne doğru çevirir. Cinayet olayları meydana geldiği bölgede korku ve panik yaratabilir. Toplum bu olaydan etkilenir. Kolluk güçlerinin toplumun rahat ve huzurlu yaşabilmesi için bu olayı aydınlatma ve kamu vicdanını rahatlatma görevi vardır. Bu nedenle cinayet olayları kolluk için önemli bir konudur. Ülkemizde son dönemlerde meydana gelen cinayet olaylarına bakacak olursak son on yılda değişik çapta olaylarla karşılaştık. Seri cinayetler, organize suçlara bağlı yaşanan infazlar, terör olayları ve satanist cinayetleri gibi. Özellikle son birkaç yılda okullarda ve aile içindeki cinayetler daha çok dikkat çekmektedir.

Suç aydınlatmada, cinayeti çözmede çok alternatifli düşünmek, senaryolar yazmak ve yorumlamak gerekir. Olayın başında bin tane ihtimal vardır fakat bu ihtimallerden sadece biri olmuştur. Çoğu zaman insanlar olaylara gördüğü gibi bakarlar. Suçtan sonra mağdur veya fail hakkında fikirler beyan ederler. İnsanların gösterilen iyi yönleri bilinir ve söylenir. Her insanın göstermediği kötü yönleri vardır. Bunlar detaylı araştırma ile ortaya çıkar. Bu araştırmalarda bilimin ve teknolojinin her türlü imkânı kullanılarak ortaya bir sonuç, bir olgu, bir eser çıkartılır.

Sabırlı olmak, inanmak, güven verici olmak, iş bitirici olmak, ekip ruhunu yakalayabilmek, ideal soruşturma yapmak, kritik delillendirme ve en önemlisi halkın desteği, cinayetlerin aydınlatılmasında en önemli etkenlerdir.

Belirgin her olayın bir çözümü vardır. Cinayetler adli, belirgin bir olaydır. Olayı çözememek cinayetin kusursuz olduğundan değil, bizim eksikliğimizdendir. Bu çözümlemelerde belirli teknikleri vermek konuyu sınırlandırır. Bize göre her şey delildir. Genel polisiye kaidelerin yanında her olayın kendine özgü verileri vardır. Bunların iyi değerlendirilmesi gerekir. Kalıplaşmış bilgiler olayı karartır. Cinayet olaylarında akla hayale gelmeyecek amaçlar, yöntemler, sonuçlar olabilmektedir.

Ölüm olayları tek taraflı düşünülmemelidir. Bir ası olayında “tamam bu intihardır, zaten tanıklar da intihar edenin depresyonda olduğunu söylüyor” şeklindeki bir yaklaşım yanlış bir yaklaşımdır. Ölüm olayları etrafıca düşünülmelidir. Kaza, intihar ya da cinayet olasılıkları her zaman aynı paralelde araştırılmalıdır. Hiçbir olaya ön yargı ile yaklaşılmamalı, her ölüm olayı aksi ispat edilinceye kadar bir cinayet olayı gibi soruşturulmalıdır.

Bu nedenlerle bu eğitim kitapçığı; gerek meslek içi, gerek meslek öncesi eğitimlerde gerekse de meslek harici kitlelere ulaşabilmek, cinayet olaylarının ne kadar önemli ve karmaşık olduğunu vurgulamak ve karmaşık cinayetlerin çözümüne yardımcı olmak için hazırlanmıştır.

1. BÖLÜM OLAY MAHALLİNDE YAPILACAK İŞLER

POLİT

- 1.1 İlk Ekibin Görevleri
- 1.2 Cinayet Büro Amirliği Personelince Olay Yerinde Yapılacaklar
- 1.3 Kimliği Belirsiz Cesedin Kimlik Tespiti
- 1.4 Olay Yerinin Tespiti
- 1.5 Suç Sebebinin Tespiti
- 1.6 Planlı Cinayetin Tespiti
- 1.7 Senaryo Üretimi
- 1.8 Şüphelinin Tespiti
- 1.9 Şüphelinin Kaçış Yolunun Tespiti
- 1.10 Yakalama

1. BÖLÜM: OLAY MAHALLİNDE YAPILACAK İŞLER

Cinayet olayları soruşturmacı birimlerin karşılaşılabileceği en önemli olaylardır. Bu yüzden bir cinayet olayı meydana geldikten sonra yapılması gerekenlerin sistematik bir şekilde planlanması ve soruşturmacıların olaylar üzerinde dikkatli ve titiz çalışmaları gerekmektedir. Meydana gelen olayların işleniş tarzı, kullanılan suç aleti ve sebepleri çerçevesinde soruşturma yöntemi tayin edilmelidir.

Her suçta suç yerine ilk giden ekip görevlisinin çok büyük sorumlulukları vardır. İlk ekibin akıllı ve titiz tutumu soruşturmanın sonucunu tayin edebilecek en önemli faktörlerden biridir. Suç yerine ilk giden görevlinin davranışları, soruşturmanın sonucunu tayin edecek kadar önemlidir. Bu nedenle ilk ekibin yapması gereken hususların neler olduğunu öncelikle belirtmek gerekir.

1.1. İlk Ekibin Görevleri

- ^ Mağdurun yaşıyıp yaşamadığına bakınız.
- ^ Mağdur yaşıyorsa hemen en yakın sağlık kuruluşuna sevkini sağlayınız.
- ^ Suç mahallini, delilleri korumak için hemen muhafaza altına alınız, hiçbir kimseye el sürdürmeyiniz.
- ^ Suç yerini muhafaza altına alır almaz amirlerinize haber veriniz.
- ^ "Olay Yeri İnceleme" görevlileri gelene kadar hiçbir kimsenin olay yerine girmesine izin vermeyiniz.
- ^ Görgü tanıklarının kimler olduğunu tespit ediniz ve tanıkları hemen birbirinden ayırıp konuşmalarını engelle yiniz.
- ^ Suçun ilk öğrenildiği saat, ilk memurun olay mahalline gelişi, hava durumu ve şartları tespit ediniz.
- ^ Şüpheli veya şüpheliler hakkında bilgi veya eşkâl tespiti yapınız.
- ^ Şüpheli olay yerinde ise hemen yakalayınız, değil ise elde edilen bilgiler doğrultusunda yakalanmasını sağlayınız.
- ^ Çevredeki insanların suça ilişkin sohbet veya tartışmalarını dinleyiniz, önemli noktaları not ediniz ve konuşanların kimliklerini tespit ediniz.

Olay yeri inceleme görevlileri, olay yerinde incelemelerini bitirdikten sonra cinayet büro personeli ile birlikte yeniden olay yerini gözden geçirmeli ve birlikte değerlendirme yapmalıdırlar.

Olay Yerine girenler;

1. Dikkatli bir şekilde davranmalı, en ufak teferruatı dahi gözden kaçırmamalıdır,
2. Olay yerinin şüpheli yada maktul açısından önemi araştırılmalıdır,
3. Şüphelinin geliş ve gidiş yolunu tespit edilmesi, olay yerinde na sıl davranmış olduğunu kestirmeye çalışmalıdır,

■

4. Şüphelinin hedef veya gayesi dikkatli şekilde incelenmeli ve bulgular not edilmelidir,
5. Dış çevre tetkik edilmelidir,
6. Yalnız normal görüntülere değil, suçla ilgisi yokmuş gibi görülen teferruata da önem verilmelidir.

Olay Yerinde Ölümü Tespit Edebilmenin Basit ve Pratik Yolları Nelerdir?

- ^ Teneffüs olmayışı, (Dudaklarına ayna yaklaştır, ay nada ölüm halinde buğulanma olmaz),
- ^ Kalp atışının durması,
- ^ Tırnak rengi (kızarıklığının olmayışı),
- ^ Göz bebeklerinin ışığa karşı reaksiyonunun olmayışı,
- ^ Göz bebeklerinde sabit, donuk bakış,
- ^ Göz bebeklerinde refleks yokluğu,
- ^ Aşikâr görünüş (Kokuşma, ezilme, başın kesik olması vs.),

Herkes tarafından ölümün kolay tespit edilemeyeceği durumlar vardır.

Örneğin;

- ^ Elektrik şokları,
- ^ İlaç zehirlenmeleri,
- ^ Barbitürat zehirlenmesi (Yatıştırıcı, müsekkin, uyku ilacı; vb. adlarla anılan ilaç ya da maddelerin ortak adı.)
- ^ Derin hipnozlardır.

1.2. Cinayet Büro Amirliği Personelince Olay Yerinde Yapılacaklar

- ^ Cesedin yerini, durumunu, pozisyonunu inceleyiniz.
- ^ Maktulün kimliğini tespit ediniz.
- ^ Eşyaların bulunduğu yerleri not ediniz.
- ^ Olay yeri inceleme uzmanlarınca, eşyalar üzerindeki izlerin tespiti, fotoğraf çekilmesi ve olay yeri krokisine işlenmesi hususlarını sağlayınız.
- ^ Cesedin pozisyonunu, sabit eşyalarla orantılı olarak şekilde fotoğraflarını çektilirip olay yeri krokisine işaret ettiriniz.
- ^ Ceset, uzman hekim tarafından muayene edilirken yanında bulununuz.
- ^ Ceset üzerindeki yaraların durumunu ve yerlerini fotoğraflarla tespit ettiriniz.
- ^ Suçun meydana geldiği andaki hava durumunu tespit etmeye çalışınız.
- ^ Olay kapalı alanda olmuş ise kapıları, pencereleri, mefruşatı inceleyiniz.

Açık-kapalı kapıların pozisyonlarını işaretleyiniz. Olay yerine giriş-çıkış noktalarını inceleyiniz.(Kırık kapı, açık pencere, balkon v.s.)

- ^ Var ise mermi izleri, kovan, kan lekeleri, parmak izi, alet izi, kablo kesikleri, kumaş parçaları, sigara izmaritleri, cam kırıkları kıl ve vücut akıntıları olup olma dığına bakınız, fotoğraflandırılarak olay yeri krokisine işaretletiniz.
- ^ Bir damla kanın dahi şüpheliye ait olma ihtimalini göz önünde bulundurarak farklı noktalardan kan numunesi aldırınız.
- ^ Maktulün parmak izi, avuç izi ve swap örneğini aldırınız.
- ^ Maktulün olay anında üzerinde olan eşyalarının tümünü aldırınız,
- ^ Adli Tıp'dan kan ve tırnaklarının incelenmesini sağlayınız.
- ^ Maktulün üzerinden çıkan eşyaların değerlendirmesini yapınız.
- ^ Olay yerindeki iz ve delillerin şüpheliye mi, maktule mi yoksa üçüncü şahıslara mı ait olduğunu araştırınız.
- ^ Olayın tasvirini not ediniz.

1.3. Kimliği Belirsiz Cesedin Kimlik Tespiti

- ^ Çevreki kişiler (Muhtarlar, çevre eşrafını tanıyan bilen kişiler, tanıklar),
- ^ Polis kriminal sistemleri, (Parmak izi - DNA v.s.),
- ^ Vücut üzerindeki izler (dövme, ameliyat v.s.),
- ^ Maktulün dişleri (altın, kaplama, takma, eksiklik v.s.),
- ^ Üzerinden çıkan eşyalar,
- ^ Kayıp ilanları ve Emniyet Bilgi Sistemindeki (EBS) Kayıp Şahıs projesi,
- ^ Kayıp dernekleri,
- ^ Genel ve yerel basın,

1.4. Olay Yerinin Tespiti

Suçun mutlaka cesedin bulunduğu yerde işlenmesi gerekmez. Suç başka yerde işlenebilir ve ceset bulunduğu yere farklı şekillerde geti rilebilir. Bu bakımdan;

- ^ Sürünme izleri, ayak izleri, kovan ve kan lekelerinin durumlarına,
- ^ Cesedin ambalaj lanmış olduğu malzemelere,
- ^ Gazete kâğıtları kullanılmış ise özelliklerine, (isim, tarih)
- ^ Cesede batmış bulunan şey ler olup olmadığına,
- ^ Eşyaların markalarına,
- ^ Dişlerin durumuna veya hastalık belirtilerine,
- ^ Elbiselerdeki yırtık ve tamir izlerine,
- ^ Cesedin bir arabadan atılmış olması ihtimaline karşı; lastik izleri olup olmadığına bakınız.

Ölümü meydana getirecek ciddi yaralar açıldıktan sonra bile maktulün bazı hareketler yaptığını ve uzun bir mesafe yürüyebileceğini de unutmayınız.

1.5. Suç Sebebinin Tespiti

Öldürme olaylarında suçun gerçek sebebini belirlemek önemli ve zor bir iştir. Sebebin doğru olarak tayin edilebilmesi şüpheli hakkında önemli ipuçları verir. Kişiyi suça itebilecek sebeplerden belli başlı olanları şunlardır:

- ^ İntikam almak,
- ^ Namus ve kıskançlık,
- ^ Rekabet,
- ^ Menfaat sağlamak (Hırsızlık, miras, vs.),
- ^ Alacak-verecek,
- ^ Düşmanlık - kan gütme,
- ^ Cinsel motifler,
- ^ Meşru müdafaa,
- ^ Akıl hastalığı,
- ^ İdeolojik motifler,
- ^ Anlık cinayetler (kavga vs.)
- ^ Gasp cinayetleri,
- ^ Cinnet,
- ^ Aile içi uyuşmazlık,
- ^ Mafya,
- ^ Suikastlar,
- ^ Başka bir suçu gizlemek,
- ^ Diğerleri.

1.6. Planlı Cinayetin Tespiti

Suçlunun, suçu işlemekten önce bazı hazırlıklar yapıp yapmadığını araştırmak ve tespit etmek de önemli ipuçları verecektir. Örneğin, suçun işlenmesinden önce çevrede şüpheli bazı olaylar cereyan etmiş midir? Bazı şüpheli şahıs ve yabancı kişilerin çevrede dolaştıkları görülmüş müdür? Buna benzer değişik olaylar olmuş mudur? Araştırınız.

1.7. Senaryo Üretimi

Uzmanların, suç mahallinde incelemesi bittikten sonra, olay yeri tekrar cinayet büro personeli tarafından incelenir.

Elde edilen bilgi ve bulgular doğrultusunda olabilirlik derecesine göre çeşitli senaryolar üretilir ve üretilen senaryolar önem sırasına göre değerlendirilir.

1.8. Şüphelinin Tespiti

- ^ Tanıkların beyanları,
- ^ Şüpheli veya şüphelilerin sayısı,
- ^ Suç aletleri,
- ^ Şüphelinin izlemiş olduğu güzergâhtaki izler,
- ^ Şüpheli yaralı mı değil mi?
- ^ Maktulün elbiseleri, iç çamaşırları, tırnak ve vücudundaki izler,
- ^ Olay yerindeki karakteristik tozlar ve top rak kalıntıları,
- ^ Olay yerindeki kan izleri, parmak izleri ve diğer izler,
- ^ Olay yerindeki kıl, tükürük vs. DNA çözümüne yarayacak diğer izler,
- ^ Not defteri, adres ve telefon numaraları,
- ^ Maktulün arkadaşları, sevgilisi ve düşmanları,
- ^ Maktulün işi,
- ^ Maktulün sık sık uğradığı yerler,
- ^ Maktulün barındığı yerler,
- ^ Alışkanlıkları,
- ^ Her nevi giyim eşyası, kuru temizleme yerlerinin işaretleri, yapımcı firma işaretleri ve terzi etiketleri,
- ^ Varsa olayda kullanılan motorlu aracın, renk, model, tip ve plaka numarası, vs.
- ^ Çalınmış eşyalar,
- ^ Olay yerine yakın kamera görüntüleri,
- ^ Olay yerinde bulunan seyircilerin kamera ile tespiti, (Cenaze töreninin izlenmesi)
- ^ Zehirler,
- ^ Tanık veya meraklıların konuşmalarının tespiti,
- ^ Maktulün telefon analizleri,
- ^ Maktulün kullanmış olduğu bilgisayar ile e-posta adresinin kontrol edilmesi,
- ^ Banka hesap detayları,
- ^ Koli - posta gönderileri,
- ^ Polnet proje sorguları, (KİHBI, Tahdit Yolcu Kayıtları, Kimlik Paylaşım Sistemi, Araç Tescil, Sürücü, Geçici İkamet Yerleri Konaklama, Pasaport, Silah Ruhsat, Yeşil Kart v.s.)
- ^ Hastane ve eczane kayıtları (Sosyal Güvenlik Kurumu),

■

- ^ Suç Analiz Merkezi sorguları,
- ^ Maktulun suç kaydı, tespiti halinde suç arkadaşları,
- ^ UYAP sorgusu,
- ^ İnternet üzerinden sorgu yapılması,
- ^ Telekom, Tedaş, Sular İdaresi ve şirketlerin veri tabanındaki kişisel bilgilerin araştırılması,
- ^ Ankesörlü telefon kartları, toplu taşıma abonelik bilgileri,
- ^ Mahalli araştırmalar,
- ^ Akaryakıt İstasyonları kayıtları,
- ^ Terminal kayıtları, (Tren, Otobüs, Uçak)
- ^ Deniz taşımacılığı kayıtları,
- ^ Oto Kiralama ve Ticari Taksi kayıtları,
- ^ Karayolları kayıtları,
- ^ Olay yerinde mümkünse “Cell” çalışması,
- ^ Maktulle en son kimler irtibata geçmiş, maktulü en son kim görmüş,
- ^ Eğitim öğretim akademik durumu,
- ^ Üye olduğu dernek, kuruluş, tarikat v.s.,
- ^ Konu ile ilgili olarak gelen ihbarların değerlendirilmesi.
- ^ Olay yerindeki bütün deliller üzerinde araştırma yapınız ve şüphelinin kim olduğunu bulmaya çalışınız.

1.9. Şüphelinin Kaçış Yolunun Tespiti

- ^ Şüphelinin olay mahallini terk ediş yolunu tespit etmeye çalışınız ve buralarda izler arayınız.
- ^ Gidebileceği yerleri düşününüz. Şehir çıkışlarını kontrol altına alınız ya da aldırınız.
- ^ Tespit edilebilen yerler varsa o yerin güvenlik güçlerine (Jandarma vb.) derhal bilgi veriniz.

1.10. Yakalama

Şüphelinin;

- ^ Yeri biliniyorsa derhal ekip sevk edilmeli,
- ^ Suç yerinden uzaklaşma ihtimaline karşı, adı, adresi, eşkal tarifi, özellikleri, varsa fotoğrafı, ziyaret ettiği veya edebileceği yerler ile bulunabileceği yerler süratle bütün görevlilere bildirilmeli,
- ^ Suçu işlemeyen önceki alışkanlıkları ve davranış tarzları tespit edilmeli,
- ^ Ev ve işyeri gözetlenmeli,
- ^ Bütün haberleşme kanalları kontrol altına alınmalı,

- ^ Telefon dökümleri (HTS) alınmalı ve analiz edilmeli,
- ^ Dost, arkadaş, sevgili, nişanlı, aile fertleri vs. ta kibe alınmalıdır.

BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

- 1- Aşağıdakilerden hangisi olay yerinde yapılacak ilk işlerden değildir?
 - a) Mağdurun yaşayıp yaşamadığına bakılır
 - b) Suçu ihbar eden kişinin kimliğini tespit edilir
 - c) Suç yerini muhafaza altına alınır ve derhal amirlere haber verilir
 - d) Olay yerine Cumhuriyet savcısı gelene kadar beklenir
- 2- Aşağıdakilerden hangisi olay yerinde yapılacak işlerdendir ?
 - a) Suçun ilk öğrenildiği saat tespit edilir
 - b) İlk olay yerine gelen ekibin olay mahalline geliş saati tespit edilir
 - c) Olay tanıkları tespit edilir
 - d) Hepsi
- 3- Aşağıdakilerden hangisi olay yerinde yapılması gereken işlerden değildir?
 - a) İçeriye girenler gayet dikkatli ve itinalı hareketle en ufak teferruatı dahi gözden kaçırmamalıdır
 - b) Şüphelinin giriş ve çıkış yolunu tespit etmeli, içeride na sıl davranmış olduğunu kestirmeye çalışmalıdır
 - c) Cumhuriyet savcısı gelmeden olayı hemen çözmek için olay yeri incelenmeye başlanır.
 - d) Dış çevre tetkik edilmelidir

%

1

ruu

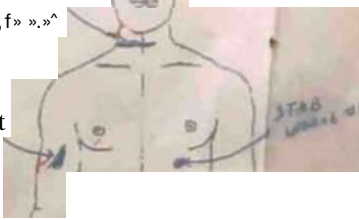
İY ADOLT DIACRAM (FH *» «W

a.,4"Vt<."< I

-1 S ^B'J.

1 ,f» »»^

ili't

"I

E V

- 2.1 Ateşli Silahla Vurularak Öldürülme Hali
- 2.2 Delici Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali
- 2.3 Kesici Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali
- 2.4 Kesici ve Yırtıcı Aletlerle Açılan Yaralarda Ölüm Hali
- 2.5 Boğarak Öldürme Hali
- 2.6 Asılma Olayları İle Ölüm Hali
- 2.7 Zehirlenmeler
- 2.8 Düşmeler
- 2.9 Yanıklar
- 2.10 Boğulmalar
- 2.11 Darp Sonucu Ölüm Hali
- 2.12 Cinsel cinayetler
- 2.13 İntiharlar
- 2.14 Öldürülme Şekillerinde Dikkat Etmesi Gerekenler
- 2.15 Olayı Çözmede Karşılaşan Problem
- 2.16 Olay Çözüldü Mü (Cinayet mi, intihar mı)?
- 2.17 Soruşturmacı Uzman Hekim/Adli Tıp Uzmanı İşbirliği

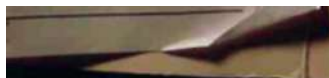
lard:

İYBAia / CX»t

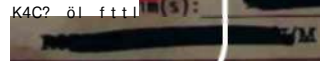
#Blt-7T69 BI

OOD:IT AFPOI

mncM Signilura:

iit

2. BÖLÜM: ÖLDÜRÜLME ŞEKİLLERİ

Soruşturma sırasında yukarıda işaret ettiğimiz genel kurallar ışığında öldürme olayları tetkik edilirken tek yanlı bir inceleme içinde olunmamalıdır. Genel kurallara biraz daha kuvvet kazandırmak açısından meseleye diğer bir yönü ile de bakmak gerekmektedir.

Soruşturmacı, ölümün meydana geliş şeklini incelemelidir. Ölümün meydana geliş şekline göre bazı açıklamalarda bulunmak faydalı olacaktır.

2.1. Ateşli Silahla Vurularak Öldürülme Hali

Maktul ateşli bir silahla vurulma sonucu öldürülmüş ise soruşturmacı kullanılan silahın cins, çap, tip vs. ni bilmeli, atış me safe ve yönünü tespit etmelidir. Ayrıca maktulün mermiye hedef olduğu andaki pozisyonu tahmin edilmelidir. Bu bilgilere sahip olduğu zaman soruşturmacı kişinin kaza sonucu mu vurulduğunu, intihar mı ettiğini yoksa bir cinayete kurban mı gittiğini tayinde daha isabetli karara varabilecektir.

Olay yerinde bulunan mermi, çekirdek ve kovanlar elbette ki değerlendirilecektir. Ancak otopside cesetten çıkarılacak çekirdek ile mutlaka karşılaştırma yapılmalıdır. Bu konu büyük önem arz eder. Bulunan kovan, mermi ve çekirdekleri otopside çıkan çekirdekler ile aynı olmayabilir.

Çekirdek vücutta bir yol izlemiş olacaktır. Uzman hekimin yardımı ile mermi giriş ve çıkış yaraları tespit olunur. Cesetteki yaraların durumundan da atış pozisyon ve yönünü tayin etmek mümkündür. Merminin vücuda giriş noktası, giriş yarası, vücuttaki seyir istikameti, takip ettiği yol, çıkış noktası atış yönünü ve pozisyonunu tayinde önemli oynar. Yine bu tespitlerden merminin isabet ettiği andaki vücut pozisyonunu da tespit etmek mümkün olur.

Şayet ölen kişi giyinik ise, giyecek eşyaları incelenmek üzere laboratuara gönderilmelidir. Barut leke ve yanıklarının in celenmesi önemli ipuçları verecektir. Bu konuda uz manlarca yapılacak inceleme ile barut izi, leke ve yanıklarının tetkiki sonucunda yalnız atış mesafesi değil atış aralıkları da tespit edilebilir (Hangi merminin daha önce atıldığı). Bu nun için birden fazla yara bulunması gerekir.

Şayet ölünün ellerinde barut yanığı veya lekesi mevcut ise, bunlar da olayın cinayet mi yoksa intihar mı olduğu hususunda soruşturmacıya fikir verebilir. Şayet maktul, ölümünden önce silah kullanmış ise **Parafin Testi** işi aydınlığa çıkarmada yardımcı olur.

2.2. Delici Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali

Bu tip aletlerle açılan yaralarda karakteristik bir görünüm vardır. Bazı delici aletlerin yaraları ilk görünüşte aldatabilir. Bunlar mermi yarası intibası verebilirler. Mua yenede tereddütler olabilir. Bu takdirde röntgen muayenesi yapılmalıdır. Otopsi raporundaki yaraların derinliğine ve genişliğine bakılmalıdır. Rapordaki derinlik ve genişlik kullanılan aletin ne olduğu konusunda fikirler verecektir.

2.3. Kesici Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali

Keskin ağızlı aletlerin meydana getirecekleri yaraların da kendilerine özgü görüntüleri vardır. Birden fazla kesik yaraları bilhassa ce sedin kol veya ellerinde mevcut ise bunlar maktulün saldırı aletini almak istemesinden doğan savunma yaralarıdır. Bu yaralarda otopsi raporundaki derinlik ve genişliklere bakmak unutulmamalıdır.

2.4. Kesici ve Yırtıcı Aletlerle Açılan Yaralardan Ölüm Hali

Bu aletlerin (Balta-Satır) oluşturduğu yaralarda kesik, yırtık ve kırıklar mevcuttur. Aletin ağırlığı nedeniyle kesik ve yırtıklar meydana gelir. Uzman hekim yardımı ile yarayı oluşturan aleti tayin edebilmek mümkündür. Ayrıca burada önemli olan husus Delici, kesici ve yırtıcı aletlerle hasıl olmuş (birden fazla) yara izleri, savunma yaralarının da mevcudiyeti halinde ci nayet ihtimalini çok kuvvetlendirir.

Derinin yapı özellikleri yaranın ebat ve şeklini ciddi şekilde etkiler. Yaranın haricen görünümü ile derinlik farkları ve meydana getiriliş yönü hakkında bir sonuca varmak güvenilir değildir. Tam otopsi yapılması gerekir.

2.5. Boğarak Öldürme Hali

Burada iki durumla karşılaşılabilir. Maktulün boğazı doğrudan doğruya ellerle sıkılarak veya farklı cisimler (ip, tel, kablo, eşarp, halat, yastık v.b.) kullanılarak suç işlenmiştir.

Bu hususlara da kısaca değinelim;

Birinci durumda, boğma elle sağlanır. Bu durumda parmak baskı lekeleri boğazda görülür. Şayet eller çıplak ise tırnak izleri de bulunacaktır. Saldırgan ile maktul arasında boğuşma geçmiş ise tırnak altlarında şüphelinin deri parçacıkları, mikroskopik de olsa bulunabilir. Otopside ¹hyoid kemiği kırılması görülecektir.

İkinci durumda; kuşak, kravat, çorap konçları gibi bir vasıta kullanılacaktır. Saldırgan bunlardan birini maktulün boğazına doladıktan sonra bir düğüm atarak sıkacaktır. Kullanılan maddenin cinsine, incelik ve kalınlığına göre, esneklik veya sıklığa ve yapısı ile uygun düşecek şekilde maktulün boğazında yırtık, sıyrık veya kesi izleri görülecektir.

2.6. Asılma Olayları İle Ölüm Hali

Genel anlamda asılmalar; vücudun tartan ağırlığına karşı çalışan ip, ince halatlar, kordonlar gibi maddelerin sıkması nedeniyle ciğerlere hava gitmesi sebebiyle ölümün meydana gelmesi halidir. Asılmanın meydana gelmesi için kişinin mutlaka boşlukta asılı olarak sallanması, ayaklarının yerden kesilmesi gerekli de ğildir. Ayrıca kırılgan, ağaç dalları gibi yüksekçe bir yerden atlamak veya itilmek suretiyle de olabilir. Burada kurbanın boyunun kırılması sonucu ölüm meydana gelir.

1 Hyoid: İnsan vücudunda eklem yapmayan tek kemiktir.

Böyle bir durumda soruşturmacı olay mahallini iyi incelemeli ve mücadele izleri bulunup bulunmadığına, maktulün el lerinde ip veya halat yaraları, sür-tünme izleri olup olmadığına bakmalıdır. (*Savunma izleri*)

Kurbanı asıdan indirirken düğümü çözmemeli, ası ipini asılma noktası ile kurban arasındaki mesafenin orta yerinden kesmelidir. Ayrıca kurbanın boy-nundan ipi çıkarırken düğümün ak si tarafından ası ipi kesilmelidir. Çünkü dü-ğüm şekli soruşturmacıya ipuçları verebilir. (Denizci düğümü veya ilmiği gibi)

Ası ipinin laboratuvar incelemesi yapılmalıdır. Vücudun yukarıya doğru çeki-lerek asılması halinde halatta izler kalır.

Kurbanın boğazının incelenmesinde koyu renkli ve hal ka şeklinde bir iz görülecektir. Şayet bu iz düğümün şekline göre çapraz şekilde teşekkül etmiş ise kurban asılı iken ölmüş de mektir. Şayet oluşan bu halka omuz çizgisine paralel bir po zisyonda ise ölüm asılı iken meydana gelmemiş demektir. Muh-temelen bir vasıta kullanılması suretiyle yerde boğulmadır.

Kurbanın tamamen boşlukta sallanır durumda bulunmasına rağmen bo-ğazda teşekkül eden koyu renk halka düğüme doğru değil de, omuz çizgisine paralel olarak teşekkül etmiş ise bu durumda kurbanın boğulduktan sonra asılmış olduğundan şüphe etmek gerekecektir.

Kurban tamamen çıplak ve bir ayna karşısında mutad olmayan bir şekilde asılı bulunursa veya buna benzer durumlar mevcut ise cinsel motiflerin işin içine girdiği ve bir kazaen asılmanın yer aldığını düşünmek mümkündür.

Ası olaylarında genellikle kurbanın iç çamaşırında meni lekeleri, idrar ve gaita bulunduğu da görülmektedir.

Görünüş itibariyle cinayet gibi görünen bazı olayların intihar, intihar gibi görünen bazı olayların ise cinayet olabileceği unutulmamalıdır. Örneğin elleri bağlı bir şekilde asılı bulunan bazı kurbanların, bu davranışın intihara kararlı-lık göstergesi olarak bunu yaptığı tespit edilmiştir.

Ası olaylarında kullanılan aletin nereden temin edildiği tespit edilmeye çalı-şılmalı, kurbanın bırakabileceği intihar notu üzerinde de delil araştırması (par-mak izi, yazı örneği, DNA) yapılması gerekir.

2.7. Zehirlenmeler

Vücut metabolizma dengesini bozucu, merkezi sinir sistemini felce uğratici ya da kandaki kimyasal dengeyi bozucu bir yiyecek, ilaç yada kimyasal madde alınınca ölümün meydana geldiği söy lenir. Ayrıca sindirim yolu veya sistemini tahrip eden zehirler var dır. Bu zehirlere maruz kalındığında ölüm ya şoktan, ya da şiddetli açlıktan meydana gelmektedir.

Zehirlenme olaylarında neler yapılmalıdır;

- ^ Zehirlenme şüphesi taşıyan bir ölümle karşılaşılınca kusmuk kalıntıları veya izleri aramalı, bulunanları derhal laboratuara göndermelidir.

- ^ Herhangi bir özelliği olan koku bulunup bulunmadığına dikkat etmeli ve zehirli olabilecek katı, sıvı ve tozlar tetkik için laboratuara gönderilmelidir.
- ^ Ölümün gerçek sebebinin ancak otopsi ile anlaşılabilceği unutulmalıdır. Bu bakımdan farazi bilgilere itibar etmemek gerekir.
- ^ Şayet zehirlenme zehirli gazlar nedeni ile meydana gelmiş ise; Hava gazı-Karbon monoksit vs. Bu durumda kanda alkol aranmalıdır. Şayet kanda yüksek oranda alkol bulunmaz ise ya da uyku ilaçları etkileri gibi kişinin kendi kendine bazı hazırlıklar yaptığı ve intihar ihtimali kuvvet kazanır.

2.8. Düşmeler

Düşmeler genellikle kaza sonucu meydana gelir. Ancak kişiler bazen yüksek yerlerden aşağıya atılabilir, itilerek düşürülebilirler.

Bu düşmeler sonucu meydana gelen iç yaralar hem ağır hem de de geniş olabilir. Kırıklar genellikle mevcuttur. Kurbanın kanında alkol aranması uygun olur. Düşüş noktası ile yere çarpma şekillerinin incelenmesi gerekir. Böyle bir inceleme ile şartların iyi değerlendirilmesi ve tetkiki kazaen düşme, atlama veya atılma durumuna ışık tutabilir.

Düşme olaylarında kurbanın üzerinde yara, boğuşma izi, doku örneği izleri ile atladığı noktada iz araştırması yapılmalıdır.

Ayrıca her olayda olduğu gibi çevrede tanık ve kamera araştırması yapılması gerekir.

2.9. Yanıklar

Kundaklama olayları sonucu meydana gelen yanıklar dışındaki olaylar genellikle kazaen meydana gelmektedir. Uzman adli tabipler vücuttaki yanıkların tetkikinden soruşturmacıya istifade edebileceği ipuçları verebilirler.

Otopsi ile yanma sırasında kurbanın yaşayıp yaşamadığı tespit olunabilir. Yangın başladığı sırada şayet kurban hayattaysa nefes borusunda karbon granülleri kalıntılarına rastlanır. Kurban, yangın başladıktan sonra teneffüse devam etmiş ise kanda karbon monoksit rastlanır.

Yanma nedeniyle meydana gelen ölümlerin soruşturmasında en zor olan husus ölümle yangın sebebi arasında ilişki kurmak ve kurbanın kimliğini tespit edebilmektir. Yanma olaylarını karmaşık hale sokan unsurlardan biri de, yanan kişinin yangından önce maruz kaldığı şiddet izlerinin kaybolmasıdır. Bununla beraber uzman bir patolog ölümden önce bir saldırıya veya tecavüze maruz kalıp kalınmadığını büyük bir ihtimalle söyleyebilir. Parmak izleri kaybolmasına rağmen vücut artıklarından cinsiyet tespit edilebilir. Aynı şekilde kurbanın boyu, yaklaşık olarak yaşı, geçirmiş olduğu ameliyatların belirtileri, yaralar ve anatomik bozukluklar tespit olunabilir.

Patlamalı yangın olaylarında yangından önce patlamanın ölüme sebep olabileceği unutulmamalıdır.

2.10. Boğulmalar

Boğulmalar muhtelif şekillerde meydana gelebilir. Bunları şöylece özetlemek mümkündür:

- ^ Kurbanın boğaz, yutak, göğüs adalelerinde meydana gelen şiddetli spazmlar nedeni ile nefes alamaması ve ölümün meydana gelmesi. (Asfeksi)
- ^ Kurbanın boğazına su dolması nedeniyle ölümün meydana gelmesi. Suyun boğaz mukozasını tahrişi sonucu boğaz ve nefes borusunda fazla miktarda mucous (sümük veya balgam) teşekkülü ve bu nedenle ciğerlere hava gidememesi sonucu ölümün gerçekleşmesi.
- ^ Aşırı miktarda içine su çekilmesi ve ciğerlerdeki havanın dışarı atılması sonucu ölümün meydana gelmesi.
- ^ Dikkat edilmesi gereken hususlara gelince;
- ^ Su içinde ölüm sonrası meydana gelebilecek yaralar bellidir. Bunlar ölüm öncesi yaralardan ayırt edilmelidir.
- ^ Dibe çöküşten sonra cesette çürüme başlayınca çürüme gazları nedeniyle ceset su yüzüne atılır. Cesedin su yüzünde kalabilme süresi değişiktir. Genellikle sıcaklık derecesine bağlıdır. Ceset sudan çıkarılınca otopsi ile suya girdiğinde hayatta olup olmadığı anlaşılr. Kalbin bir patolog tarafından incelenmesi kişinin tatlı suda mı yoksa tuzlu suda mı boğulduğunu ortaya çıkarır. Şayet tuzlu suda boğulmuş ise kalbin sol 2Ventricle deki Klorid miktarı sağ Ventricle dekinden fazla olacaktır.

2.11. Darp Sonucu Ölüm Hali

Döverek öldürme genellikle kasıtlı olarak yapılmaz. Dövülmenin en belirgin işaretleri, meydana gelen iz, bereler ve yırtılmalardır. Genellikle otopside görülen, hasara uğrayan hayati organ kafatası kanamalarıdır.

- ^ Dövmede herhangi bir alet kullanılmış ise genellikle izleri vücutta kalır. Böyle bir durumda izin şeklinden kullanılan aleti tespit etmek gerekir. Bunun şüpheliyi suçla irtibatlandırma da önemi vardır.
- ^ Kurbanın tekmelenmesi, topuk darbelerine maruz kalması halinde iz veya lekelerin elbiseler üzerinde kalması mümkündür. Bunlar incelenir ve delil olarak kullanılır. Cilt üzerindeki bu gibi izlerin itina ile fotoğrafları alınmalıdır.
- ^ Kurban ölümcül derecede dövüldükten sonra işe trafik kazası süsü verilmek için yol ortasına atılabilir. Bu durumda otopsi, yaraların araç çarpmasından meydana gelip gelmediğini ortaya koyar. Bölgenin incelenmesinde ise çarpma noktasına rastlanmaz.

2.12. Cinsel Cinayetler

Cinsel cinayetler herhangi bir alet ile işlenebilirler. Genellikle le rastlanan şekli boğma veya bıçaklamadır.

Soruşturmacı; kurbanın (kadın-çocuk) cinsel temasa hedef olmadığına tespit edilmesi ile hatalı bir değerlendirmeye düşmemelidir. Boğulmuş veya muhtelif bıçak veya başka alet darbesine maruz kalmış, kesikler meydana gelmiş, cinsel organları açığa çıkarılmış veya harap edilmiş yada kesilmiş kadın yada erkeğin öncelikle herhangi bir tipteki cinsel bir cinayete kurban gittiğini düşünmek gerekir. Böyle bir durumda ihmal etmeksizin bir Psikiyatrisin veya doktorun fikrine danışılması yerinde olur.

Bu tarz olaylarda kurbanın cinsel uzuvlarından swap alınmalıdır.

2.13. İntiharlar

▷ Kadınlar nadir olarak çıplak vaziyette intihar ederler.

^ İntihar kurbanları vücutlarında darbeyi indirecekleri kısımları açarlar.

^ İntiharlarda kişilerin kendilerini gözlerinden vurmaları hali pek enderdir.

^ İntiharda erkekler daha çok silah veya başka şiddet vasıtaları kullanmaya, kadınlar ise zehir kullanmaya meyillidirler.

^ İntiharlarda kurbanların intihardan önce genel vücut temizliklerini yaptığı görülmektedir.

^ Kesici aletlerle intihar edenlerde deneme mahiyetinde tereddüt yaraları bulunur. Bunlar kesin darbeyi vurmadan önce yapılmış olan ufak çizik-kesiklerdir.

^ Ateşli silahla intihar edenlerde deneme mahiyetinde tereddüt atışları bulunabilir.

^ İntihar edenin sağ veya sol elini kullanması halinin önemi ateşli silah veya bıçak kullanılması durumlarında belirginleşir.

^ Bıçak, balta, şiş, satır gibi aletler kullanılmışsa birden fazla derin yara açılabilmesi haline çok az rastlanır.

^ Kendilerini suda boğulmaya terk edenler genellikle ceket ve şapkalarını kıyıda terk ederler.

^ Suya ayaküstü atarlar.

İntihar olayları incelerken şu hususlar tespit edilmelidir;

1. Önceden intihar teşebbüsleri var mı? İntihara meyli mi?
2. Borçları var mı? Geçim sıkıntısı çekiyor mu?
3. Sağlık durumu bozuk mu? (Ümitsiz hastalıklar)
4. Toplumca kabul görmeyen ahlaki bozuklukları var mı ? (Cinsel v.s)
5. Ruhsal bunalımları var mı ?
6. İşlemiş olduğu bir suçun ağırlığı var mı ?

7. Aile içi şiddet görüyor mu?

8. Diğerleri.

Kapalı alanlarda meydana gelen intihar olaylarında kurbanın genellikle kapı veya pencereleri içeriden kilitletiği görülmektedir.

2.14. Öldürülme Şekillerinde Dikkat Edilmesi Gerekenler

Bu konuda soruşturmacıya olayları kesinlikle çözmede yardımcı olabilecek olanaklar sunmak mümkün olmayacaktır. Soruşturmacı bilmesi gereken hususları, özellikleri, her olay ın kendi şartlarına ve çevrenin elverişliliğine göre değerlen direbilmek maharetini göstererek sonuçlara varacaktır. Eldeki delilleri birbiriyle mukayese ederek yorumlamak suretiyle neti ceyi alacaktır.

Bir olayın intihar mı, cinayet mi olduğu incelenirken öncelikle; ailede intihar teşebbüsleri var mı, geç mişte böyle bir durum oldu mu, intihar etme tehdidi önceden yapılmış mı, intihar eden kendi el yazısı ile bir mektup bırakmış mı, intiharın yapıış şekil ve şartı intihara elverişli mi, intihar görü şüne uygun düşmekte mi gibi hususlarına dikkat edilmelidir.

Bunlar dışında intihar olaylarında olaylara göre dikkat edilmesi gereken hususları ana hatları ile şöyle belirleyebiliriz.

2.14.1. Ateşli Silahlar Kullanılması Hali

Bilindiği gibi ateşli silahlar kullanılması halinde yakın mesafeden yapılan atışlarda mermi giriş yarasının karakteristik ve tipik bir görünümü olması gerekir. Aynı şekilde yara çevresinde teşek kül edecek halkanın da tipik görünüşe sahip olması gereklidir. Bun ların mevcut olup olmadığı intihar veya cinayet hadisesi için önem arz eder.

Hiç kimse kendisine 25-30 cm. den daha uzak mesafeden ateş edemez. İntiharda genellikle silah namlu ağız cilde dayanır, as gari yöneltildiği yere neticeyi temin için çok yakın mesafede bulundurulur.

Böyle durumlarda mermi giriş deliği çapı daima mermi çapından daha büyüktür.

Giriş deliği çevresindeki tüyler içe batıktır ve giriş deliği çevresindeki deri kırmızı kahverengi ya da gri kahverengi ve yanıktır. Giriş deliği çevresindeki deride yanmamış barut zerrecikleri bulunur.

Takriben 20 cm. den daha yakın mesafeden atışlarda tabaka halinde siyah barut kalıntısı görülür. Kara barutlu mermi lerde daha fazla, dumansız barutlu olanlarda daha az kalıntı görülür. Uzaktan yapılan atışlarda bu iz ve işaretlerden hiçbirisi bulunmayacaktır. Gerçi yanmamış barut parçacıkları hayli uzun mesafelere gidebilirler.

Cesetteki mermi yolunun yönü ve vücudun yaralı kesimi (kalp, alın, şakak, ağız) intihar edenin rahat bir pozisyondan atış yaptığını gösterecek makul bir şekil veya mahiyet gösteriyorsa in tihara karar vermek mümkün olabilir. Bilhassa yaralı kısım çıplak ise. İntihar edenlerin giyim eşyaları üzerinden ateş ettikleri olay lar az da olsa vardır.

Şayet cesette birden fazla mermi yarası var ise cinayet ihtimali kuvvetlenir. Ancak unutulmamalıdır ki intihar eden kişi intihar esnasında meydana gelen kas kasılmalarından dolayı kendine birden fazla ateş edebilir.

Böyle bir olayda olay yerinde özel bir dikkatle parmak izi, ayak izi, şiddet izleri, boğuşma izleri aramalıdır ki, mevcudiyetleri cinayet ihtimalini kuvvetlendirecektir.

Normal intihar olaylarında mermi giriş deliği çıkış de liğinden daha küçük olur, bu tabiidir. Çünkü barut gazının tesiri ile mermi çekirdeği vücutta gezinirken şeklini değişikliğe uğratan bir direnme ile karşılaşır. Kaide olarak girişte yara ağzı içe dönük, çıkışta da dışa dönüktür. Ancak, hayli uzun mesafeden yapılan atışlarda mermi yüksek hız ile seyir etmişse giriş ve çıkış yaralarının birbirine çok benzemesi de mümkündür.

Çürüme veya kuruma mermi yaralarının görünüşünü değiştirebilir.

2.14.2. Patlayıcı Maddeler

Bazı kaynaklarda patlayıcı maddelerle de intiharların yapıldığına dair kayıtlar vardır. Patlayıcı maddeler, ya başın üzerine konmak yada ağız boşluğuna yerleştirilmek suretiyle intiharlar yapılmaktadır. Birinci halde yalnız başın bir kısmı parçalanmaktadır. İkinci halde kaide olarak bütün beyin bölgesi ve göğsün bir parçası harap olmaktadır.

2.14.3. Ası Olayları

Asılar, genellikle intihar eden kişilerin tercih ettiği yoldur. Kullanılan aletler her çeşit ip, halat, bel kemeri, kravat, mendiller, eşarp, havlu çarşaf vs.dir.

Ölümün meydana gelebilmesi için vücudun boşlukta sallanır durum da olması gerekmez. Boğulma sırasında esas nokta beyne kan götüren damarların ve beyinden aldığı kanı da kalbe ulaştıran arterlerin bir tazyike maruz bırakılması sonucu beyin kansız kalması ve bu nedenle önce bir şüursuzluk halinin başlamasıdır. Beyinde temizlenemeyen kan da kafa tası içindeki basıncı artırarak şüursuzluğun derinleşmesine sebep olmaktadır. İşaret olunan damarlar üzerine hafif bir baskı yeterli olduğu için asılmış kimseleri yatarken, otururken, yarı ayakta pozisyonlarda bulmak mümkündür. Bu durum 3asfeksiye bağlı olarak şüursuz kimsenin ölmesi sonucunu doğurur.

- ^ Boyun çevresindeki ip izlerine ve düğüme bakmak gerekir. Boyun kısmındaki ip izleri düğümün bulunduğu yerde ke sintiye uğrar. Düğüm boyunun bir yanına gelecek şekilde tespit olunmuş ise yüzde kırmızımsı renk görülecektir. Düğüm boyunun bir yanına gelecek şekilde tespit olunmasına rağmen yüz soluksa cinayet ihtimali kuvvetlenir.
- ^ Düğümün ensede olması halinde renk solukluğu mevcut olacaktır.
- ^ Boyun çevresinde mahiyetleri itibariyle yumuşak ve sert izler oluşacaktır.

3 Asfeksi; Nabzin atmaması, kalbin durması.

- ^ Yumuşak izler kenar hudutları morumsu şişkinlikte soluk renk li kırıxıklıklar halindedir. Bu asma için kullanılan aletin yumu şak dokulu ve geniş yüzlü olması nedeniyle meydana gelir.
- ^ Sert izler dediğimiz izler ip, halat, kablo tel gibi yapıdaki malzemenin hasıl edeceği izlerdir. Bunlar derinin kabuğumsu kısmını kazımak suretiyle⁴Epidermis tabakasına zarar verir, kuruma nedeniyle de işaret ettiğimiz izler meydana gelir.
- ^ Bazen yumuşak dokulu maddeler kullanılır ve vücut kı sa süre asılı kalırsa yumuşak izler görülmeyebilir. Ayrıca şişman kişilerde gömlek yakalarının hasıl ettiği izler boğma izleri ile karıştırılabilir. Yeni doğan çocukların yağ dokularının yaptığı kırıxıklıklar da bazen boğma-boğulma izleri ile karıştırılabilir.
- ^ Öldürüldükten sonra asılmış olma halinde de bu izlerin teşekkül etmesi mümkündür. Ancak kişi kanlı ise mutlaka çevrede mücadele izlerine rastlanacaktır.
- ^ Çocuklar, yaşlı kimseler ve alkol tesirindeki kişiler de şiddet izleri bulunmayabilir.
- ^ Ne mikroskobik muayene ne de otopsi ile izlerin incelenmesinden kişinin ölümden önce mi yoksa sonra mı asıldığını yüz de yüz teşhis etmek mümkün değildir.
- ^ İntihar olaylarında bazen merdiven, sandalye, masa gibi şeyler kullanılır. Bunları dikkatle incelemek ve intihar edenin ayak izlerini aramak gerekir.
- ^ Ası ipinin incelenmesi önemli ipuçları verebilir, ipin lifleri çekilme istikametine ters istikamette durur. Şayet kişi aşağı doğru kayarak ipi germiş ise lifler aşağı doğru dizilir.
- ^ Ancak ip ve halat lifleri normal görüntülerini muhafaza ediyorsa intihara işaret etmezler.

2.14.4. Boğma

- ^ Boğma halinde boyun çevresindeki izler asma veya asılmaya nazaran farklılık gösterir, izler boyunda paralel bir yapı gösterir.
- ^ Asma veya asılmalarda düğüm nedeniyle meydana gelmiş olan tahribat burada yoktur. İz devamlılık gösterir. Ancak gömlek yakası gibi izlerin teşekkülünün önlemesi halinde kesinti, tahribat görülebilir.
- ^ İnsanın elleri ile kendi kendini boğması imkânsızdır. Çünkü beynin beslenmemesi nedeniyle şuursuzluk hali başladıkça kişi kuvvetten düşer. Ancak kişiler ip, halat v.s. kullanarak kendilerini boğdukları vakalara seyrekte olsa rastlanmaktadır.
- ^ Boğma izleri asma veya asılmada olduğundan daha derin dir.

4 Epidermis; İnsanlarda ve hayvanlarda derinin en üst tabakası.

- ^ Vücudun diğer bölgelerinde şiddet izlerine rastlanır. Bunlar başarısızlıkla sonuçlanmış intihar izlerinden fark ılırlar. Cinayet ihtimalini kuvvetlendirirler.

2.14.5. Kesik Yaraları

Kesik yaralarının incelenmesinde de itina göstermek gerekir.

- ^ İntihar mı yoksa cinayet mi sorusuna cevap vermede burada da çok dikkatli olmak gerekir.
- ^ İntiharlarda, ölümün bir an önce meydana gelmesine sebep olacak kanamayı gerçekleştirmek niyeti olduğundan, intihar amaçlı kesikler vücudun belli yerlerinde olur.
- ^ Bir veya birden fazla kesik yarasına genellikle kolun rahatlıkla ulaşabileceği vücut bölgelerinde rastlanır. Boynun ön bölgesi, kol ortası, dirsekler, bilekler, uyluklar vs.
- ^ İntiharda karın bölgesinde yaralara daha az rastlanır.
- ^ Bazı akıl hastalarının vücudun güç ulaşılabilir kısımlarında yaralar açtıkları görülmüştür.
- ^ Genellikle ölümü meydana getiren kesik yaralarından ayrı olarak ilk başarısız teşebbüsten kalan tali yaralara rastlanır.
- ^ İntiharda normal olarak yaranın yönü (kesik yönü baş ve sonu) kişinin sağ elini mi kullandığını veya solak mı olduğunu gösterir. (Normal durumda yeteri kadar kuvvetle kesici aleti tatbik edebilmenin ihtimalleri hesaplanmak suretiyle). Diyelim ki yara sol kulak arkasından başlayarak belirgin şekilde boynun ön bölgesinden sağa doğru bir istikamet gös teriyor ve kişi sağ elini kullanmakta ise intihar teorisi, şayet kişi solak ise bu yara durumu karşısında cinayet teorisi kuvvet kaza nacaktır.
- ^ Bilhassa kan bu durumda vücudun arka tarafında, ense, başın arkası, omuzlar, sırt ve vücudun arka bölgesinde bulunuyorsa cinayet ihtimali kuvvetlenir.
- ^ Aşikâr intihar vakalarında genellikle kan vücudun ön kısımlarında bulunur. Boynun ön kısmı, göğüs, karın gibi. Boyun da birden fazla kesik bulunabilir. Hatta bunlar derin kesikler de olabilir.
- ^ Şayet yara boyun kemiğine kadar dayanıyorsa bunu ci nayet olarak düşünmek gerekir.
- ^ İntihar olaylarında bazen kurbanın parmak uçlarında kesikler bulunur. İntihar eden yarayı açmak istediği yerde deriyi parmakları ile germek isterken istemeyerek parmak uçlarını kesebi lir. Bu yaraları bir cinayet kurbanının elindeki savunma yaraları ile karıştırmamak gerekir.
- ^ İntihar olaylarında genellikle yara açılan alanlar vücu dun çıplak kesimleridir. Ya da soyulma durumu vardır. Şayet yaralar elbise üzerinden atılan darbelerle açılmış ise cinayet ihtimali kuvvetlenir.

Tek başına yaraların açık gö rünüşleri, baş ve son noktaları, derinlikleri, hatta kesik lerin sayıları ile kesin şekilde cinayet mi intihar mı sorusuna ke-

sinlikle cevap verebilmek mümkün değildir. Ancak bir hareket noktası bulabilmek için;

- ^ İntihara işaret edebilecek şey, dirsek, baldır, bacak, uyluk, bilek ve benzeri yerlerde bir veya birbirine paralel birden fazla kesik izlerinin bulunması ve tipik olarak ölümcül darbe yanında tali izlerin, kesiklerin bulunmasıdır.
- ^ Cinayetin belirtileri ise, muhtelif şekillerde görülen derin yaralardır. Bilhassa bu yara çevresinde bere, çürük, sıyrık ve kazınma gibi izlerin bulunmasıdır. Cesedin elindeki (avuç içi-kol içleri) **savunma yaralarının** mevcudiyeti de kesinlikle cinayetin inkâr edilemez işaretleridir.

2.14.6. Satır ve Bıçak-Kama Yaraları

İntiharlarda balta, satır kesici-ezici aletler pek kullanılmaz. Böyle yaralara rastlanırsa genellikle ya alın kısmında ya da başın üst kısmında rastlanır. Bunlar genellikle değişik derinlikte ve birbirine yakın ve paralel durumdadır. Olay bir cinayet ise bu yaralar değişik yönde, daha geniş ve derindir.

Bıçak, kama gibi delici ve kesici alet izleri intiharda genellikle vücudun ön bölgelerinde olup ölümü gerçekleştiren derin yara çevresinde ilk teşebbüsün izlerini gösteren küçük yaralarla bir aradadır.

Dağınık darbeler cinayeti işaret eder. Yukarıda kesikler konusunda söylediklerimiz burada da geçerlidir.

2.14.7. Trafik Kazaları-Yüksekten Düşmeler

Olayın intihar mı yoksa cinayet mi olduğunu tespit etmek çok güçtür. Kesin bir şey kolaylıkla söylenemez. Cinayet olması halinde deride izler, şekilleri ve durumları, başka birisi tarafından hasıl edilip edilmedikleri yolunda kanaat verirler. İntiharlarda mektup, telefon vs. ile bu niyetin belirtilmesi halleri düşünülmür.

Trafik kazalarında ölünün üzerinde çarpan araçtan kalabilecek parçalara bakmak gerekir. (yağ, boya, cam parçacıkları).

2.14.8. Suda Boğulma

İntiharın en çok kullanılan şeklidir. Suda boğarak öldürme kolay rastlanan cinayet tiplerinden değildir. Bilhassa yetişkin erkeklerin bu suretle öldürülebilmeleri pek kolay iş değildir. Yüz meyi bilenlerde iş daha da zorlaşır. Yukarıda bahsettiğimiz *sodyum klorid* testi cinayeti gizlemek için suya atılma olup olmadığını anlamada yardımcı olur.

2.14.9. Zehirlenme-Zehirlenme

Genellikle zehirler intihar araçlarıdır. Bu nedenle soruşturmacı belli zehirlerin tesir ve tezahürleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Zehirlenmelerde intihar mı, cinayet mi sorusuna cevap ararken derinin görünümüne, kokuya, ağız, cinsel organlar ve makat çevresindeki değişmelere dikkatli bakmak gerekir. Zehirlenmeye işaret eden özel durumları sadece bilgi vermek amacıyla şöyle sıralamak mümkündür;

- ^ Özel bir semptom göstermeyen ani ölümler,
- ^ Soğan veya sarımsak kokusunda kahverengi kusma,
- ^ Siyah renkte kusma,
- ^ Yeşilimsi kahverengi kusma,
- ^ Sarı renkte kusma,
- ^ Beyaz renkte kusma, (gün ışığında siyaha dönüşme)
- ^ Keskin, kesif kokulu kusmalar,
- ^ Mavimsi yeşilimsi kusma,
- ^ Sürekli ishal,
- ^ Kramplar, felçler, şuursuzluk,
- ^ Dalgınlık, uyku hali,
- ^ Coşkunluk hali.

2.15. Olayı Çözmede Karşılaşılan Problem

Ölüm olaylarında soruşturmacının önündeki en önemli konu, olayın bir cinayet mi yoksa intihar mı olduğunu tayin veya tespit edebilme meselesidir.

İntihar olarak ele alınıp da sonradan kişinin bir cinayete kurban gittiğinin anlaşıldığı durumlar çok olmuştur. El bette bunun aksi de mevcuttur.

Her ne kadar konunun kesin sonuçla ra bağlanması her zaman mümkün olmamakla beraber, bu konuda yapılacak çok şey de vardır. Öncelikle unutulmaması gereken en önemli temel nokta soruşturmacı ile uzman hekim arasındaki de vamlı irtibat ve işbirliğidir.

2.16. Olay Çözüldü Mü (Cinayet Mi, İntihar Mı)?

Bütün bu açıklamalardan sonra acaba intihar mı yoksa cinayet mi meselesi çözüme ulaşabildi mi? Bu soruya hiç kimsenin kesinlikle evet diyebilmesi mümkün değildir.

Burada genel hatları ile anlatılmaya çalışılan bilgiler, uzmanların edindikleri tecrübeler ve yaptıkları gözlemlerin sonucunda elde edilmiş kurallardır ve hiçbir zaman değişmez kanunlar değildir.

Bu nedenledir ki, soruşturmacı her münferit olayı yeni bir konu olarak ele almalı, dikkat ve itina ile incelemelidir.

Suçlunun, suçunu ispat etmek kadar, masum insanları fe laketin içinden çekip kurtarmak da soruşturmacının görevleri arasındadır.

Her münferit olay kendi şartları içinde kıymetlendirilip olaya katılanlar da dahil olmak üzere eksiksiz olarak tüm yönleri ile incelenip gerçeğe ulaşmak zorunluluğu hiçbir zaman unutulmamalıdır. Tek bir bakış açısı soruşturmacıyı kesin kanaate götürmemelidir. Her delil olayın tümü içinde orantılı ağırlığı, ilgi ve irtibatı ile yerine oturtulmalı ve olayda **kim -neden- nasıl- niçin- ne zaman-**

nerede- ne ile sorularına kesin cevaplar bulunmalıdır. Ancak bu şekilde **suç-suçlu** ilişkisi sağlanabilir ve soruşturmacının olaylardaki rolü sona erer.

2.17. Soruşturmacı/Uzman Hekim/Adli Tıp Uzmanı İşbirliği

Soruşturmacı ile adli tabip arasında işbirliğinin sağlanabilmesi için bu iki uzman arasında bir müşterek hareket noktası bulunması gerekir. Böyle bir hareket noktası soruşturmacının **adli tıp** konusunda biraz bilgi sahibi olmasına bağlıdır. Ancak böyle bir işbirliği sonucu, olayın cinayet mi yoksa intihar mı olduğu sonucuna daha kolay varılabilir.

Ayrıca soruşturmacı ve uzman arasındaki işbirliği kesintisiz devam etmelidir. Soruşturmacı her ihtiyaç duyduğunda adli tabipten yardım istemeli, olayla ilgili istediği sonucu alabilmesi için adli tabibi durum hakkında aydınlatmalı ve bilgi vermelidir. Bilhassa suçun işleniş ve oluş şekline işaret eden hususlarda bilgi vermelidir.

BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

- 1- Aşağıdakilerden hangisinde maktulun ateşli silahla vurulma halinde, intihar mı etti, öldürüldü mü, şeklindeki tespitde yapılacak işlerdendir?
 - a) Maktulun hangi eline kullandığına bakılmamalıdır
 - b) Atış mesafesine ve yanık izlerine bakılmalıdır
 - c) Maktulun el svabı alınmamalıdır
 - d) Silah üzerinde parmak izi aranmamalıdır
- 2- Delici alet yarası ile ateşli silah yarası birbirinden nasıl ayırt edilir?
 - a) Elle bakılır
 - b) Herhangi bir alet sokularak tespit edilir
 - c) Röntgen çekilerek tespit edilir
 - d) Gözle bakılır
- 3- Maktulun elinde bulunan yeni oluşmuş kesici alet yaraları ne anlama gelir?
 - a) Bir meslek erbabı olduğunu gösterir
 - b) Kendi kendini yaraladığını gösterir
 - c) Psikopat olduğunu gösterir
 - d) Maktulun şüpheli ile boğuşma ihtimalini verir

BÖLÜM

ÖLÜM ZAMANININ TESPİTİ EDİLMESİ W %

- 3.1 Vücut Isısı
- 3.2 Ölüm Sonrası Lekeleri
- 3.3 Ölü Katılığı
- 3.4 Çürüme
- 3.5 Hematomik Lekeler
- 3.6 Kanamalar
- 3.7 Kadaverik Spazm

3. BÖLÜM: ÖLÜM ZAMANININ TESPİT EDİLMESİ

Esas itibariyle cesetteki vücut ısısı, ölüm sonrası lekeleri veya çürüme derecelerine bakarak bir olayı incelemek ve kanaat beyan etmek hekimin işidir. Ancak soruşturmacı bu işin nasıl yapıldığı hakkında bilgi sahibi olmak durumundadır. Soruşturmada ölüm zamanının tespiti bazen çok önemli rol oynar. Bu nedenle genel hatları ile ko nuya temas zarureti duyulmuştur.

3.1. Vücut Isısı

Cesette soğuma genellikle 3-12 saat arası meydana gelir. Soğuma hızı çeşitli faktörlere bağlıdır. (Cesedin giyinik olup olmaması, çevre ısısı, kişinin vücut yapısı vs.) Cese din çevre ısısına uygun bir seviyede soğuması 6-8 saat olabilir. Her saatte vücut ısısının bir derece düştüğü kabul edilir. Isı rektum dan alınır. Kesin olarak tek başına fikir vermeye yetmez.

3.2. Ölüm Sonrası Lekeleri

Ciltte morumsu ölüm sonrası lekeleri cesedin temas yüzeyine yakın yerlerde yer çekimi nede ni ile kanın toplanması sonucu kansız kalan bölgelerde teşekkül eder. Teşekkülleri hızlı veya yavaş olabilir. (Boğulma gibi ani ölümler de hızlı, Arsenik zehirlenmesi hallerinde yavaş.) Genellikle damarlardaki kan miktarı ile orantılı olarak 14 saat içinde başlar, 12 saatte azami seviyeye ulaşır. Ölüm sonrası lekeleri soruşturma cesedin pozisyonunu tayin etmek bakımından önemlidir. Bun lar cesedin yerinden oynatılıp oynatılmadığını tayinde de esaslı rol oynarlar. Bu bakımdan ölüm sonrası lekelerin yerini iyi tespit ve not etmek gerekir. Çünkü ölümden birkaç saat sonra kan hala akıcılığını muhafaza ediyorsa, cesedin yeri değiştirilince başka nok talarda teşekkül eder.

3.3. Ölü Katılığı

Ölü katılığı ölümden 2-6 saat sonra başlar ve tamamlanması 8-12 saatlerde olur. Baş, boyun gibi vücudun üst kısımlarından başlayarak yayılır (Bilhassa adalelerde). Ölü katılığı bazı hallerde 12-24 saat, bazı hallerde 2-3 gün sonra tamamen kaybolur.

Ölü katılığının teşekkülü ve kaybolması dış çevrenin derecesine, kişinin adalelerinin gelişmişliğine bağlıdır. Soğuk havalarda daha çabuk teşekkül eder. Zayıf bünyeli kişilerde ve çocuklarda kuvvetlilerden daha az görülür. Kuvvetli kişilerde daha yavaş gelişir ve daha uzun süre kalır.

3.4. Çürüme

Çürümenin ilk işaretleri ölümden 24-48 saat sonra görülmeye başlar. Damarlar yeşilimsi mavimsi renk alır ve karın bölgesinde yayılmış yeşilimsi-mavimsi renk görülür. İklim şartları ve hava nemi önemli rol oynar.

Cesette böcekler bulunması hali de önemli bir işarettir. Yaz aylarında açık alanlarda bulunan cesetlerin, ölümden kısa bir süre sonra dahi göz köşele-

rinde, ağızda, burun deliklerinde böcek yumurtaları bulunabilir. Larvalar 48 saatte teşekkül eder. Yazın yumuşak dokuların tama men kurtlar tarafından yenmesi 4-6 hafta sonra olur.

Suda boğulmalarda ellerdeki çamaşırcı kadın eli izi görünümü, parmak uçlarında birkaç saat sonra, tüm ellerde ise ölüm den 48 saat sonra teşekkül eder. Derinin etten ayrılabilme hali 6-8 günden önce başlar.

Vücut yağlarının mumlaşma haline dönüşmesi 6-8 haftadan önce olmaz. Bütün vücutta mumlaşma en az 6 ay sürer.

İskeletlerin bulunduğu hallerde giyecek eşyalarının çürümesinden ölümün zamanının tespitinde faydalanılır. Pamukluların parça parça olması hali 4-5 sene sürer. Yünlü maddeler 8-10 yıl, ipekli ve deriden mamul olanlar 20 yıldan sonra bu hale gelirler.

3.5. Hematomik lekeler

Hematomik lekeler vücudun maruz kaldığı darbe sonucunda küçük kan damarlarının darbe şiddeti ile orantılı olarak çatlamaları sonucu meydana gelen kanamalar nedeniyle teşekkül eder. Bu durumda ölümden sonra hematomik lekeler teşekkül etmezler. Soruşturma bakımından bu husus büyük önem taşır.

3.6. Kanamalar

Bilinmelidir ki, ölümden sonra kanama olmaz. Ancak çok büyük yaralardan ölümden sonra kısa bir süre kan akabilir. Bu durumda mesela; baş çevresinde yaralar bulunmasına rağmen kan izlerine rastlanılmıyorsa yaraların kurbanın ölümünden sonra herhangi bir sebeple açıldığını kabul etmek gerekir yada kurbanın başka yerde öldürülüp oraya getirildiği düşünülür.

3.7. Kadaverik spazm

Kadaverik spazm yada çoğu kere den diği üzere **ölü kavrayışı** hemen ölüm anında meydana gelir ve bir daha da çözülmez. Ancak kadaverik spazm her ölümden sonra meydana gelmez. Bunun ölü katılığı ile ilgi ve irtibatı yoktur.

Buradan çok önemli bir sonuca gitmek mümkündür. Şayet elinde silahını sıkı sıkıya kavramış vaziyette kişi ölmüş ise ve kadaverik spazm teşekkül etmişse artık bu durum çözülmez. Bu nedenle de öldürülmüş kimsenin eline sonradan tutuşturulan bir silahla bu ölü kavrayışının tabii durumu verilemez. Çünkü ölü katılığı geçince çözülme ile bu suni durum kaybolur. Kadaverik spazmın ise çözülmesi bahse konu değildir. Kısaca ölü kavrayışı ölümden sonra suni olarak yaratılamaz, taklidi mümkün değildir. Ölü kavrayışı süsü verilebilmesi mümkün değildir.

BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

- 1- Cesette soğuma genellikle ne kadar zamanda gerçekleşir?
 - a) 30 dk. -1 saat
 - b) 3-12 saat
 - c) 12-24 saat
 - d) 12-16 saat
- 2- Ölüm lekeleri nerelerde gerçekleşir?
 - a) Kafada
 - b) Karında
 - c) Cesedin temas yüzeyine yakın yerlerde
 - d) Bacaklarda
- 3- Ölü katılığı ne kadar zamanda tamamlanır?
 - a) 1-2 saat
 - b) 3-5 saat
 - c) 6-8 saat
 - d) 8-12 saat
- 4- Ölü çürümesi hangi renktedir?
 - a) Morumsu-mavimsi
 - b) Kırmızımsı-mortırak
 - c) Yeşilimsi-mavimsi
 - d) Yeşilimsi-mortırak

4. BÖLÜM SORUŞTURMADA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

- 4.1 Soruşturmada Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar
- 4.2 Soruşturmada Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- 4.3 Soruşturmacının Özellikleri Ve Yapması Gerekenler
- 4.4 Soruşturma Dosyalarının Düzenlenmesi

4. BÖLÜM: SORUŞTURMADA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Cinayet olayları soruşturmacı birimlerin karşılaşabileceği en önemli olaylardır. Bu yüzden bir cinayet olayı meydana geldikten sonra yapılması gerekenlerin sistematik bir şekilde planlanması ve soruşturmacıların olaylar üzerinde dikkatli ve titiz çalışması gerekmektedir. Dolayısıyla meydana gelen olayların işleniş tarzı, kullanılan suç aleti ve sebepleri çerçevesinde soruşturma yöntemi tayin edilmelidir.

4.1. Soruşturmada Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar

- ^ Şüpheli bir şahıs yakaladığı zaman şahsın can güvenliği sağlanmalı ve hakları kendisine okunmalıdır.
- ^ Yakalama esnasında yakalanan kişiyle kesinlikle mülakat yapılmamalıdır.
- ^ Yakalama yapan ekiple soruşturma yapan ekibin imkan varsa aynı ekip olmasına dikkat edilmelidir.
- ^ Olayın her safhasında Cumhuriyet Savcısı ile diyalog halinde olunmalıdır.
- ^ Soruşturma esnasında avukatlar ile olan diyaloglarda, avukatın ifade alma safhasındaki görevleri iyi bilinmelidir. Kanunların verdiği yetki ve sorumlulukların dışına çıkılmamalıdır.
- ^ Şüpheli şahısla mülakat yapmadan önce, şüphelinin kişiliği ve karakteri iyi analiz edilmelidir.
- ^ İfade alma safhasında, soru cevap şeklinde olayla ilgili soru çatısı oluşturulmalıdır.
- ^ Soruşturma dosyasında bulunması gereken evraklara dikkat edilmelidir. Yakalama, üst arama, ifade tutanakları, sanık hakları formu, avukat görüşme tutanakları, telefon görüşme tutanakları, giriş, ara ve çıkış raporları, ekspertiz raporları, adliyeden alınan yazılı arama emirleri, arama tutanakları, savcı ile telefon görüşme tutanakları, GBT sonuçları, olay yeri inceleme raporları, teşhis tutanakları, elkoyma veya muhafaza altına alma tutanağı, ek suç sicil kayıtları gibi.
- ^ Ek gözaltı süresi alınan durumlarda, gözaltına alınan şahısların gözaltı süresi boyunca raporları alınmalı, yakınlarına haber verilmeli, mümkünse gözaltı süresi bitmeden adliyeye sevk edilmelidir. Ek gözaltı mutlaka şüphelilere tebliğ edilmelidir.
- ^ Gözaltında bulunan şahsın aile geçmişi araştırılmalıdır. Görüşme esnasında yapılan bu inceleme suçlu profili açısından çeşitli ipuçları verebilir.
- ^ Gözaltı süresince şüphelinin müdafiden faydalanması sağlanmalıdır.
- ^ Mülakat odası saydam ve teknik izlemeye uygun olmalı, içeride fazla eşya ve iletişim araçları bulunmamalıdır.
- ^ Soruşturmada teknik hizmetlerden azami derecede faydalanılmalıdır.

4.2. Soruşturmada Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- ^ Soruşturma bilgileri mağdur veya maktül yakınları ile asla paylaşılmamalıdır. Onların da şüpheli olabileceği unutulmamalıdır.
- ^ Elde edilen bilgiler ilgisiz kişilere (meslektaş, vatandaş vs.) söylenmemelidir. Sızmalara karşı dikkatli olunmalıdır.
- ^ Faili meçhul dosya belirli periyotlarla yeniden okunmalıdır. Dosyada mutlaka gözden kaçırılmış, yeni şeyler bulanacağı unutulmamalıdır.
- ^ Bir cinayet olayında yapılması gerekenler not haline getirilmeli, bu not her memura verilmeli, yanında taşınması ve yapılması gerekenleri unutmaması için kullanması söylenmelidir.
- ^ Alınan bütün ifadeler dikkatli okunmalı ve analiz edilmelidir. Yalan ifadeler senaryolardan ibarettir. Yalan ifadeyi veren kişiler, özellikle şüpheliler senaryolarını etrafındaki kişilerden almaktadır. İfadeler birbirleri ile kıyaslanmalı, çelişkiler ortaya çıkartılmalıdır.
- ^ Sokak çalışması ile teknik çalışma birlikte yürütülmelidir.
- ^ Cinayet mahallinde inceleme bitip ayrılırken mutlaka olay yerine bir veya iki gün süre ile bir ekip bırakılmalıdır. Sonradan delil elde edebileceği, şüphelinin veya olayla ilgisi olabilecek başka şahısların olay yerine tekrar gelebileceği, unutulmamalıdır.

4.3. Soruşturmacının Özellikleri ve Yapması Gerekenler

- ^ Cinayet soruşturmacısı, soruşturma yaparken titiz, dikkatli ve sabırlı olmalıdır. Olaya ilişkin bütün detayları incelemeli, acele davranmamalıdır.
- ^ Bütün delillerin toplanmasına dikkat etmeli, soruşturmanın her safhasından bilgisi olmalı, tanık, mağdur ve şüpheli mülakatları konusunda eğitimli ve dikkatli olmalıdır.
- ^ Soruşturmacı olay yerini kesinlikle canlı görmelidir. Olay yerini gören soruşturmacının ifadeyi alması tercih edilmelidir.
- ^ Delil olabilecek her şeye dikkat etmeli, olay yerinde bulunan kişileri not etmelidir.
- ^ Olayı delillendirmeye aralıksız devam etmelidir.
- ^ Soruşturmacı tahkikatı yürütürken, delillerin değerlendirilmesi ve çözüme ilişkin irtibatların kurulması noktasında olay yeri inceleme ekipleri ile koordineli çalışmalıdır.
- ^ Soruşturmacı şüphelileri eleme yaparken, iletişim becerileri konusunda bilgisi olmalı, itham ve iddiaların doğruluğunu iyi araştırmalıdır.
- ^ Soruşturmacı tanıklarla diyalog kurarken, güven vermeli, ikna metotları denemeli ve tanıkların verdiği tüm bilgilerin eksiksiz alınmasına çalışmalıdır.
- ^ Tanığın ifadesi alınırken algıda seçicilik göz önünde bulundurularak beyanlarını aynen geçmeli, soruşturmacı kişiye kendisindeki bilgilerle yön vermemelidir.
- ^ Faili firar olaylarda şüpheli yakınları ile diyalog kurarken, sürekli temas halinde olunmalı ve sanıkla ilgili bilgilerin gizliliğinin korunmasına dikkat edilmelidir.

4.4. Soruşturma Dosyalarının Düzenlenmesi

Dosya içeriğinin, sonradan dahil olacak bir soruşturmacının ilk soruşturmacı gibi konuya vakıf olacak şekilde hazırlanmalıdır. Dosyada, yapılan her çalışmayla ilgili bilgi ve belge olmalı, dosya kapağında fihrist oluşturularak dosya içeriği belirtilmelidir.

Dosyada Bulunması Gerekenler;

- ^ Dosya dış kapağında; Olay tarihi, maktül adı, olay yeri, olay saati, Olay Savcısı, Hazırlık Numarası
- ^ Dosya iç kapağında; Maktul ve Şüpheli fotoğrafları
- ^ Dosya içerisinde; Bilgi formatı, ilk olay raporu, olay yeri inceleme raporu ve cd ortamında olay yeri görüntüleri, maktul ve şüpheli suç kayıtları, tüm ifadeler, firari dosyalar için şüphelinin vukuatlı nüfus sureti, firari şüphelinin aile bireylerinin telefon numaralarını belirtir rapor, tüm yazışmalar ve cevapları, yapılan çalışma notları, yapılan mülakat notları, karakollara giden kriminal ve ekspertiz raporları, HTS raporlarının analiz notları, olay ekibinin çalışma raporu, yakalama müzekkeresi, cezaevi teslim kağıdı, ekiplerin ajanda notları ve varsa robot resim bulunmalıdır.

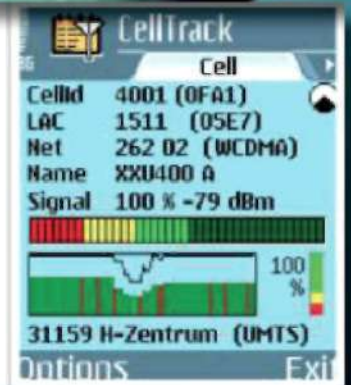
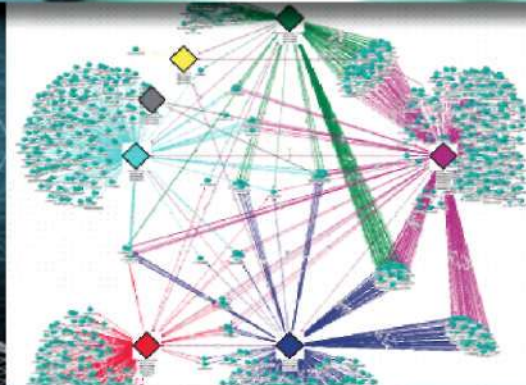
BÖLÜM SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

- 1- Aşağıdakilerden hangisi soruşturmada dikkat edilmesi gereken kural-lardan değildir?
 - a) Yakalama esnasında yakalanan kişiyle kesinlikle mülakat yapmamalıdır
 - b) Yakalama yapan ekiple soruşturma yapan ekibin imkan varsa aynı ekip olmasına dikkat edilmelidir
 - c) Şüpheli şahıslarla mülakat yapıldığı esnada, şüphelinin kişiliğini ve karakterini iyi analiz edilmelidir
 - d) Mülakat odasına cep telefonu ile girilmelidir
- 2- Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
 - a) Soruşturmacının olay yerini görmesi gerekir
 - b) Elde edilen bilgiler maktul yakınları ile paylaşılır
 - c) Olay yerinden ayrıldıktan sonra mutlaka bir resmi ekip olay yerinde bırakılmalıdır
 - d) Sokak çalışması ile teknik çalışma birlikte yürütülmelidir

I

HTS İNCELEMELERİ

- 5.1 Maktulün HTS'nin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- 5.2 Maktulün Yakınlarının HTS'lerinin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- 5.3 Şüphelilerin HTS'lerinin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- 5.4 Olayla İlgisi Olabilecek Kişilerin HTS'lerinin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar
- 5.5 HTS'lerin İncelenmesindeki Genel Bilgiler

5. BÖLÜM: HTS İNCELEMELERİ “HİSTORİCAL TRAFFİCİNG SEARCH”

Değişen ve gelişen teknoloji sayesinde insanlar ekonomik rahatlığa kavuşmakla beraber teknolojinin nimetlerinden faydalanır hale gelmiştir. Bu nimet insanlar açısından rahatlık ve kolaylığı da beraberinde getirmiştir. Artık toplum oturduğu yerden her türlü bilgiye ulaşmaktadır. Bu bilgi internet, televizyon, telefon vs. yoluyla elde edilmektedir. Bilgiye ulaşımındaki kolaylık teknolojinin her yerde kullanılmasını da beraberinde getirmiştir. İnsanlar artık bir tane cep telefondan ziyade birkaç tane cep telefonu kullanmaya başlamıştır. Bunun sebebi insanların birbirleri ile arasında ki irtibatı kolay ve ucuz sağlamak istemesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum polisin birtakım bilgilere kolay ulaşmasını sağlamaktadır. Meydana gelen olaylarda artık polis kişilerin telefonları üzerinden araştırma yapmakta, yaptığı bu araştırmalarla kişiyi rahatlıkla tanıyabilmektedir. Cep telefonu üzerinden bu tanıma işleminin nasıl yapıldığı önem arz etmektedir. Bir kişinin telefon konuşmalarını analiz eden iyi bir analizci, o kişinin yaşantısını rahatlıkla ortaya koyabilmektedir.

Bu nedenle biz HTS'lerin ne kadar önemli olduğunu anlayabilmekteyiz. Bu bölümde telefon analizi üzerinde kısaca durmak istiyoruz.

HTS, “Historical Trafficing Search” olarak açılır. Tarihsel iletişim araştırması anlamını taşımaktadır. Yani geçmişe yönelik yapılan bir araştırmadır. Yapılan araştırmanın bir analizci tarafından analiz edilmesi sayesinde, mevcut olaya dönük çözüm stratejileri oluşturmada fikirler ortaya koymaktadır. Bu da mevcut olay karşısında soruşturmacının senaryolarının doğruluğunu güçlendirir veya düşürür. Soruşturmacı önündeki senaryolara bakarak olayın çözümüne doğru yol almaya başlar. Bu nedenle kişinin HTS raporları soruşturmacı tarafından önemlidir.

Telefon analizleri ile ilgili bir takım teknik ayrıntılara burada yer vermeyeceğiz. Ancak bu bilgiler eğitim esnasında verilecektir. Soruşturmacıların önünü açması açısından bir takım genel bilgileri aktarmayı düşünüyoruz.

Bir olayın çözümüne yönelik HTS'ler incelenirken dikkat edilmesi gereken kurallar nelerdir? Maktul, maktulün yakınları, şüpheli ve olayla ilgisi olabilecek kişilerin telefon dökümleri incelenirken nelere dikkat edilmelidir, biz burada bunlara değineceğiz.

5.1 Maktulün HTS'nin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken

Hususlar

Maktulun telefonunu iyi incelemek olayın çözümüne ışık tutacak birtakım bilgilere ulaşmayı sağlar. Bu nedenle;

- ^ En sık kimlerle görüşüyor, (Arkadaş, eş, dost ve samimiyeti belirtir.)
- ^ Uzun süreli telefon konuşmaları var mı?, Mesajlaşmaları sık mı?, Gece-leri telefonla sık ve uzun görüşüyor mu?, (Sevgiliyi işaret edebilir.)

■

- ^ Hangi şehirlerde gezmiş, (iş adamımı? vs.)
- ^ Geceleri dışarı çıkıyor mu,?
- ^ Gün içerisinde arka arkaya telefon görüşmeleri yapmış mı? (sıkıntı izleri, borç, alacak -verecek, vs.),
- ^ İkamet ettiği şehir dışında başka şehirlerden birileri ile konuşuyor mu?,
- ^ Telefonun açıldığı ve kapatıldığı günlerin durumu (şüphe),
- ^ Geceleri geç saatler ile gündüzleri erken saatler de ki sık verilen baz istasyonlarının durumu, (ev, işyeri, gece dışarıda kalmalar vs.)
- ^ Daha önce görüşmediği ancak son zamanlarda görüştüğü kişiler,
- ^ Geceleri bir defa görüştüğü kişiler,
- ^ Sürekli telefon hattı ve cep telefonu değiştirmesi var mı?,
- ^ Kaç tane cep telefonu ve hat taşıyor,
- ^ Değiştirdiği telefonların ve hatların durumları nelerdir,
- ^ Eşinin, nişanlısının veya sevgilisinin bilgisi haricinde kullandığı telefonlar,
- ^ Evli, nişanlı veya sevgilisi var ise, bunlarla birlikte ortak görüştüğü kişilerin, kimler olduğuna bakılması soruşturmacıya bir takım fikirler verecektir.

5.2 Maktul Yakınlarının HTS'lerinin İncelenmesinde

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- ^ Maktul ile ilişkisinin nasıl olduğu, görüşme sıklığı,
- ^ Maktul ile ortak irtibatları,
- ^ Şüpheli görüşmeler,
- ^ Maktul evli, nişanlı veya sevgilisi var ise bunların görüştüğü kişiler, dikkatli şekilde incelenmelidir.

5.3 Şüphelilerin HTS'lerinin İncelenmesinde

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- ^ Maktul ile ortak irtibatları,
- ^ Maktul ile görüşme sıklığı,
- ^ İkameti dışında gittiği başka şehirler,
- ^ Görüşme tarih ve zamanların durumu,
- ^ Gün içerisinde görüşme trafikleri,
- ^ Görüşme süreleri,
- ^ Şüphelinin olaydan önceki rutin görüşmeleri,
- ^ Telefonun açık ve kapalı olma ihtimalinin durumu,
- ^ Geceleri sık olarak dolaştığı yerlerin durumu, dikkatli şekilde incelenmelidir.

5.4 Olayla İlgisi Olabilecek Kişilerin HTS'lerinin İncelenmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Maktul ve şüpheli ile;

- ^ Ortak irtibatları,
- ^ Görüşme sıklığı,
- ^ Görüşme tarih ve zamanların durumu,
- ^ Gün içerisinde görüşme trafikleri,
- ^ Görüşme süreleri dikkatli şekilde incelenmelidir.

Unutmayın ki bu şahıslarda olayın şüphelisi olabilirler.

5.5 HTS'lerin İncelenmesindeki Genel Bilgiler

Telefonların incelenmesinde bir takım kurallar koymak yanlış olur. Biz sadece burada bir takım bilgileri vereceğiz.

Dikkatli şekilde;

- ^ Görüşme trafiğindeki sürelerin durumlarına,,
- ^ Görüşmelerin zamanlarına,
- ^ Gezdiği yerlere,
- ^ Geceleri telefonla görüşmelerine,
- ^ Mesajlaşma sıklıklarına,
- ^ Adreslerine,
- ^ Abone bilgilerine bakınız.

Bu bölümde saymış olduğumuz hususlar bir takım programlar vasıtasıyla yapılmaktadır. Bu programların kullanılması, en kısa zamanda en doğru bilgiye ulaşmayı sağlar. Bu programlar ayrı bir eğitim ve uzmanlık konusu olduğundan kitapçıkta bahsetmeyeceğiz.

Yapılan her HTS incelemesi, Polis Kriminal Sistemlerinden ve internetten doğrulanmalıdır. Sonuç olarak iyi bir HTS incelemek iyi çözüm yolları bulmayı sağlar. Dolayısıyla "neye bakacağını bilemezsen neyi bulacağını bilemezsin".

6. BÖLÜM İFADE ALMANIN ÖNEMİ

- 6.1 Polis Yürüttüğü İşlemlerde İfade Almanın Önemi ~
- 6.2 İfade Almada Algılamamanın Önemi
- 6.3 Çağdaş İfade Alma Yönteminde İletişim
- 6.4 İfade Alan Memurdan Talepler

6. BÖLÜM: İFADE ALMANIN ÖNEMİ

Bu bölümde soruşturmacıya faydalı olacak ifade alma tekniklerine geniş bir bakış açısı ile bakılacaktır. İfade alma teknikleri cinayet suçlarında büyük önem arz etmektedir. İfadesini aldığınız şüpheli yargılama sırasında TCK'da sayılan cezalardan en ağırını ile cezalandırılacaktır. İfade işleminde, azaltıcı ve ağırlaştırıcı sebepler üzerinde dikkatli şekilde durulmalıdır. Bazen soruşturmalarda maddi delil bulunmadan sadece tanık ve şüpheli beyanları ile tahkikat yapılmakta ve şüpheliler bu beyanlara göre cezalandırılmaktadır. Bu da ifadenin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Bu bölümde geniş olarak ifade alma teknikleri incelenecektir.

İfadesi alınan şahıslarda verilen her ifadenin kendine ait bir içyüzü bulunmaktadır.

Olayın;

- ^ nasıl,
- ^ neyin,
- ^ ne kadar güçlü,
- ^ ne kadar net,
- algılanıp algılanmadığı,
- ^ şahsi aktifleştirme,
- ^ uyarının türü,
- ^ kendi öğrenme süreçleri ve deneyimleri,
- ^ gerekçeler, arzular, çıkarlar,
- ^ beklentiler ve hafıza ile yakın bağlantıda bulunmaktadır.

Sonuçta verilen ifadenin güvenilirliği, şahsi etkilenme faktörlerine bağlıdır.

6.1 Polisin Yürüttüğü İşlemlerde İfade Almanın Önemi

Polis tarafından tanıkların (bilgi sahibi), mağdurların, şüphelilerin konuya uygun şekilde ifadelerinin alınması ve dokümantasyonun uygulanabilirliği, hazırlık soruşturmasının ana unsurlarını teşkil etmektedirler. Bu özellikle, mağdurların aynı zamanda tek tanık oldukları ve olaya ilişkin kanıtların bulunmadığı suçlar için geçerlidir.

Birçok ülkede yapılan adli yanlışlara ilişkin bilimsel araştırmalar, 1970'li yıllardan başlayarak polis tarafından alınan ifadelerde yapılan hataların ve ihmalkarlıkların sonuçlarının ne olabileceğini göstermişlerdir. Bu hatalar, adli davaların akışında çok ender düzeltilebilmiştir. Mağdurlar, polis, adalet ve toplum üzerindeki olumsuz sonuçları geniş kapsamlıdır ve çok yönlü olarak önceden tahmin edilememektedir. Bu bilgilere dayanarak birçok devlette, polis teşkilatı dahilinde ifade alma çalışmasının geleneksel olarak iletilmesini, yani "Usta & Çırak" sistemini, seminerler yardımıyla tamamlamaya çalışan projeler mevcuttur.

6.2 İfade Almada Algılamamanın Önemi

İfade alan her memur, “kendi kişiye yönelik algılamasının” bir insanın değerlendirilmesinde ve tahmininde önemli bir rol oynadığının bilincinde olmalıdır. Bu nedenle, kişinin algılanmasının sonuçta kendi algılamasını yönetmesi ve bu insana karşı olan davranışını önemli ölçüde etkilemesi mümkün değildir.

Örneğin; tahmini şüpheli, bir yaralama ile bağlantılı olarak soruşturma neticesinde araştırılıp bulunmuş ve ifade vermesi için davet edilmiştir. Şüpheli ile o zamana kadar hiçbir şekilde şahsi temas meydana gelmemiştir. Şu ana kadar elde bulunan tüm bilgiler, mağdurların ve bilgi veren şahısların verdikleri ifadelerden türemiştir. Ayrıca şahsına ilişkin dahili araştırma tedbirleri alınmıştır. (Polise ait elektronik veri tabanından elde edilen bilgiler, farklı makamlara sorma)

Yukarıda tasvir edilen tedbirler, şüpheli hakkında bir portre çizebilmek, bu insan hakkında bir ilk izlenim elde edebilmek için gerçekleştirilmiştir.

Şüpheli akademisyen, 40 yaşında, evli, 16 yaşında bir oğlu olan, şehir dışında bir sitede oturan, para cezalarını ödemede geciken ve “Polis Halk El Ele” derneğinin üyesidir. Bilgi veren şahıslar tarafından “çabuk sinirlenen insan” olarak tanımlanmaktadır. Dosyalarda bir yaralama olayına (aile / akrabalarla kavga) ilişkin bir suç kaydı vardır.

Bu bilgiler, tahkikatın ilk aşamasında şahsın ön yargılamasına yol açabilir. Ancak buna karşılık karşımızda bulunan kişi hakkında kendi kendimize bir “Portre” çizmemiz daha mantıklıdır.

Gerçekte ise bu şahıs, farklı organizasyonlarda şahsi faaliyetleri ile çevresinde birçok düşman yaratmış olan, polise son derece yakın, sempatik bir insandır. Ortaya çıkan suç kaydı, duruşmada beraat ile sonuçlanmıştır, çünkü bir intikam almak için atılan iftiradan ibarettir.

“İlk izlenim” çoğu zaman farz edildiği gibi en iyisi ve en doğrusu değildir. Verilen bilgiler fazlasıyla, eksik, yüzeysel, tek taraflı ve anılan değerlendirme hatalarını içermektedir.

İfadeyi alan polis memuru, çoğu zaman farkında olmadan karşısındakinin beyanına göre olumlu veya olumsuz sinyaller yansıtır.

İfadesi alınan şahıs;

(“...o beni çoktan yargıladı bile, ...ona göre ben suçluyum, ...aslında ne dersem diyeyim, fark etmez, ...önyargılı polisleri sevmediğimi ona hissetti-receğim,)

“İnsan sarrafı” olarak anılan olgunun insan üstü yetenek ile ilgisi yoktur. İnsanların “içyüzünü anlamak”, daha çok,

- ^ Dikkatle izlemeye ve dinlemeye,
- ^ Gerekçeleri anlamaya,
- ^ Bilgileri geniş kapsamlı toplamaya,

^ İnsanlar arası sinyalleri doğru yorumlamaya dayanmaktadır.

İnsan sarraflığı tanımından, psikolojik işaretlerden algılanan bağlamlardan, edinilecek sonuçlar olduğu anlaşılması gerekmemektedir.

6.3 Çağdaş İfade Alma Yönteminde İletişim

Güncel deneyimlerden de bilinmektedir ki, sabırlı bir dinleyici olduğunda çoğu bilgiler ve detaylar öğrenilebilmektedir. Ancak anlatılan detayların bir kısmı olayla ilgili olmayabilir.

Bu nedenle açıklama yapan şahsı, becerikli sorularla olayla ilgili diğer konulara geçmesine çaba gösterilmelidir. Eğer kişiler arasında iletişim meydana gelmezse, aşağıdaki ön koşullar gereklidir;

1. Açıklama yapanın ve dinleyenin, her bir diğerinin durumuna ve çevresine kendini adapte etme ve onun gerçeğini kavrama yeteneği (“Uygunluk”).

2. Her zaman “Dinleyici” konumundan “Anlatan” konumuna ve tersine rol değiştirme olasılığını kullanarak “anlattırmak”.

3. Konuyu değiştirme olasılığı ve bunun sonucu sohbete katılan her bir şahsın konuları başlatması ve onaylaması olasılığı.

4. Her bir anlatanın kendi sohbet partnerinden, söylediği her şey için kendini haklı gösterme şansını elde etme olasılığı.

6.4 İfade Alan Memurdan Talepler

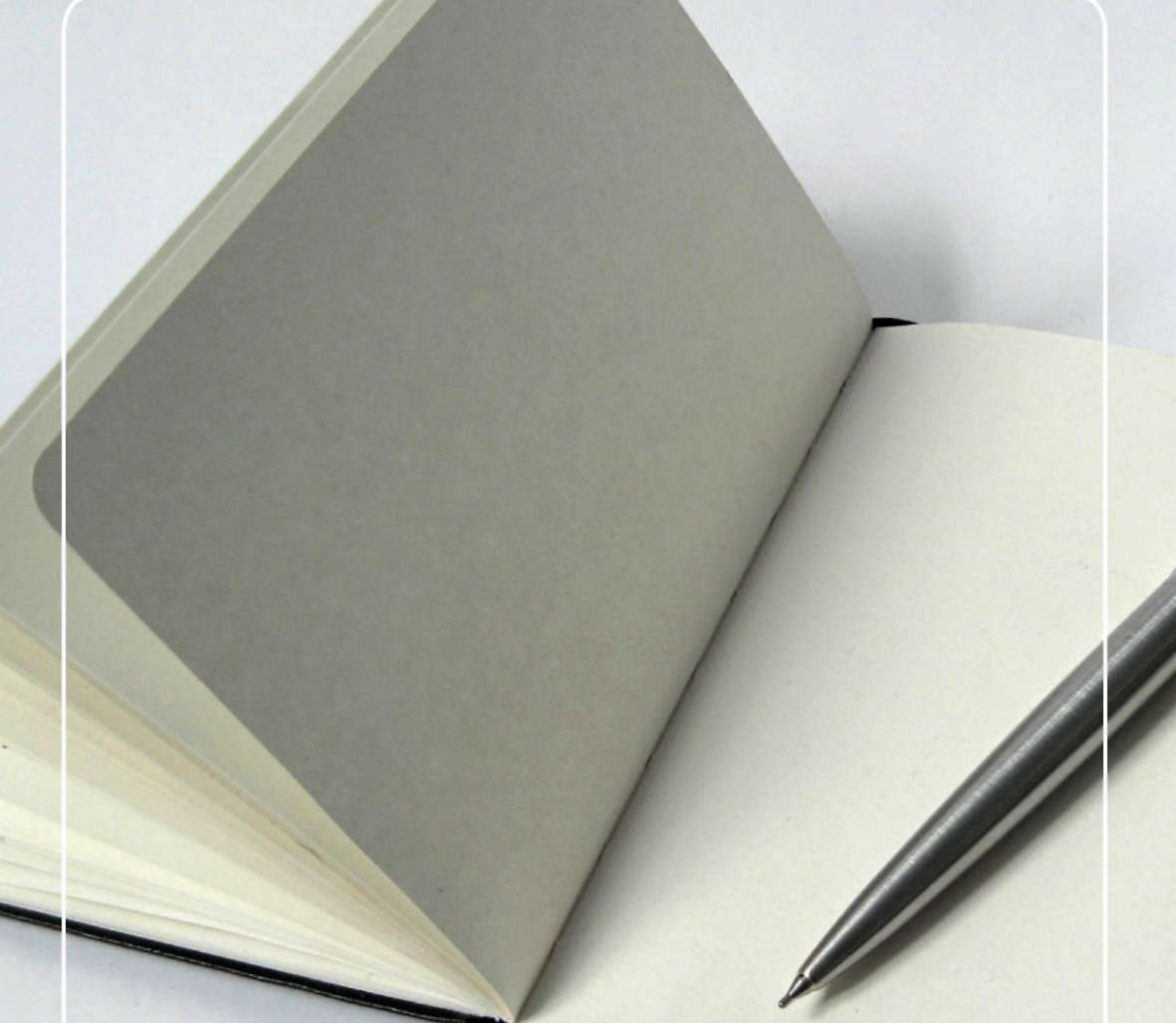
İfadeyi alan memur, soru sorulan şahsın müdafaa duruşunu kırarak gerçeği ortaya çıkarmak için çalışmalıdır. Bunlar aşağıdaki koşullarda teşvik edilir veya engellenir;

- ^ Yetenek, empati, bilgiler, deneyimler, konuşma şekli, seçilen kelimeler, konuşmanın hızı ve konuşma melodisi,
- ^ Zahmet etmek, güven uyandırmak, açıklama yapmaya ilgili olmak ve sabır,
- ^ Olup bitenlere ruhsal katılım, verilen ifadeleri doğru sınıflandırma, değerlendirme ve bunlardan doğru sonuçlar çıkarabilme yeteneği,
- ^ Yapılan hazırlığın ölçüsü ve esas hakkındaki bilgi,
- ^ Bir kez adım atılmış bir yolu, tümüyle yeni bir tahkikat yönüne doğru çıkmak için terk etme hazırlığı.

Yukarıda anılan alanlarda kendinizi şahsen geliştirmeniz için, dışardan da geri bildirim almanız veya kendi kendinize bunu yansıtmanız da gerekmektedir.

ALMA SAFHALARI

ALMA SAFHALARI I

- 7.1 Planlama ve Hazırlık
- 7.2 Uygulama Safhası

7. BÖLÜM: İFADE ALMA SAFHALARI

7.1 Planlama ve Hazırlık

Planlama, yaklaşan ifade alma sürecine “zihinsel” olarak adapte olmaya çalışmak anlamına gelmektedir.

İfade alma işlemine hazırlık ise, uygun mekanın seçimi, yardımcı maddelerin hazırlanması, gerekli formların tedarik edilmesi vs. gibi halledilmesi gereken bütün işleri kapsamaktadır.

Planlama kendi içinde safhalara ayrılır;

- Tahkikat evraklarının değerlendirilmesi, eldeki verilerin listelenmesi ve analizi, netleştirilecek konuların tespiti,
- Başka bilgi kaynaklarının araştırılması (eski dosya, arama verileri, vs.),
- Çalışma hipotezlerinin, tez ve antitez şeklindeki tespiti (şüphenin lehinde ve aleyhinde olanlar, bu nasıl aydınlatılabilir),
- Amaç ve hedefin tespiti, ifade alma işleminin soru bütünlüğünün benimsenmesi,
- Beklenen ifade verme davranışının ve olası nedenlerinin değerlendirilmesi,
- Önemli hukuki hükümlerin bilinmesi ve uygulanması.

İfade alma işleminin uygulanması esnasında ifadeyi alan memur kendisi için “biçimlendirmenin gücü”nden faydalanmalı, mevcut hukuki durum dahilinde aşağıdaki boyutları tespit edebilmelidir;

- Kim ve kaç kişinin ifade alma işleminde hazır bulunacaklarını kararlaştırma (İfadeyi alan, ifadeyi yazan, müdafî v.s.),
- İfade alınacak mekanın seçimi ve niteliği,
- Odanın içinde hazır bulunan ve yardımcı olan şahısların yerleşimi,
- Zamana ilişkin akış (tarih verilmesi, ara vermeler...),
- Konuya ilişkin seyir,
- İfade alma işleminin bireysel akışı.

7.1.1 Olay Hakkında Bilgi (Dosyanın incelenmesi)

İfade alma işleminin gerçekşebilmesi için, olay hakkında kapsamlı bilgi sahibi olmak önemlidir. Bu bilgi, hem olayın meydana gelişi, hem de olayın akışının tekrar yapılandırılması ile bağlantıda bulunan tüm olguları kapsmalıdır. Ancak bu şekilde, ifadesi alınan şahısları gerçeğe uygun açıklama yapmaya yöneltmek, insanların hangi tarihte ve hangi sıraya göre ifadelerinin alınacağına dair bir karar alabilmek için, uygun stratejiler geliştirilebilir.

7.1.2 Hukuki Esaslar

Mevcut bilgiler ışığında, şüpheli ceza hukukuna ilişkin bir suç portresine oturtulmalıdır. Ayrıca, bu suç portresini yerine getirmek için hangi kriterlerin mevcut olması gerektiği ve hangi faktörlerin bu özelliği sınırlandırmak için esas teşkil ettiği çözümlenmelidir.

7.1.3 İfadesi Alınacak Şahıs Hakkında Bilgi

- ^ Kimliği ve olaydaki durumu (Şüpheli, bilgi veren, mağdur),
- ^ Sosyal ve mali çevresi hakkında veriler,
- ^ Çalışma durumu,
- ^ Olası sabıkası,
- ^ Önceden yapılan ifade alma işlemlerinde ifade verirken davranışları, (başka bir suça ilişkin olsa da),
- ^ Muhtemel mevcut raporlar,
- ^ Mağdur veya kurban ile arasındaki ilişkinin türü.

Bu bilgiler, ifadesi alınacak şahsın ihtiyaçları, hedefleri ve değer yargıları hakkında açıklayıcı bilgi verirler ve ifade alma işlemine bir başlangıç yapmak için ipucu sunarlar.

7.1.4 Kriminalistik Hipotez Oluşumu

Kriminalistik hipotezler oluşturmak, polis tarafından yapılan araştırmalarda çözüm bulunamamış sorunlar hakkında yeni bilgilere varmaya yarayan bir yöntemdir. Hipotezler, soruşturmacının konu hakkında teminat altına alınmış bilgilerden yola çıkarak yaptığı tahkikatın kendisi ve üçüncü şahıslar için plana uygun ve uygulanabilir şekilde yapılandırmasını sağlayan varsayımlardır. Araştırmacı bunu yaparken, kendine esas teşkil eden ve önceden oluşturduğu varsayımları, aldığı ifade ile onaylatmak zorunda kalkmaya çalışmamalıdır.

Orantısız bir şekilde, açık olarak tanımlanan suça ilişkin sorunun çözülüp çözülemediğini veya yaptığı varsayımı reddedip reddetmeyeceğini kontrol etmelidir. Bunun üzerine yeni bir hipotez oluşturulmalı ve tekrar kontrol edilmelidir.

Yöntemsel kontrol işleminin hedefi, bilgiden eksiksiz, kapsamlı, güvenli bilgiye, bir bilgi konusu üzerinden varmaktır. Hipotez oluşumu, gerçek kesin olarak tespit edilene kadar bütün araştırma seyrine bir fiil eşlik eder.

Hipotezler, örneğin suçun işlenme şekli, hazırlık, örtbas etme, fail ve kurban ilişkileri, vesile, neden ve gerekçe hakkında oluşturulur. Hipotezler kesin bir biçimde formüle edilmelidir. Alternatifler tarafından sınırlandırılmalı, kolay anlaşılır olmalı ve kriminalistik açıdan kontrol edilebilmelidir. Soru sorma şeklinden yola çıkarak, kriminalistik planlamanın öğelerini teşkil eden görevlere ve tedbirlere yön vermek mümkün olmalıdır.

Oluşturulan hipotezler, ceza muhakemesi hukuku tarafından onaylanmış ve kriminal taktiğine ilişkin amacına uygun araştırmalarla kontrol edilmelidir. Burada, üzerinde çalışılan varsayımın isabetli olup olmadığı araştırılır. Hipotezler bu suretle araştırmalarda bir çeşit kontrol fonksiyonuna yol açarlar. Birçok varsayımın aynı anda kontrolü, hızlı ve değişken bir tahkikat idaresini sağlar.

İfadeyi alan memur mevcut ipuçlarının tamamı üzerinde yoğunlaşmalı, sadece bir ipucunu gözönünde bulundurmamalıdır. Bu tür bir yaklaşım mantığın prensiplerine, yöntem ekonomisine ve tarafsızlığa aykırı düşer. Tahkikatı ya-

pan, hipotez oluşumunda rutin etkilerin hatalı sonuçlara vardıracağıının bilincinde olmalıdır.

Yeterli zamanı olmadığı gibi argümanlar, ihmalkarlıkları haklı çıkarmaz. Sonradan çözölen suçlar, çoğu zaman ana sorunların araştırma esnasında teşhis edildiğini ve çözüm için doğru başlangıcın bulunduğunu gösterirler.

Birçok kez doğru varsayımların kontrolü, gerekli tutarlılıkla sonuca kadar götürölmediğı için, suçların zamanında çözümleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

7.1.5 Zaman

Belirlenmiş hedefleri bulunan bir zaman planı, çalışma hipotezinden yola çıkılarak kriminal taktiğine ilişkin fikirlerle oluşturulur. Planın içinde, çözüme ulaştırılacak olaylar da dikkate alınarak ne zaman, hangi tahkikat hareketlerinin ve delillerin güvence altına alınmasından şüphelinin ifadesinin alınmasına kadar gerçekleştirileceğı tespit edilir.

7.1.6 Katılanlar

Planlama, tüm olası mecburiyetler, hukuki koşullar (bir avukatın dahil edilmesi), hazır bulunan operasyon güçleri, hukuki müdahale olasılıkları, tahmini operasyon süresi, yedek veya yardımcı kuvvetlerin gerekliliğı ve kriminal taktiğine ilişkin gereksinimler göz önünde tutularak gerçekleştirilir. Koşullar uygunsa, ifadeyi almak için suçun işlendiğı alanda ve şüpheli tiplerinde örneğın cinayet, hırsızlık, yangın vs. gibi alanlarda mesleki tecrübe toplamış olan görevliler davet edilmelidir. Şayet bazı özellikler önceden görölebiliyorsa, önlem alınmalıdır. Örneğın yabancıların ifadesini alırken, bir tercüman tarafından destek alınması gibi.

7.1.7 İfadenin Alınacağı Oda

Şüphelilerin ve bilgi verenlerin ifadeleri esas itibariyle resmi bir mekanda gerçekleştirilmelidir. Uygun tedbirler alınarak, rahatsızlıklar önlenmelidir. Kariya asılacak bir tabela, maksada uygun olabilir.

İfade almaya başlamadan önce, özellikle esas teşkil eden olay veya ifadesi alınacak şahsın kişiliğı, kaçma veya saldırganlık tehlikesi arz ediyorsa, pencereler kapatılmalıdır. İfade alan memura saldırmak için kullanılabilecek nesneler (makaslar, zarf açacakları, vs.), ulaşamayacak mesafeye konmalıdır.

İfadesi alınacak şahıs, sırtı kariya ve yüzü ışığa doğru oturtulmalıdır. Işıktaki kişinin yüzü, mimikleri ve istenmeden yapılan tepkiler daha iyi okunabilir.

Kadınların ifadesi alınırken, şayet ifadeyi alan memur bir bayan değilse, ifade alma işlemi mutlaka iki memur tarafından gerçekleştirilmelidir.

Bunun haricinde bir ifade alma işlemi, ifadesi alınan şahsın kendini iyi hissedeceği, yani kendini “evinde hissedeceği” ve mümkün olduğu kadar rahat-sız edilmeyeceğı bir mekanda gerçekleştirilmelidir.

İfade alma odasının telsiz, telefon, televizyon, resim, gazete ve küpürleri vs. gibi dikkat dağıtıcı metaryallerin ifade odasında bulunmaması, ifade alı-

nacak odanın renginin iç karartıcı koyu renklerden seçilmemesi, odaya girip çıkılmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

7.1.8 Akış Planı

Aynı şekilde, konular, sorular ve uyarılar ile ilgili bir taslak hazırlaması da gereklidir.

İfade alma işleminin planı, aşağıdaki gibi oluşturulabilir :

Açıklanacak hususlar	Bilenler - Dosyanın yeri, sayfa, paragraf	Buradan ortaya çıkan sorular ve notlar
-------------------------	---	---

7.2 Uygulama Safhası

7.2.1 Giriş Konuşması

Giriş konuşmasında önemli olan, ifadesi alınacak şahsı işbirliğine hazır olmasını sağlamak ve bunu teşvik etmektir. Bunun için temel koşul, her iki tarafın da kendisinin prensipte bir karşısındaki tarafından bir şahsiyet olarak kabul edildiğini hissettiği, karşılıklı saygı ve güven ilişkisidir.

İfadesi alınan şahıs, bir insan ve bilgi kaynağı olarak ciddiye alındığını ve saygı gördüğünü anlamalıdır. İfadesi alınan şahıs, ifade alan memurun kendisini önyargısız dinlemeye hazır olduğuna güvenmelidir.

İfadesi alınan şahıs ile ifade alan memur arasındaki iletişimin sağlanması için, her bir diğerinin bakış açısı ve durumuna karşı açıklık ve ilgi gereklidir. Her bir tarafın birbirine gösterdiği bu açıklık ve ilgi, kendi durumu ve gerçekle ilgili daha fazla açıklık ve bilgiye yardımcı olabilecek şekilde, karşılıklı takdire yol açmalıdır. Bu bağlamda takdir, selamlaşırken ona kendinizi isminizle tanıtmak ve karşınızdakine ismi ile hitap etmek anlamına da gelmektedir.

İfadesi alınacak şahsa yaklaşım, kendisine bu ifade alma işleminin amacı ve akışı şeffaf hale getirilecek şekilde yapılandırılmalıdır. Olası korkuları ve dirençleri yıkmak için de, kendisinden ne tür bir ifade verme davranışı beklenildiği açıklanmalıdır.

7.2.2 Hukuki Hak ve Görevlerinin Anlatılması

İfadesi alınacak şahsın, Şüpheli statüsünde orada bulunması, ifade alınma işleminden önce kendisine hak ve görevlerinin anlatılmasını gerektirmektedir.

Hak ve görevlerinin anlatılma koşulu şayet;

- ^ Bir şahıs, suç işlediğine dair suçlanıyorsa ve bu suçlamalar gerçek ve doğru gibi görünüyorsa,
- ^ Tanıklar veya suça iştirak edenler, belirli bir şahıs aleyhine suçlamalarda bulunuyorlarsa ve bunlar kesinlikle mantıksız görünüyorsa,
- ^ Ceza takip makamları, somut bir şüphe durumunda bir hazırlık soruşturması başlatmak yükümlülüğünü taşıyorlarsa mevcuttur.

İfadesi alınacak şahsın haklarına dikkat edilmesi, hukuk devletine ilişkin bir davada, polis tarafından alınacak ifadenin geniş kapsamlı anlamı için gereklidir. Şüpheliye hak ve görevlerinin anlatımında, kendisinin ne ile suçlandığı açıklanmalıdır.

Polis tarafından alınan ifadeler için, cezai hükümlerin tam açıklanması gerekli değildir. Ancak şüpheli, kendisinin somut olarak hangi olayla suçlandığını anlayabilmelidir. Şüpheli ayrıca, suçlandığı olayın önemli hususları hakkında, savunma stratejisini buna göre oluşturma hakkına sahip olduğu için bilgilendirilmelidir. Fakat kendisine suçlandığı husus ile ilgili bilgi vermeniz, tahkikatın son durumu hakkında bilgi vermenizi gerektirmez.

Şüpheliye hak ve görevlerini anlatırken, kendisine itham edilen suç hakkında bir açıklama yapmama veya olay hakkında ifade vermeme özgürlüğüne sahip olduğu da belirtilmelidir. (Susma Hakkı)

Şüpheli, kendini temize çıkarmak için belirli delillerin toplanmasını talep edebileceğine dair bilgilendirilmelidir.

7.2.2.1 Avukat Getirtme Hakkı

Gözaltına alınan şahıs, bir avukat getirtme hakkına sahip olduğuna dair bilgilendirilmelidir. Avukat, ifade alma işlemine iştirak edebilir. Beş yıldan fazla hapis cezasına çarptırılma şüphesi bulunan suçlarda, bir avukatın getirtilmesi zorunludur. Gözaltına alınan şahıs bundan feragat edemez.

Gözaltına alma işleminden hemen sonra bir avukatın getirtilmesi, ifade alacak olan güvenlik gücü tarafından psikolojik olarak strese yol açabilir, polise karşı olan güvensizlik veya tahkikatın engellenmesi olarak algılanabilir. Bu olası duyguyu özellikle biraz sonra gerçekleştirilecek ifade alma işlemi açısından olumlu olarak kullanmalısınız. Örneğin; kötü davrandığınıza dair suçlanma olasılığınız, bir avukatın mevcudiyeti sayesinde azalabilir.

Bunun ötesinde avukatı olumlu olarak bu ifade alma sürecine dahil etme şansınız bulunmaktadır. Gözaltına alınan şahsa hak ve görevlerinin vicdani ve doğru şekilde anlatımının gerçekleştirilmesi ile birlikte, avukat ile ifadeyi alan memur arasında en azından mesleki açıdan bir güven ilişkisi oluşturulabilir. Bu güven ilişkisi bundan sonraki süreçte büyük olasılıkla gözaltına alınan şahısla da yapılandırılabilir.

Yasal çerçeve koşulları, ifadesi alınan kişinin daha ön hazırlık aşamasında hazır bulunan avukatın taleplerini ve itirazlarını da dikkate almasını gerektirir. Avukat için, olayın tahkikat aşamasında işbirliği yapma imkanı, mevcut kanıt durumuna göre farklı açılardan değerlendirilmelidir. Ne kadar suçlayıcı bilgi verenin ifadesi veya konuya ilişkin kanıt mevcut ise, avukatın şüphelinin ifadesini alınma işlemine etki etme imkanı, o kadar azdır. Bu nedenle avukatın ifade alma işlemine olumlu şekilde dahil edilmesine çaba sarf edilmelidir.

7.2.3 Şahsa Dair İfade Alma

Şahsa dair ifade alma, ilk ifade alma işleminde gerçekleştirilmelidir. Hedef şahsın kesin kimlik tespiti, suçun ve olası yasal sonuçlar açısından önem teşkil edebilecek diğer hususların değerlendirmesidir. Bunlar geçmiş, biyografisi, mesleki eğitimleri ve faaliyetleri, ailevi, ekonomik ve diğer hususlar olabilir.

Şahsi ilişkilerinin aydınlatılması ise ancak, suçlandığı olayın ağırlığına ve şüphenin derecesine göre, kişisel gizlilik alanına uygunsuz bir şekilde girme-yerek gerçekleştirilmelidir. Bu nedenden ötürü sabıkalar, ancak konu için bir anlamı varsa ele alınmalıdır.

7.2.4 Olaya Dair İfade Alma

Olaya dair ifade alma, şüpheliye açık bir soru ile, serbest anlatım şeklinde başlamalıdır.

Soru şöyle olabilir:

“....yerde meydana gelen öldürme olayı ile ilgili bildiklerinizi anlatırmısınız”

Bundan sonra verilecek bilgilerde ise, ifadeyi alan memur ifadeyi veren şahsı bölmemeli, yorum yapmamalı, kavram soruları sormamalı, çelişkilere dikkat çekmemeli veya onu yalan söylemekle suçlamamalıdır. İfade veren şahsın açıklamaları, yeni tahkikat veya arama başlangıçları için bilgiler verecektir. Bunlar bilgi kaynağı olarak işlev görürler. Burada her şeyden önce, ifade veren şahsın ne hakkında bilgi verdiği, hangi alanları hariç tuttuğu ve farklı durumları ile bağlantıları değerlendirdiği ve açıkladığıdır.

Şüpheli, konuya ilişkin ifade vermeye hazır olmakla, kendini “anlatma baskısına” maruz bırakır. Kendi kendini git gide bütünlük, detay, ilişkiler ve gerekçeler hakkında bir şeyler anlatmak zorunda bırakır. Bu şekilde kendi verdiği ifadeyle, anlattıkça kendi kendini hapsedtiği bir ağın içinde dolaşır. İfadesi alınan şahsın bu iletişim psikolojisine ilişkin zorda kalma durumu, ifade alma safhasında ifade alma taktiğine ilişkin yaklaşımlarla faydalı hale dönüştürülebilir. İfade veren şahsı kendini suçlayıcı açıklamalar yapmak durumuna düşürür ve kendi isteği dışında, suçunu itiraf etmeye yöneltir. İfadesi alınan şahsa, söz konusu olayı bağlantılı şekilde ve kendi kelimeleri ile anlatma imkanı tanınır. İfadeyi alan memur, kısa ara sorularla veya ara notlarla, karşısındakinin konuşma akışını durma noktasına getirmeden ifade alma işlemini yönetir.

Şayet gerekirse ve rahatsız etmeyecekse, notlar hazırlanabilir.

Açık sorulara örnekler:

“Ne gördünüz?”

“Sonra ne oldu?”

“Dün ne yaptınız?”

Anlatma aşamasında, aşırı sapmalar görüldüğünde “yönlendirme soruları” ile ifade kesilebilir.

Yönlendirme sorularına örnekler:

“Bu kısmı lütfen daha detaylı anlatır mısınız!”

“Bir sonraki güne geçmeden önce, başka anlatacağınız var mı?”

Bunun haricinde mümkün olduğu kadar bölmekten kaçının, konuşma akışını aynı seviyede tutun.

Tavsiyeler:

İfadeyi alan memur, onaylayıcı ve teşvik edici görünmelidir:

^ “Hah”,

^ “İlginç”,

^ “Hıhı”,

^ Baş sallama ve/veya göz teması,

^ Daktilo / bilgisayar’da yazı yazılmamalıdır,

^ Dikkatle dinlenmelidir,

^ Beden diline (hem kendi hem ifade veren şahsın) dikkat edilmelidir.

İdeal koşullar altında ifade alan memur, daha önce üzerinde çalışılmış olan sorularla birlikte ifade sırasında anlatımdan türeyen ek soruları not eder.

7.2.4.1 Suskun Kalan Şahıs

Şayet şüpheli kendisine hak ve görevlerinin anlatılmasından sonra, ifade vermek istemediğini açıklıyorsa, ifade alan memur aşağıdaki soruları sorabilir:

“Sizi bir şey anlatmaktan ne alıkoyuyor?”

“Neden bir şey anlatmak istemiyorsunuz?”

Şayet şüpheli ifade vermemeye direnirse, ifadeyi alan memur kendisine ifade alma işleminin hedefinin, tüm suçlayıcı ve hafifletici açıklamalarının su yüzüne çıkarılması olduğunu söyleyebilir. Şüpheli burada suçunu hafifletmek için önemli sayılabilecek açıklamalar yapabilir.

Bununla birlikte, şüphelide bir şeyleri doğru ve farklı olarak anlatma ihtiyacını hissettirecek bir veya iki, suçla doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilişkin soru sorulabilir.

7.2.5 Soru Sorma Safhası

Serbest anlatımın akabinde ifadesi alınan şahsa, anlatma safhasında ortaya çıkan veya daha önce üzerinde çalışılmış olan sorular sorulacaktır.

Bu sorular, 7 altın değerinde cevabı bulmaya yarayacaktır:

^ Kim?

^ Ne?

^ Ne zaman?

^ Nerede?

^ Ne için?

^ Ne ile?

^ Nasıl?

Bunun için ifadeyi alan memur önceden anlatma safhasında, farklı hamlelerden kritik noktaları çıkartıp, değişik bağlantılara hitap eden bir soru taslağı oluşturmaktadır. Ayrıca, denetleme yapabilmek için aynı soru içeriğini farklı kelimelerle tekrar sorulup sorulmayacağının üzerinde de düşünülebilir.

İfadesi alınan şahsa istenilmeyen bilgileri iletmemek için, soruların ve iddiaların mümkün olduğu kadar az ilave içerikle bağlantılı olmamasına dikkat edilmelidir.

Başlangıç yapmak için sorulacak açık soru şöyle olabilir:

-Saat 11:00'de arkadaşınızla buluştuğunuzu söylediniz.

-Tam olarak bu nasıl gerçekleşti?"

Hedef her zamanki gibi, ifadesi alınan şahsın bakış açısından yola çıkarak bilgiye ulaşmaktır. Burada aynı zamanda önemli kişiler hakkında tanımlamalara ulaşma şansı bulunmaktadır. Çünkü serbest anlatımda çoğu zaman çok genel veya hiç tanımlamada bulunulmaz.

Sonradan sorulacak sorular ise açık tutulmalıdır, örneğin:

"O kişiyi daha detaylı tarif edebilir misiniz?"

"O kişide dikkat çeken şey neydi?"

"Sizde nasıl bir izlenim bıraktı?"

"Kime benziyor?"

"Kim ona benzer bir kıyafet taşıyor?"

7.2.6 Çelişkiler

Serbest anlatım çerçevesinde, çelişkiler dikkatinizi çekebilir. Bu çelişkiler şüphelinin hedefli bir şekilde yalan söylüyor olmasından, yanlış hatırlıyor olmasından veya başka bilgi verenlerle bağlantılı olarak yanlış anlaşılıyor olmasından da kaynaklanabilir.

Şayet şüpheli derhal çelişkilerle yüzleştirilirse, inandırıcılığı şüpheyeye düşecektir. Açıkça belli edilen şüphe, ister gerçeğe uygun olsun, ister yanlışlıkla hatalı bir bilgi olsun, şüphelide stresli hareketlere yol açabilir. Bu stresli hareketler, yanıltma sinyali olarak klişeleşmiş şekilde yanlış yorumlanır. Bu da ifadesi alınan şahsın gerçekten yaptığı doğru açıklamaların, ifadeyi alan memur tarafından inandırıcılıktan yoksun ifadeler olarak sınıflandırılmasına yol açabilir.

Gerçek bir yalan durumunda, hafıza boşlukları ileri sürülebilir. Yalan söylediği kanıtlanan şüpheli, ifade vermeyi reddetme hakkından yararlanmak isteyebilir. Bu şekilde şüpheli, ifadeyi alan memurdan şüphesini aydınlatmak için bundan

sonraki edineceği bilgi kaynaklarını elinden alır. Bu şekilde çok erken açıklanan güvensizlik, sanığın ifade verebilirliğini ve ifade vermeye kendini hazır hissetmesini azaltabilir, ifade alma işleminin ve tahkikatın başarsını tehlikeye düşürebilir.

İfadeyi alan memur çelişkilerle karşı karşıya kaldığını görürse, bunları bu şekilde nitelendirmemeli ve yorumlamamalıdır. Önemli olan, bundan sonraki seyrinde, öğrenilmek istenen bilgilerin kalitesini ve sayısını artırmak için hatırlamaya yardımcı olmayı teklif etmektir. Yanlışlıkla verilen hatalı bilgilerin neticesinde çelişkilerin sayısı, bu şekilde düşürülebilir. Ancak soru sorma kısmının sonunda, “suç iddiasıyla yüzleştirme” adımıyla önce, tek tek çelişkiler aşağıdaki sorular şeklinde, tekrar ele alınmalıdır:

“Siz diye ifade verdiniz. Ancak şimdi bilgi veren

Bilgisini verdi, bunu anlatırmısınız.”

“Şu noktaya tekrar geri dönmek istiyorum. Şunu bana bir kez daha ... anlatırmısınız.”

Aynı şahıs tarafından verilen ifadenin iki veya daha fazla kısmında ifadeler göze batacak şekilde çelişiyorsa ve tarafsız olarak güvence altına alınan kanıt bulunmuyor veya üçüncü şahıslar tarafından verilen tarafsızlaştırılabilen ifadeleri mevcut değilse, olaya ilişkin kontrol edilmesi için bunların aydınlatılması gerekmektedir. Şayet bu mümkün değilse, ifadeyi alan memur kendi deneyimlerine istinaden, tahkikatta çalışmaya devam edebilmesi için bir sonuç çıkarmak durumundadır. İki ayrı kişi tarafından verilen ve her birinin kendine göre gerçeğe uygun olarak değerlendirilmesi gereken ifadelerde çelişki ortaya çıkıyorsa, tahkikatı yapan memur kendi deneyim bilgilerinden veya sübjektif izlenimlerinden yararlanarak tek bir yorum üzerinde karara varmak zorundadır. Hangi kişinin yorumuna karar verdiyse, o kişinin çelişen açıklamalarını tekrar soru sormak suretiyle aydınlatmalıdır. İlk olarak ifadesi alınan şahıs, kendi yaptığı çarpık açıklamaların iddiası üzerine, bunu tek doğru olarak kabul ettiği için bu açıklamada kalıp kalmayacağına veya daha önce verdiği ifadede hata yaptığını gördüğü için bu ifadeyi düzeltip düzeltmeyeceğine dair bir açıklama yapmak zorundadır.

7.2.7 Yalanlar

Bir şüpheli yalan söyleyebilir mi? Bu soru, çoğu kez bu bağlamda sorulan ilk sorudur.

Buna şu cevap verilebilir:

Şüpheli, gerçeğe uygun ifade vermek yükümlülüğünü taşımaz. Bu nedenle şüpheliyi doğru söylemesine ilişkin uyarmak meşrudur. Şayet doğruyu söylemezse veya çelişkilere sürüklenirse, kendisinin itiraf ettiği takdirde lehine olan hususlara dikkati çekilebilir.

Şüpheli, suça iştirakini örtbas etmeye çalışırken başka bir şahsı haksız

yere zan altında bırakırsa, suçlu durumuna düşer. Suçun kendisi tarafından tanınmayan “bir yabancı” tarafından işlendiği bilgisi, cezasızdır.

Belirtilmesi gereken, her ne olursa olsun insanlara açıkça yalan söyleme belirtileri yakıştırılmaması gerektiğidir. Buna göre, gerçekleri bilinçli olarak söylenmiş yalanlardan, belirli belirtiler nedeniyle net olarak birbirinden ayırmak mümkün olmayacaktır. Ancak gözlemlenebilir dikkat çekici davranışlar değerlendirilmelidir. Dikkat çeken bu davranışlar, belirli ifadelerin bağlamında bu konu alanının aydınlatılması yolunda daha fazla tahkikat yapmak için kullanılmalıdır.

İfadesi alınan şahıs, seçici bilgi toplanişından, bilginin işlenmesinden veya kişiliklerin değerlendirilmesinde yapılan diğer hatalardan ileri gelen ön yargılardan kaçınmalıdır. Değerlendirme hatalarından kaçınmak için, değiştirme stratejisi yardımcı olabilir. Değiştirme stratejisi tanımı altında, şu ana kadarki izlenime tezat yaratan tüm bilgilerin hedefli bir şekilde derlenmesi anlaşılabilir.

Bu yaklaşım, ifadesi alınan şahsın kendi kendine soracağı soru şeklinde olabilir:

“Ne ve hangi davranış, bu noktada gerçeğin söylendiğini gösterir?”

“Bu davranışa başka ne tür bir açıklama akla uygun olur?”

7.2.8 İşaretler

Aşağıda belirtilen davranış biçimleri, yalan söylendiğine işaret edebilir:

Sık sık,

- ^ Dudaklarının kuruması ve yutkunması,
- ^ Elini saçının içinden geçirmesi ve başını öne eğmesi,
- ^ Koltukta rahatsız bir şekilde oradan oraya kıpırdaması,
- ^ Terlemesi,
- ^ Göz kırpması, göz bebeklerinin büyümesi,
- ^ Göz temasından kaçınması,
- ^ Ellerini ve çenesini ovuşturması,
- ^ Kulak memesini çekiştirmesi,
- ^ Sesinin çatallaşması,
- ^ Aşırı açıklama yapması,
- ^ Genel halinin heyecanlı olması,
- ^ Çekingen cevap vermesi vs.

“...biri ifade verirken heyecanlıysa, yalan söylüyordur veya tam tersi, şayet ifade verirken sakinse ve sinirli değilse, gerçeği söylüyordur (o zaman suçsuzdur), her zaman doğru olmak zorunda değil ...”

Çünkü birçok kez,

- ^ Heyecanlı olduğuna dair görülebilen işaretler (sık sık yutkunması, sinirli bir şekilde gözlerini kırpması, terlemesi...) yalnızca “içyüzünün ortaya çıkacağına” dair korkudan değil, suçsuz yere zan altında bulunmaktan ve suçlanmaktan korkuyor olması olarak da yorumlanabilir. Bunun ötesinde ifadesi alınan şahsın, verdiği doğru ifadelerle inanılmayacağına dair korkusu, görülebilen heyecan işaretleri ile de dışa vurulabilir,
- ^ İnsanların “semptomsuz” da yalan söyleyebilecekleri unutulmamalıdır, (Kızarmıyorlar, ifade verirken heyecanlanmıyorlar, ayrıca dikkat çekmeden konuşuyorlar....).
- ^ Görünüşe göre tespit edilmiş olan duyguların nesnel izleniminin yalnızca dış etkenlerden (yüz, beden) türetildiğini, bu insanın yüzü ve bedeni sayesinde, gözlemci tarafından, gerçek duygu durumundan bağımsız olarak, bilinçsizce ilk izlenim uyandırılabilceği dikkate alınmaz. Örneğin aşırı yapılan açıklamaları her zaman “yalan söylediğine dair işaret” olarak değil de, o insanın olağan ve sürekli konuşma şekli olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

7.2.9 Değerlendirme

Yalan söylendiğini kanıtlama olasılığı için, uzun vadede gözlemlerken son derece dikkatli olmak ve sayısız değerlendirme kriterlerinden yararlanmak gerekmektedir. Bunu yaparken bir insanın tüm kişiliği de dahil edilmelidir.

- ^ Ses tonundaki ve beden dilindeki değişiklikler (özellikle zararsız kısımlardan önem taşıyan ifadelerle geçerken) yalan söylendiğine dair olası ipuçları olabilir.

Konuşarak ifade edilen ve konuşmadan ifade edilen sinyaller, çok anlamlıdır. Ancak bunların toplam örneğinden, kesinlikle bir yalanın varlığına ilişkin işaretlerin sonucuna erişilebilir.

İnsani davranış biçimlerinin içyüzü hakkında bilgi, tehlikeler ve hata kaynakları hakkında bilgi, doğru anlama ve değerlendirme, tek ve ilgili duruma uygun davranış, diğer kriterlerin yanı sıra başarılı bir ifade alma işlemi için önemli bir esas teşkil etmektedirler.

7.2.10 Bedensel Sinyaller

İfade alan memur, anlatma ve sorma safhalarında bilinçli bir şekilde, deneyimlerine göre “kritik noktalar” hakkında konuşulduğuna dair işaret eden, bedensel sinyallere dikkat etmelidir. Dikkat çeken noktalarda, ifade veren şahsın kendi veya başkalarının çıkarlarını korumak amacıyla, bilgileri sakla-

mak, fenayı iyi göstermek veya saptırmak için ne gibi bir nedeni olduğunu kontrol etmesi gerekmektedir.

Neredeyse bütün insanlarda yaşanan deneyimlere göre, insanların söyledikleri yalanların, her zaman suçu kabul etme riskiyle paralel olduğundan, heyecanla bağlantılı olduğu görülmüştür. En azından yalan söylemek iyi bir hafızanın yanı sıra özellikle dikkat ve konsantrasyon gerektirmektedir. Bu dikkatin ve konsantrasyonun temin edilmesi için, kendi yaşadıklarını gerçeğe uygun şekilde anlatma durumundan daha fazla gerilim oluşur. Yalan söyleyen veya henüz anlaşılmamış bir nedenden dolayı gerilim altında bulunan şüpheli, bu gerilimi bastırmaya çalışacaktır. Bunu yaparken tepkileri mimiklerine, ellerinin ve bütün bedeninin ifade hareketlerine güçlü bir şekilde yansıyacaktır.

Bu gerilim, özellikle ellerin titremesinden, terlemesinden, kızarmasından, sararmasından, yutkunmasından, kalp atışlarından, nefes sıklığından ve bir şey içme ihtiyacı hissetmesinden algılanabilir hale gelir. Bunun ötesinde de şüpheli çoğu zaman sakin ve düşünceli anlatımdan, sinirli konuşma şekline dönüşmüş, sürekli değişik konudan konuya atlamıştır.

Davranışta bu tür algılanabilir sekmeler, ifade verenin anlatımının kontrol edilmesi gerektiğini gösteren açık sinyallerdir. Genelde yalancılar ifadelerine mümkün olduğu kadar az detay yerleştirecekler veya olayları farklı bir mekana veya yaşanmış farklı bir zaman dilimine nakledeceklerdir. Çoğu kez inkar, mazeretlerle desteklenmeye çalışılacaktır. Zaman ve mekan hakkındaki bilgiler ifade veren şahıslar tarafından öyle bir anlatılacaktır ki, kendisinin olay yerinde bulunuyor olması, ortadan kalkacaktır. Burada “ön mazeret” ile “sonradan mazeret”i birbirinden ayırmak gerekir. Ön mazeret olay öncesinden kararlaştırılmıştır. Sonradan mazeret ise, olaydan sonra oluşturulur. Bu gibi durumlarda mazeret kontrolleri, bilgi verenler üzerinden sağlanmalıdır.

Tehdit altında bulunduğu cezanın korkusundan veya buna eşlik edecek olan durumlardan, örneğin işini kaybetmekten, toplumsal mevkiini kaybetmekten, işbirlikçileri tarafından tehdit edilmekten vs., yalan söylemesi çoğu zaman kendini koruma olarak değerlendirilmelidir.

7.2.11 Yasaklanmış Psikolojik Etki Altına Alma

Literatürde, polis tarafından alınan ifadenin stratejik ve taktik bileşenleri, psikolojik baskının yapılandırılması olarak tanımlanmaktadır. Bunlar çoğu zaman, ifade veren şahısların dirençlerinden vazgeçirmek ve gerçeğe uygun ifade vermeyi veya suçunu itiraf etmeyi sağlamak için etkin stratejiler olarak tasvir edilirler. Psikolojik baskı ifade verende düzenli olarak stres ve kontrol kaybına yol açar. Başlarda durumun tehdidi altında kontrolün korunması ve hoş olmayan durumun aşılması için harekete geçirilen direnç, artan süreyle ve yoğunlukla azalır. Güvensizlik başlar, etkileme olasılıklarının azaldığını fark eder, bilgi alımı ve işlenmesi kısıtlanır ve yakın hedefler (ifade verme işleminin sona ermesi arzusu, yakınları ile temasa geçme, onurun ve saygının korunma-

sı) sınırlanır. En sonunda bu durum boyun eğmeye, çaresizlik ve teslim olma duygusuna yol açar. Bunun neticesinde suçunu itiraf edebilir. Bununla psikolojik baskının, değişik stratejiler yardımı ile hedefe yönelik yapılandırılması, bir sanığın en azından itiraf etmesini sağlamak için uygun bir yöntem gibi görülebilir. Bu olaylar hem gerçek hem de gerçek dışı itiraflar için geçerlidir. Yanlış itirafların meydana gelmesi tehlikesi, rahatsızlık verici olarak yaşanan ifade verme durumundan derhal kaçma ihtiyacından meydana gelir. Psikolojik istisna durumu yüzünden, verilmiş olan ifadelerden sonradan meydana gelen dezavantajlar göz ardı edilebilir. Hatalı edilen bir itiraf, gerçekten haksız yere suçlanan şahsın, olayın seyrini kapsamlı ve görünüşe göre mantıklı şekilde anlatmasına ve aslında verdiği bilgilerin gerçekle hiçbir ilgisi olmadığı halde, kendini suçlu duruma düşürmesine sevk edebilir. Bu tür hatalı bir itiraf, ifade verenin psikolojik olarak rahatlamasına yarayacaktır.

Bu olağandışı psikolojik baskı altındaki insanların ifade verirken sergiledikleri davranışlar, bu şahısların bu safhalarda son derece güvensiz ve hassas oldukları şekilde tanımlanmaktadır. Önerilere ve sosyal diğer dış uyarılara neredeyse hiç direnç göstermezler. İfade alan memurun, suçlayıcı ifade alma stratejileri konusunda hata kaynaklarını ve bunların akıbetlerini bilmesi, gerçeği araştırma yolunda uygun yöntemler kullanma ve ifade alma işleminin bütün akışını belgeleme sorumluluğunu artırır. Her polise ilişkin davranışın esası olarak insan haklarını korumak, bu tür durumlarda önemle dikkate alınmalıdır.

7.2.12 Suçlama İle Yüzleşme

Görünüşte tüm bilgiler toplandığında şüpheliye karşı bir suçlama yapılabilir. Stratejik olarak ifade vermeye az istekli olmaya hangi sebeplerin yol açtığını dikkate almak gerekir.

İfade vermeye az istekli olmanın ana sebepleri şunlar olabilir;

^ Kanuni cezalardan korku

Bir olaya karışmış olmayı kabul etmeme, en basit suçlamaları kabul etmeme, ifadeyi alana karşı suçlama, ona karşı iftirada bulunma bu korkunun göstergesidir.

^ Sosyal statünün kaybedilmesi

Kendisi için sosyal statüsü çok önemli olan ve suçu işlemesi sonucu ona karşı gösterilen kabul ve takdiri kaybetmesi ile karşı karşıya olan şüpheli, ona karşı yönlendirilen suçlamayı kabul etmemeye çalışacaktır. Muhtemelen sosyal gücünü kullanmayı deneyecek veya suçu rasyonelleştirecektir. İfadesi alınan sıklıkla saygıdeğer sebepler göstererek davranışını haklı gösterecektir.

^ Sosyal dışlanmaktan korkmak

İşledikleri suçtan utanan şüpheliler özellikle toplum tarafından tabulaşmış suçlar bahis konusu ise tamamıyla suçu saklamayı veya yalanlamayı deneyeceklerdir.

^ Güce ve hakimiyete karşı duyulan ihtiyaç

Bir suçu yalanlamak, uydurma hikayelerin anlatılması veya polis ile direkt karşı karşıya gelme şüpheliye cezai takibat makamlarına karşı güç veya haki-miyet ihtiyaçlarını gerçekleştirmek için bir araç olabilir.

^ Denkleştirme /Dengeleme

İfade vermeye az eğilimli olmak, daha çok duygusuz, rasyonel gelir-gider düşüncesine dayalı, rasyonel şahsına cezai muamele sonucu gelecek zararın en aza indirgenmesi amacına hizmet edebilir.

^ Suçlama - Sorma stratejisi

Suçlamalar karşısında soru sorulanlar sık sık mantıklı hale getirmeye, pro-jeksiyona ve mesuliyetlerinin en aza indirgenmesi yoluna başvurmaktadırlar. Böylece soru sorulan kişi kendine duyduğu saygıyı daha fazla yıpratmamaya karşı korumaya çalışmaktadır.

^ Mantıklı hale getirme

Şahsın kendi davranışlarını haklı çıkartmak için kendine ve başkalarına açıklama denemesidir.

^ Projeksiyon

Kendi yetersizliğini başka kişilere veya durumlara yansıtmak, onlarda se-bebiyet bulmak.

^ En aza indirgeme/Basitleştirme

Bu suçu ve suç ortaklığını önemsizleştirmek/basitleştirmek denemesidir.

İfadesi alınanın bu açıklama stratejilerine ayak uydurması konuşma istek-liliğinin sürekliliği için önemlidir. İfade alan için burada önemli olan, ifadeyi verenin kendine olan saygısına yönelik açıklamalarını kabul etmek ve suçun olası sebeplerini anlayışla karşıladığını sinyalize etmektir. Bu suçu kabul et-medem ve suçluyu affetmeden olmalıdır.

7.2.13 İfade Verme İsteğini Arttırmak

Gerçek olarak kabul edilen ve doğru olarak görülen genel ifadeler yardı-mıyla ifade verme isteği artırılabilir, örnek olarak şu ifadeler verilebilir:

“Sizi anlayabiliyorum, herkesin böyle bir durumda ifade vermeye ka-rar vermesi için biraz zamana ihtiyacı vardır.”

“Bazıları için olaylardan hemen sonra konuşmak rahatsızlık verici olabilir.”

“Neden böyle olduğunu açıklamak sizin için durumun anlaşılması açısından önemlidir.”

“Genelde insanlar buradaki tek amacımızın bir kişiye bir suçu kabul ettirmek olduğunu düşünmektedir. Oysa ki niyetimizin gerçeği bulmak ve anlamak olduğunu daha sonra anlarlar.

7.2.14 Pozitif Refleksiyon

Burada şüphelinin daha önce negatif değerlendirilen davranışlarına ve ifadelerine pozitif bir bakış açısı getirilir. Hedef şüpheliyi şimdiye kadar baskın motiflerini ve hedeflerini tekrar düşünmesini ve değerlendirmesini sağlamaktır. Örnek olarak şüpheli;

“Biliyor musunuz, ifade verdiğim takdirde herkes bana saldıracaktır.” diyor

İfadeyi alan buna karşılık olarak şunu diyebilir;

“Yani insanlar sizin bunu niye yaptığınızla ilgileniyorlar Herşeyi kendi bakış açınızdan anlatırsanız, herkesin olanlar hakkında bir bilgisi olur ve neden böyle davrandığınızı anlayabilir.”

Şayet ifadeyi veren ifadeyi alana şunu karşılık verirse;

“Siz yalnızca suçu benim üzerime atmak istiyorsunuz, itiraf etmemi istiyorsunuz. Bu yüzden beni bütün bunlarla suçluyorsunuz.”

Buna ifadeyi alan şöyle karşılık verebilir;

“Benim için önemli olan sizin gerçekten neleri yaptıklarınız ve yapmadıklarınızı öğrenmek. Yalnızca olanları anlamak istiyorum. Bu yüzden bu kadar soru soruyorum ve sizi başka ifadelerle karşı karşıya getiriyorum. Neyin gerçek, neyin yalan olduğunu bilmek istiyorum, bunun içinde sizin açıklamalarınıza ihtiyacım var.”

7.2.15 Soru Tarzının Anlamı / Amacı

Basit, tarafsız,kısa ve açıkça sorulmuş sorularla ifadesi alınan kişinin suskunluktan detaylı konuşmaya geçmesini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Sorular direk olarak olayın içeriğine yönelik olmamalıdır.

Burada sorulabilecek sorular:

“Daha öncesinde ne yaptınız?”

“Sonrasında neler oldu?”

“Başka bunu biliyor?”

“Nasıl oldu, nasıl gelişti?”

Olayın içeriğine yönelik detaylar üzerine olan somut sorular, şüphelinin kendi açıklamalarını bitirmesinden sonra sorulmalıdır.

7.2.16 Suçu Kabul Etme

Eğer şüpheli açıklanan olay detaylarını inkar etmez ise suçu kabul etmeye yönelik muhakemeye geçilebilir. Soruyu soran kişi kendi izlenimine dayanarak şahsın itirafını engelleyen baskın motive döner. O motiften konu açılır ve bir itirafın pozitif getirisinden bahsedilir. Daha sonrasında soruyu soran şüphelinin olayı itiraf etmemesi durumunda oluşabilecekleri ve olacakları açıklar. Burada örnek olarak sosyal çevrenin tepkileri, gelecek perspektifleri, olayın şahıs tarafından daha kolay işlenmesi ve cezai işlemlerde azalma gibi pozitif argümanlar gösterilebilir.

7.2.17 İtiraf ve Delil Değeri

İtiraf, maddi delillerin önemi göz önünde bulundurulursa dahi delillerin en önemlisi olarak kabul edilir. Ön şart ise bu itirafın hukuk devletine ve hukuki yönden legal yöntemlerle elde edilmiş olmasıdır. Bir itirafın delil değeri, alınmış uygun önlemlere bağlıdır.

Bu önlemlere şunlar dahildir:

- ^ İtirafın içeriğinin çok dikkatli bir şekilde belgelenmesi. Bu belgeleme yalnızca suçlunun bilebileceği detayları içermeli ve ayrıca bunun neden böyle olduğunu açıklayan ibareler içermeli,
- ^ İtiraf olay mahallinin çizimleriyle, ilgili eşyalarla (suç aleti v.s.) veya olayın aşamaları ile tamamlanmalıdır,
- ^ İtiraf motifi üzerine açıklamalar, hedeflenen amacın, suça bakış açısını içermelidir,
- ^ Bundan öte itirafın neden yapıldığına dair geriye yönelik bir değerlendirme ayrıca sebep ve beklentiler içermelidir.

İtirafı denetleme ve garantiye almak için içeriğini olay mahallinde elde edilen bulgular, bilgi verenlerin ve mağdurun ifadeleriyle karşılaştırmak gerekmektedir. Böylece gelebilecek itirazlar tanımlanabilecek ve aydınlatılabilecektir. Ayrıca olayın nasıl işlendiği tasarlanmalı, teşhiş yapılmalı ve başka kişilerin tamamlayıcı ifadeleri alınmalıdır.

7.2.18 İfade Almanın Sonuçlandırılması

Lehte ve aleyhte olan veriler göz önünde bulundurulmalıdır. Yalnızca tek taraflı soruşturma yapmak tarafsız gerçeğe ulaşmayı sağlamaz. İdeal durumda maddi deliller ve verilen ifadeler birbirini tamamlayacak ve tarafsız gerçeği bulmayı sağlayacaktır.

İfade almanın sonunda aşağıdaki 3 maddeye değinmiş olmak tavsiye edilmektedir:

- ^ İfade veren açısından açık sorular,
- ^ Eklemeler ve düzeltmenin yapılmış olması,
- ^ Soru sorulan kişilerin gelecekle ilgili beklentileri.

7.2.19 İfadenin Kontrolü ve Tashihi

Kayıtların hazırlanmasından sonra ifadesi alınan kişiye yazılanları okumak isteyip istemediği veya ona okunmasını isteyip istemediği sorulur. Her halükarda ifadesi alınan kişiye orijinal metin okuyabilmesi için verilir. Her iki uygulama da aynı değerdedir, bunun kararı ifadesi alınan kişiye bırakılabilir.

7.2.20 İfade Suretlerini Teslim Etmek

İfade kayıtlarının teslim edilmesi yönetmeliklerce düzenlenmiştir. İfade psikolojisi öğretilerine göre kayıtların şahsa verilmesi bir sorun teşkil etmez. Karşı tarafa vermenin getireceği bazı avantajlar vardır. İfadeyi veren kişi so-

ruşturmanın sonraki aşamalarında sözlü olarak tekrar etmesinden daha çok ifadesine bağlı hissedecek ve unuttuğunu da beyan edemeyecektir. Aynı şekilde kendi ifade kayıtları sürekli yanında olan kişi, ifade verme sırasında yanlış anlaşıldığı veya ifadesinin yanlış belgelendiğini beyan ettiğinde inandırıcılığını kaybedecektir. Bundan öte sonradan okuma sırasında üçüncü kişilerin eklemeler yaparak değiştirmesi engellenmektedir.

7.2.21 Tanıkların ve Mağdurların İfadelerinin Alınması

7.2.21.1 Tanıkların İfadesinin Alınması

Tanık, dava sırasında bir “delil” niteliğindedir ve yaşadığı veya algıladığı gerçekler üzerine ifade vermesi gerekmektedir. Tanık olmak için tek ön koşul soru sorulan kişi olarak gerçeği bulmaya yönelik yardımcı olması ve karşı tarafa kendini ifade edebilmesidir. Tanıkların mahkemeye karşı gelme, ifade verme ve yemin etme yükümlülükleri vardır. Fakat tanıkların polise gelme ve ifade verme yükümlülükleri yoktur. Mecbur oldukları tek şey, kimlik bilgilerini bildirmektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, kişilerin akrabalarını suçlayabilecek ifadeleri vermelerinin gerekmemesi ve yasalara göre de verme yükümlülüklerinin olmamasıdır. Spontane tanıklar da (suç ile ilgili acil bilgi verebilen kişiler) hakları üzerine bilgilendirilmelidirler. Tanıkların ifadesi alınırken doğru ve eksiksiz ifadelerin alınması ön plandadır.

Tanıklar polis tarafından bulunursa, polise celp veya davet edilirse, bu durum kişi için sıklıkla sıkıntı veren bir durum teşkil edebilir. Bu tutum düşünme veya hatırlama engeline yol açabilir.

Tanıkların yalan söylemelerine yol açan olası sebepler:

- ^ Şüpheliyle veya olayla bağlantısı,
- ^ Ceza takibi ile ilişkili olmak istemiyor olması,
- ^ Ceza takip organlarına karşı bir antipati,
- ^ Kendisi veya sempati duyduğu bir kişi aleyhine olabileceklerden korkma,
- ^ Avantaj beklentisi veya maddi çıkar,
- ^ Kabul görme ihtiyacı / sansasyon yaratma isteği,
- ^ Abartılı adaletçilik,
- ^ İncelenen olay veya başka bir suçun faili.

Tanığın yalan söylediği veya yanlış olduğunu anlamak zordur. Bir yanlış anlamayı düzeltmek gerekmektedir. Bir yalan durumunda tanık yasal yükümlülükleri hakkında bilgilendirilmelidir. Bu bilgilendirme çok yararlı olabilir ve genelde amaçlanan başarıya götürür.

Tanığın şüpheli konumuna girdiği an, bu durum hakkında bilgilendirilmesi dikkat edilmesi gereken bir husustur. Hakları üzerine bilgilendirme bu durumda gereklidir. Ayrıca bu noktadan itibaren şüphelinin ifadesi alınmak-

tadır ve bunun kuralları geçerlidir!

Gerçeği söylemeye hazır tanıkların ifadesi doğal olarak hazır olmayanlara nazaran daha kolay alınmaktadır.

Susma hakkının kullanılmasında veya belli bir soruya yanıt vermeme durumunda;

Bu durumda susma hakkının kullanıldığı kayıtlara geçirilmelidir. Bundan öte hukuki haklar belirtilerek ve uygun sorular (konudan uzaklaştırıcı sorular, karşıt sorular, telkini sorular) yöneltilerek ifade verme isteği tekrar oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Tanık belirgin bir şekilde yalan beyanda bulunuyorsa;

Yalan kayıtlara geçirilmelidir. Müteakiben soru sorulan kişiye elde olan bulguların bu verdiği ifadeyi mümkün kılmadığını açıklamak ve bununla yüzleştirmek gerekir.

Kabul görme isteği güden tanıklar;

Eksiksiz bir kayıt, bir kişinin inandırıcılığının kalitesini en iyi şekilde ortaya koyar ve durumuna göre önemli inceleme bulguları verir.

Tanıklarda inat ve dik kafalılık;

Bu özellikler inandırıcı yanıt verilse bile, tanığın yanlış bir ifadesini düzeltmeye engel olabilir. İnat ve dik kafalılıkla ifadesini tekrar eden tanığın yanlışlığı gerçek olay unsurlarının açıklanması ile ortaya çıkarılabilir.

Örnek:

“...fail sağ elinde büyük siyah bir silah tutuyordu. Eğer bana failin elinde silah bir bıçak vardı derseler buna karşı çıkarım. Siyah, büyük silah olduğuna kesinlikle eminim. Bana tekrar beş başka tanığın failin sağ elinde siyah bir bıçağın olduğunu söyledikleri, benim bulunduğum yerin onlara nazaran daha uzak olduğu söylenirse bile ve ayrıca yakalanan failin üzerinde siyah bir bıçak bulunmuş olsa bile, ben ifademden dönmeyeceğim...”

7.2.21.2 Mağdurun İfadesinin Alınması

Bu durumlarda da tanıkların (mağdur aynı zamanda tanık olacaktır) ifadesinin alınmasının kuralları geçerlidir. Özellikle bu kişilerin duygularına dikkat edilmelidir (örnek olarak nefret, adalete duyguları, yada tazminat gibi maddi beklentiler).

7.2.22 Mağdurun Yalanları

Mağdurun yalan söylemesine sebep olarak aşağıdaki nedenleri göz önünde bulundurabiliriz:

- ^ Güçlenmiş bir intikam duygusu,
- ^ Aldatma /uydurma (fail mağdur gibi görünüyor),

Suçlama içeren sorulardan kaçınılmalıdır.

Örnek:

“Neden kendinizi daha fazla savunmadınız?”

“Neden şimdi (bu kadar geç) davacı oluyorsunuz?”

“Herkesin arabasına biner misiniz?”

Bu tür sorular yanlış açıklamalara sebep olabilir, çünkü soru sorulan kişi kendini belki daha iyi göstermek veya gizli suçlamalardan kaçmak isteyebilir (Özellikle çocuklar bu tür etkileşimler altında kalır). İtham edici sorulardan kaçınmak mağdura hiç bir kınama/suçlama yöneltilmeyeceği anlamına gelmez (İtham etmek ile kınama/suçlama karıştırılmamalıdır!).

7.2.23 Mağdurun İfadesinin Alınmasındaki Özellikler

Mağdur suç sebebiyle büyük bir şok geçirmiş olabilir. İfadeyi alanlar bu şoklar nedeniyle, ifade alma sırasında kişinin bu bozukluklarını daha da arttırmadan uygun bir şekilde davranabilmelidir. Bu tür bozukluklar, insanların psikotraumatik olaylarla karşı karşıya gelmelerinde ortaya çıkabilir. Olay genelde gerçek yada ağır yaralama tehdidini, şahsın kendi hayatının tehdit edilmesini, ağır bir yaralamayı veya başka bir insanın ölümünü içerir.

Karakteristik semptomları şunlardır;

^ Travmatik olayın tekrar yaşanması

Bu acı veren olayla bağlantılı veya hatırlatan kişilerden, durumlardan, aktivitelerden veya konuşmalardan kaçınmak.

^ Şahsi reaksiyon özelliğinin kısıtlanması. Kişi böylece fizyolojik olarak dona kalır, aktiviteye ilgisini kaybeder ve başkaları tarafından izole edilmiş hissedir.

^ Yükselmiş heyecan, korku, vicdan azabı, abartılmış korku reaksiyonu, uyku bozukluğu, konsantrasyon ve hatırlama zorluğu. Bazı mağdurlar ağır vicdan azabı çekmektedirler ve kendilerini suçlarlar.

İfadeyi alan memur için mağdurun semptomlarını anlamak çok önemlidir. İfade alma sırasında kişiye yaşadıklarından sonra böyle reaksiyonlar göstermesinin normal olduğunu söylenebilir. İfadesi alınan mağdura durumunu anlayışla karşılandığı hissettirilmelidir. Bazı durumlarda “soru cevap” yoluyla hafızada kaybolmuş bilgilere ulaşılabilmektedir.

7.2.24 Soru-cevap yöntemi (Kognitif Mülakat)

İşbirliği içindeki tanıkların hatırlama kabiliyetini iyileştirebilmek için 20. yüzyılın 80’li yıllarında Amerika’da kognitif mülakat sistemi geliştirilmiştir.

Basit kognitif mülakat 4 soru sorma aşamasına dayanmaktadır.

7.2.24.1 Algılama Bağlamı

İfadesi alınan kişinin somut olaya geri dönmesi istenir. Çevre, odalar, hava durumu, ışık (aydınlatma) durumu gibi. Bundan öte kendilerinin o an içinde oldukları ruh halini ve duyarlılığı hatırlamaya çalışmaları istenir.

“Çevreyi hatırlamaya çalışın. Olay yerini gözünüzün önüne getirin, sizin durduğunuz yeri düşünün, karanlık mıydı, gök yüzü bulutlu muydu veya yıldızlı mıydı. Kendinizi o an ki ruh haline geri götüşün: heyecanlı mıydınız veya sakinmi ...”

7.2.24.2 Eksiksiz Rapor

Bundan sonraki aşamada kişi herşeyi anlatacaktır, ilk bakışta önemli görünmeyen unsurları bile. Böylece kişinin baştan durum hakkında selektif bir anlatma yapma eğilimine gitmesi engellenecektir.

“Bazı tanıklar her şeyi söylemezler, çünkü her bilginin önemli olup olmadığına emin değillerdir Lütfen bize anlatacaklarınızda çok önemli olmadığını düşünseniz bile hiç birşeyi atlamayınız.!”

Özellikle önemli olan olay unsurlarıyla veya olaylarla başlanmalıdır.

Kronolojik anlatım eğilimi burada bilinçli ortadan kaldırılmaktadır. Kişi kendisi için önemli olan olayları önce anlatmaya teşvik edilir. Burada hatırlamada eksik kalan bölümlerin mantıklı ama gerçeğe uymayan detaylarla tamamlanmasını engellemektir (yapıcı algılama ile karşılaştırınız).

“Normali olayın başından başlayıp sonuna kadar anlatmaktır Bu gerekli değildir En çok aklınızda kalan ile başlayabilirsiniz mesela. Ondan sonra zaman olarak ondan öncesini ve sonrasını anlatınız lütfen!”

7.2.24.3 Bakış Açısının Değıştirilmesi

İfadesi alınan kişi yaşça ve entellektüel açıdan yeterli ise olayı farklı bakış açılarından anlatması istenir. Kişiden kendisini olayla ilgili başka kişilerin durumunları veya bakış açıları bağlamında yerine koyması istenir. Bu yöntemle bilgi edinme arttırılmaya çalışılır.

“Olayı farklı perspektiflerden hatırlamaya çalışınız. Diğer iki şüpheli erkeğın yerine de koyun kendinizi.”

Bu planlı yaklaşımdan sonra daha spesifik detaylar sorulabilir. Soru sorulan kişi sonuca bağlamadan ve eklemeler yapmadan anlamadığı ve bilmediği şeyleri açıklamayı beklenir, açıklamaları tamamlanmış bir şekilde yapması gerekmemektedir. Hafıza araştırmalarından bilindiğı gibi, kişiler kaydedilmiş bilgileri hatırlamamalarının sebebi, gerekli etkileşimin olmamasındandır.

7.3 Derleme Aşaması

7.3.1 İfadenin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

İfade almanın bitmesinden sonra soru sorulan kişinin ifade alma sırasındaki davranışları durumu bakımından incelenir. Olayla ilgisi olmayan ve olaya karışmamış tanık ifade almaya yönelik duygularında çok rahatlar. Olayla olan ilgisizliklerini belirginleştirebilirler, dinlerler, cevap verirler veya susarlar.

Yardım etmeye hazır tanık olaydan etkilenmiştir. Bu durum şahsın olaya sinirlenmesine yol açabilir veya faili koruma eğilimine götürebilir. İfadeyi sübjektif etkileyebilir veya önemli bilgileri söylememeye, hatta gerçek olmayan bir açıklama yapmaya kadar gidebilir.

Şüpheli olan tanık, şüpheli kişinin ki gibi bir ruh durumundadır. Suçsuz şüpheli “suçlama” dolayısıyla şoktadır. Yaradılışa göre ya çok tepkili yada duygusuz, olgulara dayanan reaksiyon gösterir ve açıklamalar yapar. Suçsuzluğunun belirginleşmesini umarak, kınama amacıyla susabilir. Bazıları telaşlı olur ve aşırı konuşarak şüpheyi üstünden atmak isterler.

Suçta ortak olarak tanımlanan kişi ise, suçu kendine karşı yöneltilen sübjektif suçlama sebepleriyle değil, ama yinede suçu işlemiş kişidir. Planlanmış suç ortaklığını kabul eder ama bundan öte suçlamaları kabul etmez. Fail suçlamalara karşı gelemez. Susmuş olsa bile çok güçlü ruhi gerginlik altındadır. Yalanlamak isterse, kendine hakimiyeti dışarıya yansıttığı davranışlarıyla koordineli yapmalıdır. Bu sırada sanatsal bir yalan ağı örmeli ve her zaman bunların işe yararlılığını denetlemelidir. İfadeyi alan kişi bu esnadan partner rolünden ve tarafsız soruşturmacı kişiliğinden çıkar, düşman olarak algılanır. Aynı zamanda bu düşmanlık dışı çok fazla yansıtılmamalıdır. Suçlu kesintisiz, baskıcı, entellektüel bir güç sarf etmelidir. Kendisini temize çıkartma çabası baskın çıkabilir ve kendini savunma eğilimleri üste çıkabilir. Bunun sonucunda abartılmış reaksiyonlar gösterilebilir. O an için belirlenmiş statü bağlamında, ifadeyi verenin spontane mi veya sorulduğu için mi açıklama yaptığı ve bu ifadeye ne kadar gerçeklik değeri verileceği tesbit edilmelidir.

Burada değerlendirilmesi gerekenler;

^ İfadeyi veren kişi bilgileri sübjektif bilgisine ve vicdanına uygun olarak mı aktardı (ifade doğruluğu).

^ Kişilerin gerçek bildikleri objektif doğrular mıdır (ifade verme kabiliyeti).

Bundan öte değerlendirilmesi gereken;

^ İfade içeriği ile gerçekten var olan veriler arasındaki orantı

^ İfade ile ifade verenin gerçekten bildikleri arasındaki orantı

İfadenin içeriği her şeyi açıklama ve susma arasındaki bir değerde değişebilir.

Bu değişkenlik aşağıdaki sebeplerden olabilir;

- ^ Gerçekten birşey bilmemek,
- ^ Bir şeyi bilmek fakat söylemeyi istememek,
- ^ Birşey söylememek fakat bu bilgileri gerçekten bilip bilmediğini göstermemek.

Başka kişileri suçlayıcı ifadelerde dikkat edilmesi gerekenler;

- ^ Bu çevrede hangi ilişki var veya vardı (kavga, intikam veya nefret)?
- ^ Şahsi veya yakınlarından üçüncü bir kişi için bir avantaj elde edilebilir mi?
- ^ Kendi failliğinden saptırılabilir mi?
- ^ Suçlama ile kendi onuru korunmuş veya tekrar yerine getirilmiş olabilir mi?
- ^ Suçlayıcı ifade acaba kabul görme ihtiyacının tatmini için mi verilmektedir?
- ^ Belirgin ortaklıklar acaba başka kişilerle konuşularak mı yapılmıştır?

7.3.2 İfade İşleminde İçeriksel ve Metodik Değerlendirme

İfade almanın bitmesinden sonra, değerlendirme hangi bilgilerin elde edildiğine yönelik olmalıdır. Burada bu bilgiler bütün araştırmanın odak noktasıdır. Daha ötesi farklı detaylar birbirine bağdaştırılmalıdır. Bilgilerin farklı yönleri ve kaynakları geçerliliklerine ve güvenilirliklerine dair incelenmelidir, bu arada çelişkiler göz ardı edilmemelidir. Değerlendirme, olayın gerekli önemle incelenmesini gerektirir, anahtar kişilerin ve delillerin göz ardı edilmemesi gerekir. Böylece dikkatli sonuçlar, ön görüşler, değerlendirmeler ve alternatif tezler geliştirilebilir.

7.3.3 Kalite Yönetimi

İfade alma bağlamında kalite yönetimi ifadenin aşamaları ve bundan doğan gelişmelerle strüktürlü (Bir yapının taşıyıcı bölümü, taşıyıcı sistemi) bir yargılama yöntemi olarak anlaşılmalıdır.

Bu yargılama şu formlarda olabilir:

- ^ İfadenin alınmasından sonra kendi kendini yargılama,
- ^ İfade alma eğitiminin gelişmesi için uzmanlarca bir fikir çerçevesinin ortaya çıkarılması.

7.3.4 İfade Almadan Sonra Kendini Yargılama

İfade alma bağlamında kendini yargılama şahsi açıdan ve bilgi açısından gelişme için yeni şanslar doğurur. Bu değerlendirme için ifade almanın her bir aşaması temel alınmalıdır.

Temelde ifade alma aşamalarının gelişimi, aşağıdaki sorular doğrultusunda değerlendirmektir:

- ^ İyi olan neydi?
- ^ Eksik olan neydi?

^ Ne iyileştirilebilir?

Bunlar aşağıdaki şekilde uygulanabilir:

Planlama ve hazırlık safhası

^ İfadeyi alanın olayla ve dosyayla ilgili bilgisi yeterli miydi?

^ Eksik olan neydi, bir daha ki sefer değişik olması gerekenler nedir?

Uygulama safhası

^ İfadeyi alan ve ifadeyi veren kişi arasındaki ilişki nasıl değerlendirilebilir, sorunlar var mıydı?

^ Bu sorunlar engellenebilir miydi?

^ Hukuki bilgilendirme doğru yapıldı mı?

^ Orada bulunan avukat ile ilişki nasıl değerlendiriliyor? En azından bir saygı ortamı yaratmak mümkün olmuş mudur, olmamışsa sebepleri nelerdir?

^ İfadesi alınan kişinin serbest açıklamasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

^ Bu açıklamalar aktif dinlenildi mi, sorular sorularak bölündü mü, bu bölünmelerin zamanlaması doğru oldu mu?

^ Aralara izin verildi mi ve aralar soru sorulmadan yapılabildi mi?

^ İfadeyi alanın soru sorma tarzı nasıl değerlendirildi, ifadeyi verenin açıklamaları yeterince incelendi mi, bunlar üzerine sorular soruldu mu?

Derleme aşaması

^ Olayın subjektif detayları yeterli derecede toplanıldı mı? (suçlunun olayın hakikatine karşı ruh durumu nedir, suça karşı tutumu nedir)?

^ İfadeyi alanın kriminal taktiğe ilişkin davranışı nasıl değerlendirilmiştir. İfadesi alınana belki “çok fazla” bilgi mi verildi, tanıkların ifadeleriyle ve gerekli tüm delillerle karşı karşıya getirilme doğru zamanda mı olmuştur?

^ İfade alma kendi içinde tutarlı mıdır ve yeterli derecede belgelendirilmiş midir? Önem arz eden bölümler sonradan anlaşılacak şekilde ifade edildi mi?

^ İfade alma uygun bir şekilde mi bitirildi, ifadesi alınanla birlikte bir “durum değerlendirmesi” yapıldı mı?

^ Kanuni hükümlere bağlı kalındı mı?

8. BÖLÜM ADLİ TAHKİKAT SÜRECİ

8 Adli Tahkikat Süreci
8.1 Adli Tahkikat Süreci

8. BÖLÜM: ADLI TAHKİKAT SÜRECİ

8.1 Adli Tahkikat Süreci

Adli tahkikat gerektiren tüm olaylarda; elbette ki Cumhuriyet Savcılarının verdiği emirler ve talimatlar doğrultusunda hareket edilecektir. Kanunlarımızıza göre tahkikat sürecinde Cumhuriyet Savcıları kolluğun adli amiridir. Ayrıca Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan düzenleme ile kolluğun suç soruşturmalarına ilişkin sorumluluklarını ve görevlerini belirleyen *Adli Kolluk* sistemi getirilmiştir.

Ancak kolluk kuvvetleri özellikle cinayet olayları ile ilgili soruşturma yürüten Cumhuriyet Savcıları ile daha koordineli çalışmalıdır. Soruşturmanın her aşamasında savcılar bilgilendirilmeli ve sadece alınan emirler yerine getirilmelidir.

Soruşturmacı yapmış olduğu tahkikatın adli süreceni takip etmeli, gelişmeler hakkında bilgi edinmelidir.

Ayrıca bu durum soruşturmacıya yapacağı tahkikatlar açısından deneyim kazandıracaktır.

BÖLÜM ÖZETİ

Çağdaş ceza yargılama sisteminde suçun ispatı her türlü delil vasıtasıyla yapılmaktadır. Hukukun adil bir şekilde gerçekleşmesi, gerçek suç faillerinin ortaya çıkartılması için soruşturmanın düzgün yapılmasına bağlıdır. Bu zamana kadar anlatılan bilgiler ışığında cinayet suçu soruşturma tekniklerinin aslında çizilebilir net kurallarının bulunmadığı gözlemlenmiştir. Yapılacak eğitimlerle birlikte cinayet olayları meydana geldiğinde soruşturmacının neler yapması gerektiğini öğretmek amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

1. EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği
2. EGM İl/İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirlikleri Asayiş Şube Müdürlüğü/ Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği
3. Modern Soruşturma Teknikleri (A.Turhan ŞENEL)
4. Asayiş Dairesi Başkanlığınca 2001-2005 yılları arasında yapılan çalışmalar.
5. Cinayet Olayları Soruşturma Teknikleri 2006 (EGM Yayın No:411)
6. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
7. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
8. İfade Almada Standartların Belirlenmesi için Görüş ve Tavsiyeler Kılavuzu. "AB Eşleştirme Projesi TR02-JH-01 "
9. Cinayetin Şifreleri (Mustafa KAYGISIZ ve Hanefi SEVER)
10. Olay Yeri İnceleme Temel Eğitim Kitabı
11. Kolluk Uygulamaları Açısından Adli Tıp (Uzm.Dr. M.Süalp BENGİDAL)

EKLER

EKLER

- EK - 1: KURS SONU SINAV SORULARI
- EK - 2: İFADE ALMADA PERFORMANS KRİTERLERİ VE GÖZLEMLEME
- EK - 3: ÖRNEK OLAYLAR VE GRUP ÇALIŞMALARI
- EK - 4: ÖRNEK OLAYLAR VE SENARYOLAR
- EK - 5: KURS PROGRAMI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
- : PROGRAMIN HAZIRLANMASINA VE UYGULANMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER
- EK - 7: YASAL DÜZENLEMELER
- EK - 8: EĞİTİCİ PERSONELİN DEĞERLENDİRİLMESİ

KURS SONU SINAV SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi olay yerinde yapılacak ilk işlerden değildir?
 - a) Mağdurun yaşayıp yaşamadığına bakılır
 - b) Suçu ihbar eden kişinin kimliğini tespit edilir
 - c) Suç yerini muhafaza altına alınır ve derhal amirlere haber verilir
 - d) Olay yerine Cumhuriyet savcısı gelene kadar beklenir
2. Aşağıdakilerden hangisi olay yerinde yapılacak işlerdendir ?
 - a) Suçun ilk öğrenildiği saat tespit edilir
 - b) İlk olay yerine gelen ekibin olay mahalline geliş saati tespit edilir
 - c) Olay tanıkları tespit edilir
 - d) Hepsi
3. Aşağıdakilerden hangisi ölümü tespit edebilmenin basit ve pratik yollarındandır?
 - a) Tırnak rengi ve kızarıklığının olmayışı
 - b) Göz bebeklerinin ışığa karşı reaksiyonunun olması
 - c) Göz bebeklerinde hareketli bakış
 - d) Hepsi
4. Aşağıdakilerden hangisi ölümün kolay tespit edilemeyeceği durumlardan değildir?
 - a) Elektrik şokları
 - b) İlaç zehirlenmeleri
 - c) Derin uyku hali
 - d) Hepsi
5. Aşağıdakilerden hangisi olay yerinde yapılması gereken işlerden değildir?
 - a) İçeriye girenler gayet dikkatli ve itinalı hareketle en ufak teferruatı dahi gözden kaçırmamalıdır
 - b) Şüphelinin giriş ve çıkış yolunu tespit etmeli, içeride nasıl davranmış olduğunu kestirmeye çalışmalıdır
 - c) Cumhuriyet savcısı gelmeden olayı hemen çözmek için olay yeri incelenmeye başlanır.
 - d) Dış çevre tetkik edilmelidir
6. Aşağıdakilerden hangisi delil olarak kabul edilir?
 - a) Olay yerinde bulunan silah
 - b) Olay yerinde bulunan ruj
 - c) Olay yerinde bulunan şapka
 - d) Hepsi

- 7 . A şğıdakilerden hangisi olayın nasıl meydana gelmiş olabileceğini canlandırmaya çalışmak işlemlerindendir?
- Cesedin pozisyonu
 - Maktöl/maktölenin geçmişi
 - ikincil tanıkların beyanı
 - Hepsi
8. Olayın ateşli silahla işlenmesi durumunda olay yerinde ne aranmamalıdır?
- Kovan
 - Çekirdek
 - Kapsül
 - Yiv ve set
9. Belirgin olmayan ateşli silah yaraları ile kesici ve delici alet yaraları nasıl ayırt edilir?
- Elle
 - Röntgen tetkiki ile
 - Gözle
 - Doktor
10. Boğuşma ve mücadele izleri nerelerde aranmaz?
- Maktölün elinde
 - Tırnaklarında
 - Üstünde
 - Maktölün gözünde
- 11 . Darbe sonucu açılmış yaraların özellikleri için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?
- Düzgün yaralardır
 - Kesik ve yırtıklar bir arada bulunurlar
 - Hangi aletin kullanıldığı kesin olarak tespit edilir
 - Yaranın derinliği ve şekli darbenin yön ve açısını tayine imkân vermezler
12. Aşğıdakilerden hangisinde öldürme sebepleri doğru olarak verilmemiştir?
- İntikam almamak, Rekabet, Akıl hastalığı, İdeolojik motifler,
 - Rekabet, Akıl hastalığı, Anlık cinayetler, Gasp cinayetleri
 - Mafya, İdeolojik motifler, Cinnet, Suikastlar
 - Anlık cinayetler, Cinnet, İdeolojik motifler, Gasp cinayetleri
13. Aşğıdakilerden hangisinde kimliği belirsiz cesedin kimliğini bulmak için yapılacak araştırma yöntemleri doğru olarak verilmiştir?
- Polis kriminal sistemleri, Kayıp ilanları, Yerel basın
 - Genel ve Yerel basın, Polis kriminal sistemleri, Kayıp dernekleri
 - Genel ve Yerel basın, Polis kriminal sistemleri, Kayıp ilanları, Çevreki kişiler, Kayıp ilanları
 - Kayıp dernekleri, Kayıp ilanları, Çevreki kişiler

14. Aşağıdakilerden hangisinde maktulun ateşli silahla vurulma halinde, intihar mı etti, öldürüldü mü, şeklindeki tespitde yapılacak işlerdendir?
- a) Maktulun hangi eline kullandığına bakılmamalıdır
 - b) Atış mesafesine ve yanık izlerine bakılmalıdır
 - c) Maktulun el svabı alınmamalıdır
 - d) Silah üzerinde parmak izi aranmamalıdır
15. Delici alet yarası ile ateşli silah yarası birbirinden nasıl ayırt edilir?
- a) Elle bakılır
 - b) Herhangi bir alet sokularak tespit edilir
 - c) Röntgen çekilerek tespit edilir
 - d) Gözle bakılır
16. Maktulun elinde bulunan yeni oluşmuş kesici alet yaraları ne anlama gelir?
- a) Bir meslek erbabı olduğunu gösterir
 - b) Kendi kendini yaraladığını gösterir
 - c) Psikopat olduğunu gösterir
 - d) Maktulun şüpheli ile boğuşma ihtimalini verir
17. Aşağıdakilerden hangisi elle boğma izidir?
- a) Boğazda baskı izleri görülür
 - b) Elde ip veya halat izlerine bakılır
 - c) Boyunda halka şeklinde izler görülür
 - d) Boyun kırılması söz konusudur
18. Aşağıdakilerden hangisi zehirlenme belirtisi değildir?
- a) Kusmuk kalıntıları
 - b) Özellikli bir koku
 - c) Maktulun idrar kaçırması
 - d) Olay yerinde bulunan ilaç kalıntıları
19. Aşağıdakilerden hangisi genellikle cinsel cinayetlerde kullanılan suç aletidir?
- a) Ateşli silah
 - b) Delici alet
 - c) Boğma veya bıçaklama
 - d) Ası
20. Aşağıdakilerden hangisi intiharların özelliklerinden değildir?
- a) İntihar kurbanları vücutlarında darbeyi indirecekleri kısımları açarlar
 - b) Kendilerini gözlerinden vurmaları hali sıklıkla görülür
 - c) Kadınlar nadir olarak çıplak vaziyette intihar ederler
 - d) İntiharda erkekler daha çok silah veya başka şiddet vasıtaları kullanmaya, kadınlar ise zehir kullanmaya meyillidirler

- 21 . İntihar olayları incelenirken hangi husulara dikkat edilmemelidir?
- a) Borçları olup olmadığına bakılır
 - b) Sağlık durumu bozuk olup olmadığına bakılır
 - c) Önceden intihar eylemi olup olmadığına bakılır
 - d) Müntehirin ailesi ile görüşülmemelidir
22. Cesette soğuma genellikle ne kadar zamanda gerçekleşir?
- a) 30 dk. -1 saat
 - b) 3-12 saat
 - c) 12-24 saat
 - d) 12-16 saat
23. Ölüm lekeleri nerelerde gerçekleşir?
- a) Kafada
 - b) Karında
 - c) Cesedin temas yüzeyine yakın yerlerde
 - d) Bacaklarda
24. Ölü katılığı ne kadar zamanda tamamlanır?
- a) 1-2 Saat
 - b) 3-5 saat
 - c) 6-8 saat
 - d) 8-12 saat
25. Ölü çürümesi hangi renktedir?
- a) Morumsu-mavimtırak
 - b) Kırmızımsı-mortırak
 - c) Yeşilimsi-mavimtırak
 - d) Yeşilimsi-mortırak
26. Cesette böcek larvaları kaç saat sonra oluşmaya başlar?
- a) 48 saat
 - b) 36 saat
 - c) 24 saat
 - d) 16 saat
27. Suda boğulmalarda çamaşırcı kadın eli kaç saatte tüm ellerde görülür?
- a) 48 saat
 - b) 36 saat
 - c) 24 saat
 - d) 16 saat
28. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- a) Ölümden sonra hematomik lekeler te şekkül etmezler
 - b) Ölümden sonra kanama olmaz
 - c) Kadaverik spazm, ölü katılığı demektir
 - d) Kadverik spazmın çözülmesi söz konusu değildir

29. Aşağıdakilerden hangisi soruşturmada dikkat edilmesi gereken kurallardan değildir?
- a) Yakalama esnasında yakalanan kişiyle kesinlikle mülakat yapmama-
lıdır
 - b) Yakalama yapan ekiple soruşturma yapan ekibin imkan varsa aynı
ekip olmasına dikkat edilmelidir
 - c) Şüpheli şahıslarla mülakat yapıldığı esnada, şüphelinin kişiliğini ve
karakterini iyi analiz edilmelidir
 - d) Mülakat odasına cep telefonu ile girilmelidir
30. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- a) Soruşturmacının olay yerini görmesi gerekir
 - b) Elde edilen bilgiler maktul yakınları ile paylaşılır
 - c) Olay yerinden ayrıldıktan sonra mutlaka bir resmi ekip olay yerinde
bırakılmalıdır
 - d) Sokak çalışması ile teknik çalışma birlikte yürütülmelidir

İFADE ALMADA PERFORMANS KRİTERLERİ VE GÖZLEMLEME

E ! ^

1. Planlama ve hazırlık safhası

- Alınacak ifadenin konusu belirlendi mi?
D Evet..... D Hayır.....
- Suç unsurları üzerinde düşünüldü mü?
D Evet..... D Hayır.....
- Taktiksel çeşitlilikler üzerinde çalışıldı mı?
D Evet..... D Hayır.....
- Delillerin türü ve kapsamı belirlendi mi?
D Evet..... D Hayır.....
- İfade verecek şahsın olaydaki rolü belirlendi mi?
D Evet..... D Hayır.....
- Kişinin geçmiş polis kayıtlarına bakıldı mı?
D Evet..... D Hayır.....
- Beklenen ifade verme davranışının gerekçeleri,
uygulanacak ifade almanın stratejisi, taktiği ve yöntemi seçildi mi?
E Evet..... D Hayır.....

Suçun hazırlığı ve planlaması, işleyiş şekli, örtbas edilişi, şüpheli - mağdur ilişkisi (Kurbanbilimi), suç aletlerinin akıbeti, sebep, neden ve gerekçeli üzerinde çalışma yapıldı mı?

- Evet..... D Hayır.....
- İfadenin tarihi, aciliyet durumu, ifadesi alınan kişinin sağlık durumu, ifadenin verimliliği üzerinde değerlendirme yapıldı mı?
n Evet..... D Hayır.....
- İfade alınacak yerin tespiti ve rahatsız edilmeyi önleme işlemi yapıldı mı?
• Evet..... D Hayır.....
- İfade ye katılacak kişiler belirlendi mi? (ifadeyi alacak memurlar, çocuklar, gençler, kadınlar, tercümanlar ve avukat gibi)
D Evet..... D Hayır.....
- İfade alma işleminin akış planlaması yapıldı mı?
D Evet..... D Hayır.....

2. Uygulama safhası

Giriş konuşması yapıldı mı?

- Evet..... D Hayır.....

İsmen tanışma ve ismine göre hitap yapıldı mı?

D Evet..... D Hayır.....

Karşılıklı saygı ve güvenin sinyali verildi mi?

D Evet..... D Hayır.....

İşbirliğine hazırlık kazanılacak ve teşvik edilecek eylemler yapıldı mı?

D Evet..... D Hayır.....

İfade vermeye hazır olmasını artırmak, olası korkuları ve dirençleri yık-mak için, ifade alma işleminin resmi akışının açıklaması yapıldı mı? So-ruların ve kanıt taleplerinin nasıl istenmesi gerektiğine dair roller, bek-lentiler ve olasılıklar açıklandı mı?

- Evet..... D Hayır.....

Kimliklerin tespiti ve kontrolü yapıldı mı?

D Evet..... D Hayır.....

İfadeyi alan ve ifadeyi veren kişi arasındaki ilişki nasıl değerlendirilebi-lir, sorunlar var mıydı?

D Evet..... D Hayır.....

Bu sorunlar engellenebilir miydi?

- I Evet..... M Hayır.....

Hukuki bilgilendirme doğru yapıldı mı?

D Evet..... D Hayır.....

İfade de bulunan avukat ile ilişki nasıldı? Bir saygı ortamı yaratmak mümkün oldu mu?

D Evet..... D Hayır.....

İfade veren kişinin serbest açıklama yapması sağlandı mı?

- Evet..... D Hayır.....

İfade veren kişinin açıklamaları aktif dinlenildi mi, sorular sorularak bö-lündü mü ve bu bölünmelerin zamanlaması doğru oldu mu?

- Evet..... D Hayır.....

İfadeye ara verildi mi ve aralar soru sorulmadan yapılabildi mi?

D Evet..... D Hayır.....

İfadeyi alanın soru sorma tarzı nasıl değerlendirildi, ifadeyi verenin açık-lamaları yeterince incelendi mi, bunlar üzerine sorular soruldu mu?

D Evet..... u Hayır.....

3. Derleme aşaması

Olayın subjektif detayları yeterli derecede toplanıldı mı? (suçlunun olayın hakikatine karşı ruh durumu nedir, suça karşı tutumu nedir)?

n Evet..... D Hayır.....

İfadeyi alanın kriminal taktiğe ilişkin davranışı nasıl değerlendirilmiştir. İfadesi alınana belki “çok fazla” bilgi mi verildi, tanıkların ifadeleriyle ve gerekli tüm delillerle karşı karşıya getirilme doğru zamanda mı oldu?

H Evet..... D Hayır.....

İfade alma kendi içinde tutarlı mıydı ve yeterli derecede belgelendirildi mi? Önem arz eden bölümler sonradan anlaşılabilir şekilde ifade edildi mi?

n Evet..... D Hayır.....

İfade alma uygun bir şekilde bitirildi mi, ifadesi alınanla birlikte bir “durum değerlendirmesi” yapıldı mı?

n Evet..... D Hayır.....

Kanuni hükümlere bağlı kalındı mı?

D Evet..... D Hayır.....

Örnek Olaylar ve Grup Çalışmaları

Genel Bilgiler

Hedef:

Katılımcılar rol oyunlarına katılarak deneyimler kazanacak ve ifade aşamalarına uyarak ifade alma ve kayıt tutma üzerine alıştırmaya yapacaklardır.

Burada ifade alma aşamalarının ve kalite kriterlerinin özellikle eğitime nasıl yansıtılabileceği ve pratikte nasıl uygulanabileceği konusunda tartışılacaktır. (iyi olan nedir?, rahatsız eden şeyler ve eksik olan nedir?)

Metod:

Küçük grupların sunumu ve tecrübe alış verişi yoluyla değerlendirme

Görev:

- 1) Alıştırma konusundan yola çıkarak, polis soruşturmasının örneklerle hedeflerinin, safhalarının hazırlanması ve nedenleriyle açıklanması.
- 2) Rol oyunlarında ifade almanın esas safhaları gösterilecek, aynı zamanda hedefler ve metotlar geliştirilecek, ifadesi alınan ve soru sorulan farklı perspektiflerinden olaya bakması sağlanacaktır. Şu safhalar tasvir edilecektir: kontak safhası, açıklama, bilgilendirme, kişiyle ilgili sorular, serbest açıklama, soru sorma aşaması, suçlama ile karşılaştırma ve ifadenin sonuçlandırılması.
- 3) Soru soran kişiler, kendi açılarından iyi olan şeyleri ve hangi becerilerinin üzerinde daha fazla çalışmalarının gerektiğini değerlendireceklerdir.
- 4) Diğer katılımcılar gözlemci olacaklardır.
- 5) Değerlendirme safhasında rol oyunundan ortaklaşa elde edilmiş tecrübeler ile bunların nasıl pratiğe geçirilebileceği tartışılacaktır.

f
EK-

Örnek Olaylar ve Senaryolar

Örnek olay 1:

İyi giyinmiş bir erkek (Şüpheli 1), 10.03.2008 tarihinde, saat 08.15’de Ankara’nın canlı bir alış veriş sokağındaki antikacı dükkanına müşteri olarak giriyor. Tezgahtar bayanla birlikte dükkanda olan dükkan sahibine, maddi açıdan değerli altın ve gümüş mücevherler aradığını söylüyor. Dükkan sahibi kasadan seçkin özel mücevherler getireyim diyor. Dükkan sahibinin kasadan mücevherleri almaya gittiği sırada müşterinin(Şüpheli 1) cep telefonu çalıyor ve “her şey yolunda” diyor. Dükkan sahibi elinde birkaç kadife kaplı tepsi içerisindeki mücevherleri gösterme amaçlı kasadan getirdiği anda, dükkana iki erkek şahıs giriyor. Her biri bir siyah deri pilot çantası taşıyor.

1 numaralı Şüpheli dükkan sahibine ve tezgahtar bayana şunu söylüyor;

“Sakin olun! Kimseye zarar gelmeyecek. Sadece bizim talimatlarımıza uyun ve direnç göstermeyin!”

2 numaralı Şüpheli öncelikle birisinin girmesini önlemek amacıyla kapıda kalıyor.

3 numaralı Şüpheli tezgahtar kıza doğru aceleyle gidiyor ve onu ne kendini kurtarabileceği, ne de yardım çağırabileceği bir konumda tutuyor. Kızı büroya itekliyor, onun ellerini ve ağzını yanında getirdiği bant ile bağlıyor.

1 numaralı Şüpheli dükkan sahibine tabanca doğrultuyor ve dükkan ve kasa anahtarını vermesini istiyor.

2 numaralı Şüpheli dükkan anahtarını alıyor, giriş kapısını kilitliyor ve kapıya asılı tabelayı dışa doğru çeviriyor: **“Biraz sonra dönerim!”**

1 numaralı Şüpheli dükkan sahibini büroya itekliyor ve kasayı açtırıyor.

2 numaralı Şüpheli yanında getirdiği bant ile dükkan sahibini bir koltuğa bağlıyor sonra ağzını bantlıyor.

3 numaralı Şüpheli iki mağduru denetliyor, bu arada 1 ve 2 numaralı Şüpheliler dükkanın yazar kasasından ve kasadan nakit paralar ile değerli mücevherleri topluyorlar.

Para ve mücevherleri beraberlerinde getirdikleri siyah deri bavullara ve dükkan sahibinin olan bir kahverengi deri bavula saklıyorlar. Bu sırada Dükkan sahibi bağlı bulunduğu yerden kurtularak şüphelilerin üzerine saldırıyor, Şüpheli 1 elinde bulunan tabanca ile dükkan sahibini öldürüyor, sonra dükkanı terk ederken Şüpheliler dükkanın kapısını kilitliyorlar. Bu durum karşı tarafta olan bir dükkanın sahibinin dikkatini çekiyor. Bu tanık, bu üç kişinin dükkanın fazla uzağında olmayan, sürücüsünün arabada beklediği, kırmızı bir arabaya aceleyle bindiklerini görüyor. Arabayı park yerinden çıkartmaya çalışırken, arabanın sürücüsü yandan akan trafik sebebiyle sağ ön çamurluğu bir trafik işareti direğine çarpıyor. Tanık hızla arkadaşının dükkan kapısına geliyor ve dükkanın kapısını açmaya çalışıyor. Telefon yoluyla da arkadaşına ulaşmayı başaramadıktan son-

ra polise haber veriyor ve bir suç işlendiğine dair şüphesini beyan ediyor. Polis, tanıgın yaptığı araç tanımından yola çıkarak, araç sahibinin daha önce suç işlememiş, 29 yaşında bir erkeğin olduğunu ortaya çıkarıyor.

Görev:

İfade almanın planlaması ve hazırlığını yapınız. Alacağınız genel talimatlara göre ifade almanın her bir safhasına göre rol oyunlarını oynayınız. Grup içinde olmayan aktörler gözlemci olarak görev alacaklardır. Gözlemcilerin görevi oynanan rolleri dikkatlice izlemek ve bu arada aşağıdaki sorulara cevap vermektir:

- ^ Neler pozitif yaşandı?
- ^ Uygulama için hangi alternatif olanaklar düşünülebilir?
- ^ Nerede değişiklik olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Aktörlerin oyunun aşamalarında yaşadıklarına dikkat etmeleri ve bunlardan ne tür deneyimler elde edebileceklerini anlamaları gerekmektedir. Birlikte pratiğe neyin geçirilebileceği değerlendirilecek ve nelerin zaten pratikte uygulanmakta olduğu tartışılacaktır.

Örnek olay 2:

18.03.2005 tarihinde saat 10.30'da boş bir evin arka bahçesinde 28 yaşında bir kadın, boş evin sahibi olan ve emlak şirketinde çalışan bir kişi tarafından ölü bulunmuştur. Kurbanın yüzünde darp izlerine rastlanılmıştır (büyük ihtimalle yumruk darbelerinin yol açtığı). Boynunda boğma izleri görülebilmektedir. Kadının kıyafetleri yırtılmıştır. Adli tıbbın geçici raporunda ölüm zamanı olarak 17.03.2005 günü ve saat 22.00 civarı olarak belirtilmiştir.

Objektif olay bulgusu:

Ölenin eteğinde ve külotlu çorabında sperm izleri, Kurbanın el çantasında daktiloskopik bir iz, Cesedin yanında ve evde aynı ayakkabı izleri (ayakkabı numarası 45), Ölüünün tırnaklarının altında kumaş parçaları, Olay mahallinde Şüpheliye ait olması mümkün kahverengi üstü yıpranmış bir deri kılıfın içinde bir adet çakmak bulunmuştur.

Sübjektif olay bulgusu:

Kurbanın adı N.N. dir. Olay mahallinden yaklaşık üç yüz metre uzaktaki Ana cadde 16 nolu adreste, kiralık bir dairede yalnız başına yaşıyordu. Komşuların verdiği bilgiye göre bir erkekle arkadaşlık ediyordu, fakat o kişiden ayrılmıştır. Komşular tarafından en son 17.03.2005 tarihinde saat 18.00 civarında görülmüştür.

Örnek olay 2'nin devamı:

19.03.2005 tarihinde yapılan bir ihbarda, saat 21.30 sıralarında olay mahallinden uzak olmayan bir yerde otuz yaşlarında bir kadının bilinmeyen bir

Şüpheli tarafından yumruklanarak saldırıya uğradığı beyan edilmiştir. Şüpheli kendini savunan kadını bir park alanına çekmeye çalışıyordu. Kadın sesli bir şekilde imdat diye bağılıyordu. Bu sayede oradan geçenlerin dikkatini çekmiş ve onlarda yardımına koşmuşlardır. Şüpheli mağduru bırakmış ve parktan geçerek kaçmıştır. Polis telefon yoluyla haberdar edilmiş, mağdurun ve tanıkların ifadesini alabilmiştir.

Bundan sonraki aşamada bir soruşturma açıldı ve saat 22.00 civarında olay mahallinden fazla uzak olmayan bir yerde, devriye polisi ona yaklaşırken saklanmaya çalışan genç bir erkeği kontrol etti. Şüphelinin tanımı bu erkeğe uyuyordu, bu yüzden kişisel bilgilerinin kontrolü ve şüpheli olduğu için göz altına alındı.

Görev:

İfade almanın planlamasını ve hazırlığını yapınız. Genel açıklamalar doğrultusunda ifade almanın safhaları üzerine rol oyunlarını oynayınız. Gurup içinde olmayan aktörler gözlemci olarak görev alacaklardır. Gözlemcilerin görevi, oynanan rolleri dikkatlice izlemek ve bu arada aşağıdaki sorulara cevap vermektir:

- ^ Neler pozitif yaşandı?
- ^ Uygulama için hangi alternatif olanaklar düşünülebilir?
- ^ Nerede değişiklik olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Aktörlerin oyunun aşamalarında yaşadıklarına dikkat etmeleri ve bunlardan ne tür deneyimler elde edebileceklerini anlamaları gerekmektedir. Birlikte pratiğe neyin geçirilebileceği değerlendirilecek ve nelerin zaten pratikte uygulanmakta olduğu tartışılacaktır.

Örnek olay 3:

14.05.2008 tarihinde üç tane şahıs Antalya Kemer ilçesinde bir bankaya ve tapuya giderler. Kemer ilçesinde ikamet eden J.M isimli bayanın kendilerine verdiği vekâlet ile bayanın banka da bulunan parası ve tapu da sahip olduğu mallarını satmak istediklerini beyan ederler. Tapu müdürü ve bankada çalışan bayan bu üç şahıstan şüphelenirler. Çünkü bayan cimri biridir ve Kemer’de tanınır. Polise haber verirler. Polis bu üç şahsı yakalar. Şahıslar ifadelerinde; vekâletin sahte olduğunu, kendilerine bu vekâleti H.E isimli İzmir ilinde ikamet eden şahsın hazırlattığını ve bu şahsın kendilerini Kemer’e gönderdiğini beyan ederler. H.E isimli şahıs İzmir ilinde 17.05.2008 tarihinde kadına ait araçla birlikte yakalanır. İfadesinde; J.M isimli bayanı tanıdığını 1 yıldır sevgili olduklarını, 08/09.03.2008 tarihinde kadınla birlikte kadının dükkânından bir koli alarak yanında bulunan iki şahısla birlikte İzmir iline gittiklerini, arabanın arkasından koliyi çıkardıklarını, kolinin içinde şişme bot olduğunu, kadının bu botla yanında bulunan iki şahısla birlikte kaçak yollardan İtalya’ya gittiğini beyan etmiştir.

Objektif olay bulgusu:

Polis kadının dükkânında yaptığı aramada çeşitli kart vizitler, sigara izmaritleri, telefon kontör yükleme kartları gibi malzemeler bulur ve el koyar.

Sübjektif olay bulgusu:

Polisin çevrede yaptığı araştırmada, kadının dükkânında kadın kaybolmadan birkaç gün önce yanında iki üniversite öğrencisine benzer birilerinin çalıştığını beyan eder.

Tapuda yakalanan üç şahıs ayrıca kadının dükkânını boşalttıklarını ve malzemeleri H.E isimli şahsın İzmir de bir yere götürdüğünü beyan ederler.

Kayıp olan kadının kimsesi yoktur ve hakkında hiç kimse kayıp diye müracaat etmemiştir.

Örnek olay 3'ün devamı:

H.E alınan ifadesinde kullandığı cep telefonları sorulmuştur. İki adet cep telefonu numarası vermiştir. Ayrıca kadına ait araçta yapılan aramada bir adet sim kart bulunmuştur. Noter vekâleti alınan noterin kamera kayıtları alınır ve incelenir. Yakalanan şahıslardan EA isimli şahsın yanında J.M isimli kayıp olan bayana benzeyen bir bayanla notere gittiği ve vekâlet işlemi yaptığı tespit edilir. EA isimli şahıs, bu bayanı yakalanan D.K isimli şahsın bulduğunu ve birlikte kuaföre giderek bayanı kayıp J.M isimli bayana benzettiklerini ve daha sonra birlikte notere gittiklerini ve noterde kayıp bayan adına sahte vekâlet düzenlediklerini beyan eder. Bu bayanın kim olduğu D.K isimli şahsa sorular, D.K polise bu bayanın bütün işçisi olduğunu, isminin Ayfer veya Aysel olduğunu 536..... numaralı telefonu kullandığını beyan eder. Polis bu telefon numarasından yola çıkar ama bir bilgiye ulaşamaz telefon uzun süredir kullanılmıyordur. H.E ile birlikte üç şahıs tutuklanır ve cezaevine gönderilir.

Görev:

Bu olayda yapılacak işlemlerin neler olduğunu yazınız. Genel açıklamalar doğrultusunda yaptığınız soruşturma üzerine senaryolar üretiniz ve olayı çözmeye çalışınız. Kayıp bayanın akıbetini düşününüz ve bulmaya çalışınız. Grup içinde olmayan aktörler gözlemci olarak görev alacaklardır. Gözlemcilerin görevi, çözülen olayı dikkatlice izlemek ve bu arada aşağıdaki sorulara cevap vermektir:

- ^ Daha başka neler yapılabilirdi?
- ^ Uygulama için hangi alternatif olanaklar düşünülebilir?
- ^ Nerede değişiklik olması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Aktörlerin soruşturmanın aşamalarında yaşadıklarına dikkat etmeleri ve bunlardan ne tür deneyimler elde edebileceklerini anlamaları gerekmektedir. Birlikte pratiğe neyin geçirilebileceği değerlendirilecek ve nelerin zaten pratikte uygulanmakta olduğu tartışılacaktır.

Her çözüm aşamasında gruplara istedikleri bilgiler verilecektir. Telefon dökmeleri, bilgiler vs.

KURS PROGRAMI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

EK-5

Aşağıda kişisel durumunuzla ilgili 8 soru bulunmaktadır. Her bir soru için durumunuza uygun olan seçeneğe ait parantez içerisine (X) işareti koyunuz.

Lütfen tüm soruları cevaplayınız.

1- Cinsiyetiniz

D Kadın H Erkek

2-Yaşınız

D 21-30 D 31-40 D 41-50 D 51-60 D 61 ve üstü

3- Öğrenim durumunuz

D Lise Mezunu
D Polis Okulu Mezunu
D Ön Lisans Mezunu
D Lisans Mezunu
D Polis Akademisi mezunu
D Diğer (Belirtiniz)

4- Mesleki kıdeminiz

D 1-5 yıl
D 6-10 yıl
D 11-15 yıl
D 16-20 yıl
D 21 yıl ve üstü

5- Çalıştığınız birim (Lütfen yazınız)

6- Daha önce hizmetiçi eğitim programına kaç kez katıldınız ?

n Hiç katılmadım
D Bir
D İki
D Üç
D Dört
D Beş ve üzeri

7- Biriminizdeki görev süreniz ?

D 1-5 yıl
D 6-10 yıl
D 11-15 yıl
D 16-20 yıl
D 20 yıl ve üstü

PROGRAMIN HAZIRLANMASINA VE UYGULANMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Aşağıda katıldığınız hizmet içi eğitim programının yürütülmesine ilişkin 11 ifadeye yer verilmiştir. Sizden her bir ifadenin tanımladığı faktörlerin yeterlilik durumunu ifadenini karşısında yer alan seçeneklerden uygun olanını işaretleyerek belirtmeniz beklenmektedir.

EK-6^

Lütfen tüm soruları cevaplayınız.

	Hiç	Az	Orta	Çok	Tam
Konuların, programın amaçlarına göre yeterli olma derecesi	()	()	()	()	()
Program uygulama hazırlıklarının (program duyurusu, döküman oluşturma v.b.) yeterli olma derecesi_____	()	()	()	()	()
Program tarihinin uygun olma derecesi	()	()	()	()	()
Günlük çalışma süresinin yeterli olma derecesi	()	()	()	()	()
Program için ayrılan toplam sürenin yeterli olma derecesi	()	()	()	()	()
Öğretim için sağlanan ortamın yeterli olma derecesi	()	()	()	()	()
Konularla ilgili not, kitap ve diğer öğretim araçlarının yeterli olma derecesi_____	()	()	()	()	()
Yemek ihtiyaçlarının karşılanabilme derecesi	()	()	()	()	()
Program süresince düzenlenen sosyal etkinliklerin yeterli olma derecesi		()	()	()	()
Program süresince düzenlenen sosyal etkinliklerin yeterli olma derecesi_____		()	()	()	()
Eğitim yöneticisinin-koordinatörünün kursiyerlerle ilişki kurmadeki yeterlilik derecesi	()	()	()	()	()

* Bu bölümde yer alan sorulara verdiğiniz cevaplar dışında ayrıca belirtilmesinde yarar gördüğünüz konuları, soruları ve önerilerinizi lütfen yazınız.

1^i

YASAL DÜZENLEMELER

1. GÖREV VE TANIMLAR

“EGM İl/İlçe Emniyet Müdürlükleri/Amirlikleri Asayiş Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği” ile taşra teşkilatında;

1.1 Cinayet Büro Amirliği

Madde 14- Cinayet Büro Amirliği;

a) Şahsa karşı işlenen suçlardan;

1) Öldürme;

2) Gebe bir kadının isteyerek çocuğunu düşürmesi veya rızası olmaksızın çocuğunu düşürtmek,

3) İntihara ikna ve yardım etmek,

4) Yaralama,

5) Hakaret ve sövme,

6) Kolluk kuvvetlerine hakaret veya saldırı,

7) Aile fertlerine kötü muamelede bulunmak

suçları ile,

b) Genel emniyet ve şahıs güvenliği açısından tehlike oluşturan;

1) 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Kanununa muhalefet,

2) Kavgada korkutmak için silah çekmek ve/veya silah boşaltmak,

3) Silah taşımak için resmi ruhsatı olsa bile silahı bir çocuğa, silah kullanmayı bilmeyen veya temyize gücü yetmeyen bir şahsa vermek veya taşımasına izin vermek,

4) Sahibi olduğu silahın başkasının eline geçmemesi için gerekli önlemleri almamak, kalabalık yerlerde dolu silah taşımak,

5) İzin almaksızın meskun yerlerde, civarında veya genel hizmete açık yollar üzerinde silah atmak suçlarının soruşturmasını yürütmek ile görevlidir, ibareleri kullanılmıştır.

1.2 Merkez ve Taşra Teşkilatının Koordinasyonu

1.2.1 Koordinasyon

Madde 29- Meydana gelen asayiş olayları/suçları ve yapılan işlemler ile ilgili olarak bu Yönetmeliğin 23 üncü maddesinin (g) bendi hükmü çerçevesinde ilçe emniyet müdürlükleri/amirliklerince şube müdürlüğüne, şube müdürlüğü tarafından da Başkanlığa bilgi verilir.

Büro amirliği kurulmayan ilçe emniyet müdürlüklerinde/amirliklerinde, ilçe emniyet müdürlüğü/amirliği tarafından şube müdürlüğüne bilgi verilir.

Birden fazla ili ilgilendiren soruşturmalarda ilgili illerle Başkanlık koordine-sinde işbirliği yapılır ve soruşturma Başkanlığın bilgisi dahilinde müştereken yürütülür.

şeklinde düzenlenmiştir.

1.2.2 Yönetmelikte asayiş olayı ve soruşturmacı

Asayiş Olayı/Suç:

Toplumsal olaylar, terör ve ideolojik nedenlerle işlenmiş olaylar/suçlar, ölümlü veya yaralamalı trafik kazaları dahil trafik olayları/suçları ile kaçakçılık ve organize olaylar/suçlar dışında kalan, teşekkül halinde işlenenler de dahil olmak üzere kişiler ve/veya mal varlığına karşı işlenen olayları/suçları,

Soruşturmacı:

Şahsa ve malvarlığına karşı işlenen suçları, bu suçların şüpheli ve sanıklarını elde edilen deliller doğrultusunda araştırma, suç işlediği yönünde hakkın-da kuvvetli şüphe bulunan kişileri yakalama, gözaltına alma, ifade alma gibi suç soruşturması işlemlerini yürütmek üzere hizmet içi eğitim almış, yürütülen suç soruşturmasından Cumhuriyet Savcısına ve meslekî amirlerine karşı sorumlu olan, merkez ve taşra Asayiş Şube Müdürlüklerinde görevli branşlı emniyet hizmetleri sınıfı personeli, şeklinde tanımları yapılmıştır.

2. SORUŞTURMACININ SORUMLU OLDUĞU YASAL DÜZENLEMELER

Ülkemizde suç soruşturmacısının yasal durumunu belirleyen kanun ve yönetmelikler mevcuttur. Soruşturmacı yaptığı işlemleri kanun ve yönetmeliklerde belirlenen hükümlere göre yürütmektedir. Ayrıca ulusal düzenlemeler dışında yükümlülük yükleyen uluslararası düzenlemelere de riayet edilmektedir. Soruşturmacılar bütün bunların dışında yaptığı yasal olmayan tüm işlemler ile ilgili sorumlu tutulmaktadır.

2.1 Ulusal düzenlemeler

- ^ 1982 Anayasası
- ^ 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
- ^ 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- ^ 3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu
- ^ 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu
- ^ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği
- ^ Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği
- ^ Adli Kolluk Yönetmeliği
- ^ 2.2 Uluslar arası düzenlemeler
- ^ İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
- ^ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

- ^ Çocuk Hakları Sözleşmesi
- ^ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Avrupa Sözleşmesi
- ^ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi
- ^ Avrupa Polis Etiği Yönetmeliği

3.CİNAYET SORUŞTURMACISININ GÖREV ALANINA GİREN SUÇLARA AİT KANUN MADDELERİ ve AÇIKLAMALARI

3.1 Şahıslara (Kişilere) Karşı İşlenen Cürümler

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 81. maddesinden 89. maddesine kadar olan bölüm de "Şahıslara Karşı İşlenen Suçlar" düzenlenmiştir. Kanun koyucu, insanın hayatını, beden bütünlüğünü ve şerefini her türlü saldırıya karşı korumuştur, insan hayatını yalnız doğumdan ölüme kadar değil ana rahminde ilk yaşam belirtisi başladığı andan itibaren korumaktadır.

Burada cinayet soruşturmacısının görev kapsamına giren suçlara değinilecektir:

3.2 Adam Öldürme Cürümleri

Türk Ceza Kanunu'nun 81.maddeden 85.maddeye kadar olan bölümde adam öldürme cürümleri ele alınmıştır. Adam öldürme cürümlerini cezalandıran hükümler yaşama hakkını korumaktadır. Bir insanın yaşama hakkı sadece kendini değil, yakınlarını hatta bütün toplumu ilgilendirir. Bu nedenle adam öldürme "Şahıslara Karşı İşlenen Cürümler" den sayılmış ve onların arasında en ağır suç olarak kabul edilmiştir.

Adam öldürme, bir insanın diğer bir insan tarafından öldürülmesidir. Adam öldürme suçunun konusunu insan oluşturur. Ceza Hukukunda kişinin var olması için canlı doğmuş veya canlı doğmaya başlamış olması gerekir. Ana karındaki çocuk adam öldürme suçunun konusu olmaz. Yaşının önemi yoktur. Sıfır yaşında olan ile otuz veya yüz yaşında olan kişi arasında fark yoktur. Kişi yaşıyor, canlı olmalıdır. Çocuğun "insan şeklinde" olup olmamasının da ehemmiyeti yoktur. Kişinin kendi isteği ile öldürülmesi hali dahi adam öldürme suçunu oluşturur. Örneğin, çektiği hastalığın acısından kurtulmak için kendini öldürme talebinde bulunmak gibi.

3.2.1 Kasten Öldürme (TCK. m.d. 81, 82, 83)

TCK'nun 81. maddesi "Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır" hükmünü düzenlemiştir. Bu maddede, başkasının hayatını bilerek, kasten öldürme cürmü cezalandırılmıştır. Korunan hukuki yarar, hayat ve yaşama hakkıdır.

Kasten adam öldürme, bir kimsenin hayatının başka bir kimse tarafından kas-den ve hukuka aykırı olarak yok edilmesidir. Öldürülen kimsenin cinsiyeti, ırk, milliyet ve sağlık durumu yönünden bir ayırım yapıla maz. Ancak mağdurun sıfatı bazen şiddet sebebi, bazen suçun vasfını değışti ren bir sebep olabilir. Örneğin, Cumhurbaşkanına suikast gibi.

Suçun takibatı; kasten adam öldürme suçu re'sen takip edilen bir suçtur.

Suçun Cezası; basit şeklinin cezası “Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.” Ağırlaştırıcı sebepler TCK'nun 82.ve 83.maddelerinde sayılmıştır.

3.2.2 Nitelikli Haller (TCK md 82) (Ağırlaştırıcı sebepler)

Kasten öldürme suçunun;

Tasarlayarak,

Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,

Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silâh kullanmak suretiyle,

Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,

Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

Gebe olduğu bilinen kadına karşı,

Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,

Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,

Kan gütme saikiyle,

Töre saikiyle,

İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

3.2.3 Kasten Öldürmenin İhmalî Davranışla İşlenmesi (TCK.md. 83) (Kastın Aşılması Sonucu Öldürme)

TCK'nun 83.maddesi

(1) Kişinin yükümlü olduğu belli bir icrai davranışı gerçekleştirmemesi dolayısıyla meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulabilmesi için, bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer olması gerekir.

(2) İhmalî ve icrai davranışın eşdeğer kabul edilebilmesi için, kişinin;

a) Belli bir icrai davranışta bulunmak hususunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması,

b) Önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturması, gerekir.

(3) Belli bir yükümlülüğün ihmali ile ölüme neden olan kişi hakkında, temel ceza olarak, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine onbeş yıldan yirmi yıla kadar, diğer hallerde ise on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunabileceği gibi, cezada indirim de yapılmayabilir.

3.2.4 İntihara Yönlendirme (TCK md.84)

TCK'nun 84. maddesi

(1) Başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İntiharın gerçekleşmesi durumunda, kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Başkalarını intihara alenen teşvik eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.

3.2.5 Taksirle Öldürme (TCK. md. 85) TCK.nun 85.maddesi

(1) Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu kanun maddesi ile, tedbir ve dikkat göstermeme veya acemilik sonucu ölümüne sebebiyet verme, yani kusur sonucu başkasının ölümüne sebebiyet verme fiili cezalandırılmıştır. Failin bilerek yaptığı hareket sonucunda istemediği bir netice gerçekleşmektedir. Ölüm neticesi doğuran ve taksirle yapılan her hareket bu suça girer. Örneğin, trafik kazalarında sürücü otomobil kullanmakta olduğunu bilmektedir. O sırada yola aniden bir yaya çıktığında, yayaya çarpma mak için elinden gelen bütün gayreti göstermesine rağmen çarpmakta ve ya yanın ölmesine neden olmaktadır. Burada trafik kurallarına aykırı bir şekilde araç kullanıyorsa, sürücünün davranışı kusurlu bir harekettir ve buradaki fiili taksirli adam öldürme suçunu oluşturur.

Kanuna göre taksirli hareket dört şekilde yapılabilir. Bunlar, tedbirsizlik, dikkatsizlik, meslek ve sanatta acemilik, nizamata ve talimata uymamadır.

Failin, taksirli ölümüne sebebiyet vermek suçundan sorumlu tutulabilmesi için, gösterilmesi gereken genel veya durumu gereği özel özen görevini yerine getirme miş olması yeterli değildir, iki hususun daha gerçekleşmiş olması

gerekir. Bun lar, failin hareketi ve bu hareketten oluş an sonucun gerçekleşmiş olması ile oluş an sonucun genel olarak öngörülebilmesidir.

Suçun takibatı re'sen yapılır.

Suçun cezası ; Taksirle adam öldürme suçunun basit şeklinin cezası iki seneden beş seneye kadar haptir. Eğı fail bir kaç kişinin ölümüne sebep olmuş veya bir kişinin ölümüyle birlikte bir veya birkaç kişinin de yaralanmasına se bep olmuş ve yaralanma 20 günden fazla mutad iştigallerine devam edememe sonucunu doğurmuş olursa ceza iki seneden onbeş seneye kadar haptir. Bu ce zalar kusurun derecesine göre sekizde birine kadar indirilebilir. (TCK.Md.85/son).

3.3 Kasten Yaralama (TCK.md. 86) (Adam yaralama)

Kasten müessir fiil suçunun basit şekli TCK.nun 86.maddesinin ilk fıkrasında, ağırlaştırılmış halleri düzenlenmiştir.

TCK.nun 86. maddesi

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydın bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

a) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,

b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Silahla,

İşlenmesi halinde, şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

hükmünü düzenlemiştir. Bu maddenin 2.ve 3.fıkralarında ağırlaştırıcı sebepleri 4.fıkroda da hafifletici sebepleri gösterilmiştir.

Suçun takibatı genel hükümlere göre re'sen yapılır.

Suçun cezası; kasten müessir fiil suçu bakımından öngörölmüş bulunan ağırlaştırıcı ve hafifletici sebeplere göre verilecek cezalar değişmektedir.

3.3.1 Neticesi Sebebiyle Ağırlaştırılmış Yaralama (TCK.md.87)

(Ağırlaştırıcı Sebepler)

TCK'nun 87. maddesi

(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
- b) Konuşmasında sürekli zorluğa,
- c) Yüzünde sabit ize,
- d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,
Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.
Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde üç yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde beş yıldan az olamaz.

(2) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,
- b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,
- c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,
- d) Yüzünün sürekli değişikliğine,
- e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, iki kat artırılır.
Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde beş yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde sekiz yıldan az olamaz.

(3) Kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına neden olması halinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre, bir yıldan altı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Kasten yaralama sonucunda ölüm meydana gelmişse, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasına giren hallerde sekiz yıldan oniki yıla kadar, üçüncü fıkrasına giren hallerde ise oniki yıldan onaltı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

3.3.2 Taksirle Yaralama (TCK md.89) (Hafifletici Sebepler)

TCK.nun 89. maddesi

(1)Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
- b) Vücudunda kemik kırılmasına,
- c) Konuşmasında sürekli zorluğa,
- d) Yüzünde sabit ize,
- e) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

f) Gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, yarısı oranında artırılır.

(3) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

- a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,
- b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,
- c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,
- d) Yüzünün sürekli değişikliğine,
- e) Gebe bir kadının çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(4) Fiilin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması halinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) Bilinçli taksir hali hariç olmak üzere, bu maddenin kapsamına giren suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlıdır.

3.4 Çocuk düşürtme (TCK md.99)

TCK'nun 99. Maddesi

(1) Rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu durumda, çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren kadın hakkında bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Birinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi altı yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İkinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) Rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftayı doldurmamış olan bir kadının çocuğunun yetkili olmayan bir kişi tarafından düşürtülmesi halinde; iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan diğer fiiller yetkili olmayan bir kişi tarafından işlendiği takdirde, bu fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılarak hükmolunur.

(6) Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.

3.5 Çocuk düşürme (TCK md.100)

TCK'nun 100.maddesi

(1) Gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi halinde, bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

3.6 Kısırlaştırma (TCK md.101)

TCK'nun 101. Maddesi

(1) Bir erkek veya kadını rızası olmaksızın kısırlaştıran kimse, üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Fiil, kısırlaştırma işlemi yapma yetkisi olmayan bir kimse tarafından yapılırsa, ceza üçte bir oranında artırılır.

(2) Rızaya dayalı olsa bile, kısırlaştırma fiilinin yetkili olmayan bir kişi tarafından işlenmesi halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

4. TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN İLETİŞİMİN DENETLENMESİ

Bilindiği üzere 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile bir takım asayiş suçlarıyla mücadele kapsamında da "İletişimin Tespiti, Dinlenmesi ve Kayda Alınması"na imkan tanınmıştır. Bu bağlamda Daire Başkanlığımız bünyesinde Teknik hizmetlere ilişkin alt yapı çalışmaları tamamlanana kadar Sayın Genel Müdürümüzün talimatları ile Başkanlığımız ve Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı arasında protokol imzalanmış, kanun maddesinde sayılan asayiş suçları ile ilgili mahkeme kararları doğrultusunda yapılacak teknik çalışmaların bu protokol hükümlerine göre yerine getirilmesi hususu 12.09.2005 tarih ve 74 sayılı Genelge ile taşra birimlerimize duyurulmuştur.

Söz konusu kanun maddeleri gerekçeleri ile birlikte aşağıya çıkarılmıştır:

4.1 İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması

MADDE 135. - (1) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır.

(2) Şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimi kayda alınamaz. Kayda alma gerçekleştirildikten sonra bu durumun anlaşılması hâlinde, alınan kayıtlar derhâl yok edilir.

(3) Birinci fıkra hükmüne göre verilen kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespiti imkân veren kodu, tedbirin türü, kap-

samı ve süresi belirtilir. Tedbir kararı en çok üç ay için verilebilir; bu süre, bir defa daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

(4) Şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için, mobil telefonun yeri, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden tespit edilebilir. Bu hususa ilişkin olarak verilen kararda, mobil telefon numarası ve tespit işleminin süresi belirtilir. Tespit işlemi en çok üç ay için yapılabilir; bu süre, bir defa daha uzatılabilir.

(5) Bu madde hükümlerine göre alınan karar ve yapılan işlemler, tedbir süresince gizli tutulur.

(6) Bu madde kapsamında dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler ancak aşağıda sayılan suçlarla ilgili olarak uygulanabilir:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80),
2. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),
3. İşkence (madde 94, 95),
4. Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),
5. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),
6. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
7. Parada sahtecilik (madde 197),
8. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),
9. Fuhuş (madde 227, fıkra 3),
10. İhaleye fesat karıştırma (madde 235),
11. Rüşvet (madde 252),
12. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (madde 282),
13. Silahlı örgüt (madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (madde 315),
14. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337) suçları.

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.

c) Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu,

d) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

e) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

(7) Bu maddede belirlenen esas ve usuller dışında hiç kimse, bir başkasının telekomünikasyon yoluyla iletişimini dinleyemez ve kayda alamaz.

4.2 Teknik Araçlarla İzleme

Madde 140 - (1) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebepleri bulunması ve başka suretle delil elde edilememesi hâlinde, şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir:

a) Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (Madde 79, 80),

2. Kasten öldürme (Madde 81, 82, 83),

3. Uyuşturucu veya uyarıcı Madde imal ve ticareti (Madde 188),

4. Parada sahtecilik (Madde 197),

5. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, Madde 220),

6. (Ek alt bend: 25/05/2005-5353 S.K./19.mad) * 1 * Fuhuş (Madde 227, fıkra 3)

7. İhaleye fesat karıştırma (Madde 235),

8. Rüşvet (Madde 252),

9. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (Madde 282),

10. Silahlı örgüt (Madde 314) veya bu örgütlere silah sağlama (Madde 315),

11. Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk (Madde 328, 329, 330, 331, 333, 334, 335, 336, 337),

Suçları.

b) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (Madde 12) suçları.

c) Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

d) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü Maddelerinde tanımlanan suçlar.

(2) Teknik araçlarla izlemeye hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmidört saat içinde hâkim onayına sunulur.

(3) Teknik araçlarla izleme kararı en çok dört haftalık süre için verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. (Ek cümle: 25/05/2005-5353 S.K./19.mad) Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim bir haftadan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

(4) Elde edilen deliller, yukarıda sayılan suçlarla ilgili soruşturma ve kovuşturma dışında kullanılamaz; ceza kovuşturması bakımından gerekli olmadığı takdirde Cumhuriyet savcısının gözetiminde derhâl yok edilir.

(5) Bu Madde hükümleri, kişinin konutunda uygulanamaz.

5. İFADE ALMA VE SORGUDA YASAL USULLER

Madde 148 - Şüphelinin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, ilâç verme, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma, bazı araçları kullanma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz.

(2) Kanuna aykırı bir yarar vaat edilemez.

(3) Yasak usullerle elde edilen ifadeler rıza ile verilmiş olsa da delil olarak değerlendirilemez.

(4) Müdafî hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hâkim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz.

(5) Şüphelinin aynı olayla ilgili olarak yeniden ifadesinin alınması ihtiyacı ortaya çıktığında, bu işlem ancak Cumhuriyet savcısı tarafından yapılabilir.

6. MÜDAFİ SEÇİMİ, GÖREVLENDİRİLMESİ, GÖREV VE YETKİLERİ,

6.1 Şüphelinin veya sanığın müdafî seçimi

Madde 149 - (1) Şüpheli veya sanık, soruşturma ve kovuşturmanın her aşamasında bir veya birden fazla müdafîin yardımından yararlanabilir; kanunî temsilcisi varsa, o da şüpheliye veya sanığa müdafî seçebilir.

(2) Soruşturma evresinde, ifade almada en çok üç avukat hazır bulunabilir.

(3) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında avukatın, şüpheli veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukukî yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz.

6.2 Müdafîin görevlendirilmesi

Madde 150 - (Değişik:19.12.2006/26381-5560/21.md.)

(1) Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafî seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafî seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse, istemi halinde bir müdafî görevlendirilir.

(2) Müdafî bulunmayan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz ise, istemi aranmaksızın bir müdafî görevlendirilir.

(3) Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturmada ikinci fıkra hükmü uygulanır.

(4) Zorunlu müdafilikle ilgili diğer hususlar, Türkiye Barolar Birliğinin görüşü alınarak çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

(Değişik Madde Başlığı: 01.06.2005/25832-5353/22.md.) Müdafî görevini yerine getirmediginde yapılacak işlem ve müdafîlik görevinden yasaklanma

Madde 151 . - (1) 150 nci madde hükmüne göre görevlendirilen müdafî, duruşmada hazır bulunmaz veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veya görevini yerine getirmekten kaçınırsa, hâkim veya mahkeme derhâl başka bir müdafî görevlendirilmesi için gerekli işlemi yapar. Bu durumda mahkeme oturuma ara verebileceği gibi oturumun ertelenmesine de karar verebilir.

(2) Eğer yeni müdafî savunmasını hazırlamak için yeterli zaman olmadığını açıklarsa oturum ertelenir.

(Ek.Fıkra: 01.06.2005/25832-5353/22.md.)(3) 149 uncu maddeye göre seçilen veya 150 nci maddeye göre görevlendirilen ve Türk Ceza Kanununun 220 ve 314 üncü maddesinde sayılan suçlar ile terör suçlarından tutuklu ve hükümlü olanların müdafîlik veya vekillik görevini üstlenen avukat, hakkında bu fıkra da sayılan suçlar nedeniyle kovuşturma açılması halinde tutuklu veya hükümlünün müdafîlik veya vekilliğini üstlenmekten yasaklanabilir.

(Ek.Fıkra: 01.06.2005/25832-5353/22.md.)(4) Cumhuriyet savcısının yasaklamaya ilişkin talebi hakkında, müdafî veya vekil hakkında açılan kovuşturmanın yapıldığı mahkeme tarafından gecikmeksizin karar verilir. Bu kararlara karşı itiraz edilebilir. İtiraz sonucunda yasaklama kararının kaldırılması halinde avukat görevini devam ettirir. Müdafîlik görevinden yasaklama kararı, kovuşturma konusu suçla sınırlı olmak üzere, bir yıl süre ile verilebilir. Ancak, kovuşturmanın niteliği itibarıyla bu süreler altı aydan fazla olmamak üzere en fazla iki defa uzatılabilir. Kovuşturma sonunda mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi halinde, kesinleşmesi beklenmeksizin yasaklama kararı kendiliğinden kalkar.

(Ek.Fıkra: 01.06.2005/25832-5353/22.md.)(5) Görevden yasaklama kararı, tutuklu veya hükümlü ile yeni bir müdafî görevlendirilmesi için derhal ilgili baro başkanlığına bildirilir.

(Ek.Fıkra: 01.06.2005/25832-5353/22.md.)(6) Müdafî veya vekil görevden yasaklanmış bulunduğu sürece başka davalarla ilgili olsa bile müdafîliğini veya vekilliğini üstlendiği kişiyi ceza infaz kurumunda veya tutukevinde ziyaret edemez.

6.3 Şüpheli veya sanığın birden fazla olması hâlinde savunma

Madde 152 - Yararları birbirine uygun olan birden fazla şüpheli veya sanığın savunması aynı müdafîye verilebilir.

6.4 Müdafîin dosyayı inceleme yetkisi

Madde 153 - (1) Müdafî, soruşturma evresinde dosya içeriğini inceleyebilir ve istediği belgelerin bir örneğini harçsız olarak alabilir.

(2) Müdafinin dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek alması, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, sulh ceza hâkiminin kararıyla bu yetkisi kısıtlanabilir.

(3) Yakalanan kişinin veya şüphelinin ifadesini içeren tutanak ile bilirkişi raporları ve adı geçenlerin hazır bulunmaya yetkili oldukları diğer adli işlemlere ilişkin tutanaklar hakkında, ikinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(Değişik 4.Fıkra: 01.06.2005/25832-5353/23.md.) (4) Müdafî, iddianamenin mahkeme tarafından kabul edildiği tarihten itibaren dosya içeriğini ve muhafaza altına alınmış delilleri inceleyebilir; bütün tutanak ve belgelerin örneklerini harçsız olarak alabilir.

(5) Bu maddenin içerdiği haklardan suçtan zarar görenin vekili de yararlanır.

6.5 Müdafî ile görüşme

Madde 154 - Şüpheli veya sanık, vekâletname aranmaksızın müdafî ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafî ile yazışmaları denetime tâbi tutulamaz.

6.6 Kanunî temsilci veya eşin duruşmada hazır bulunması

Madde 155 - (1) Sanığın kanunî temsilcisine duruşma gün ve saati bildirilir ve duruşmaya kabul edilerek istemi üzerine dinlenebilir.

(2) Sanığın eşi hakkında da tebligat yapılmaksızın birinci fıkra hükmü uygulanır.

6.7 Müdafîin görevlendirilmesinde usul

Madde 156 - (1) 150 nci maddede yazılı olan hâllerde, müdafî;

a) Soruşturma evresinde, ifadeyi alan merciin veya sorguyu yapan hâkimin istemi üzerine,

b) Kovuşturma evresinde, mahkemenin istemi üzerine,

Baro tarafından görevlendirilir.

(2) Yukarıda belirtilen hâllerde müdafî soruşturmanın veya kovuşturmanın yapıldığı yer barosunca görevlendirilir.

(3) Şüpheli veya sanığın kendisinin sonradan müdafî seçmesi halinde, baro tarafından görevlendirilen avukatın görevi sona erer.

E EKLER

EK-8

V o ~ E H

fi ^ "A > TM

fi -D e :5 B

T